

REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM ZA KOROŠKO REGIJO

Ravne na Koroškem, avgust 2001

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR	6
STRATEŠKI DEL	7
1.UVOD	7
1.1. REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM ZA KOROŠKO REGIJO 2001 – 2006	7
1.2. PRIPRAVA RRP	7
1.3. PROCES INFORMIRANJA IN VKLJUČEVANJA JAVNOSTI	11
1.4. STRUKTURA REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA ZA KOROŠKO REGIJO	12
1.5. INSTITUCIONALNI OKVIR IZVAJANJA, VREDNOTENJA IN NADZORA RRP	13
1.5.1. INSTITUCIONALNI OKVIR IZVAJANJA PROGRAMA	13
1.5.2. SPREMLJANJE, VREDNOTENJE IN NADZOR RRP	13
2.OCENA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI REGIJE	15
2.1. ANALIZA STANJA IN RAZVOJNIH TENDENC V REGIJI	15
2.1.1. OSNOVNA PREDSTAVITEV REGIJE	15
2.1.2. DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	18
2.1.3. GOSPODARSTVO	21
2.1.4. KMETIJSTVO	24
2.1.5. GOZDARSTVO	31
2.1.6. TURIZEM	32
2.1.7. TRG DELOVNE SILE	35
2.1.8. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE	38
2.1.9. DRUŽBENO SOCIALNI PROSTOR	39
2.1.10. PROSTOR	42
2.1.11. OKOLJE	44
2.1.12. PRIMERJALNE ZNAČILNOSTI KOROŠKE REGIJE	48
2.2. KLJUČNI PROBLEMI	55
2.2.1. GOSPODARSKI RAZVOJ	55
2.2.2. RAZVOJ KMETIJSTVA IN PODEŽELJA	56
2.2.3. RAZVOJ TURIZMA	57
2.2.4. RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	59
2.2.5. PROSTOR IN OKOLJE	60
2.2.6. REGIONALNI RAZVOJ	61
2.3. ANALIZA IN OVREDNOTENJE PREDNOSTI IN SLABOSTI V REGIJI TER PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI PO POSAMEZNIH VSEBINSKIH PODROČJIH - SWOT ANALIZA	62
2.3.1. IZKUŠNJE IN OVREDNOTENJE RAZVOJNIH DOKUMENTOV V REGIJI	62
2.3.2. SWOT ANALIZA PO TEMATSKIH SKLOPIH	64
2.3.3. SWOT POVZETEK	72
3.VIZIJA REGIJE	73

3.1. NAČELA URESNIČEVANJA VIZIJE	74
4. STRATEGIJA REGIONALNEGA RAZVOJA	75
4.1. STRATEŠKE PRIORITETE	75
GOSPODARSKI RAZVOJ	75
TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ	75
RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	75
4.2. SPECIFIČNI CILJI	76
4.2.1. PRIORITETA: GOSPODARSKI RAZVOJ	76
4.2.2. PRIORITETA: TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ	76
4.2.3. PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	76
4.3. STRATEŠKA PRIORITETA: GOSPODARSKI RAZVOJ	77
GLAVNI PROGRAM: SPODBUJANJE KONKURENČNOSTI IN PODJETNIŠTVA	77
GLAVNI PROGRAM: KREPITEV RAZVOJNE MOČI REGIJE	78
GLAVNI PROGRAM: TURIZEM IN PROMOCIJA REGIJE	80
GLAVNI PROGRAM: KMETIJSTVO IN PODEŽELJE	83
4.4. STRATEŠKA PRIORITETA: TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ	86
GLAVNI PROGRAM: POLICENTRIČNI SISTEM POSELITVE, TRADICIONALNI POSELITVENI VZORCI, TERITORIALNA DELITEV DELA V REGIJI	86
GLAVNI PROGRAM: PROMETNA DOSTOPNOST REGIJE	88
GLAVNI PROGRAM: NARAVNA TER KULTURNA KRAJINA	89
GLAVNI PROGRAM: KVALITETA OKOLJA IN TRAJNOSTNI OKOLJSKI RAZVOJ	90
4.5. STRATEŠKA PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	92
GLAVNI PROGRAM: ZAPOSLEJIVOST PREBIVALSTVA	92
GLAVNI PROGRAM: NIVO IZOBRAZBE IN KRITIČNA MASA STROKOVNEGA KADRA	94
GLAVNI PROGRAM: VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	95
GLAVNI PROGRAM: KAKOVOST ŽIVLJENJA V REGIJI	96
4.6. ANALIZA SKLADNOSTI REGIONALNIH PRIORITET S STRATEGIJO REGIONALNEGA RAZVOJA SLOVENIJE IN DRUGIMI DRŽAVNIMI STRATEŠKIMI DOKUMENTI	98
4.6.1. SKLADNOST REGIONALNIH PRIORITET S STRATEŠKIMI NACIONALNIMI DOKUMENTI	98
4.6.2. IZKUŠNJE PRI IZVAJANJU MEDNARODNIH PROGRAMOV	104
4.7. PRIČAKOVANI UČINEK URESNIČEVANJA STRATEGIJE GLEDE NA TRENUTNO STANJE IN GLEDE NA POSTAVLJENE RAZVOJNE CILJE	105
4.8. OCENA GLOBALNEGA JAVNOFINANČNEGA OKVIRA ZA IZVAJANJE PROGRAMA	110
4.8.1. JAVNO-FINANČNI OKVIR REGIJE	110
IZVEDBENI DEL	114
1. STRATEŠKA PRIORITETA: GOSPODARSKI RAZVOJ	114
1.1. GLAVNI PROGRAM: SPODBUJANJE KONKURENČNOSTI IN PODJETNIŠTVA	114
1.1.1. PODPROGRAM: MREŽENJE IN INTERNACIONALIZACIJA	114
1.1.2. PODPROGRAM: VZPODBUJANJE TEHNOLOŠKE PRENOVE PODJETIJ	115
1.1.3. PODPROGRAM: RAZVOJ SKUPNE POSLOVNE INFRASTRUKTURE	116
1.1.4. PODPROGRAM: RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA ZA PODJETNIŠTVO	117
1.2. GLAVNI PROGRAM: KREPITEV RAZVOJNE MOČI REGIJE	118
1.2.1. PODPROGRAM: USMERJANJE V EKOLOŠKO SPREJEMLJIVE TEHNOLOGIJE	118
1.2.2. PODPROGRAM: MREŽNA EKONOMIJA	119

1.3. GLAVNI PROGRAM: TURIZEM IN PROMOCIJA REGIJE	120
1.3.1. PODPROGRAM: PODPORNO OKOLJE	120
1.3.2. PODPROGRAM: PROMOCIJA	121
1.3.3. PODPROGRAM: NOVI PRODUKTI IN PROGRAMI	122
1.3.4. PODPROGRAM: DVIG KAKOVOSTI STORITEV	122
1.3.5. PODPROGRAM: TURISTIČNA INFRASTRUKTURA	123
1.4. GLAVNI PROGRAM: KMETIJSTVO IN PODEŽELJE	124
1.4.1. PODPROGRAM: RAZVOJ OSNOVNE KMETIJSKE PROIZVODNJE	124
1.4.2. PODPROGRAM: VZPOSTAVITEV SKUPNE RAZVOJNE INFRASTRUKTURE ZA RAZVOJ KMETIJSKIH IN S KMETIJSTVOM POVEZANIH DEJAVNOSTI	125
1.4.3. PODPROGRAM: ORGANIZACIJSKA, SVETOVALNA IN FINANČNA POMOČ PRI RAZVOJU NOVIH DELOVNIH MEST NA PODEŽELJU	126
1.4.4. PODPROGRAM: SKLADEN RAZVOJ PODEŽELJA	128
2. STRATEŠKA PRIORITETA: TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ	129
2.1. GLAVNI PROGRAM: POLICENTRIČNI SISTEM POSELITVE, TRADICIONALNI POSELITVENI VZORCI, TERITORIALNA DELITEV DELA	129
2.1.1. PODPROGRAM: KREPITEV POSELITVENEGA SISTEMA V REGIJI IN DOSEGANJE USTREZNE TERITORIALNE DELITVE DELA	129
2.1.2. PODPROGRAM: OHRANJANJE TRADICIONALNIH POSELITVENIH VZORCEV, RAZVOJ KOMPAKTNIH NASELJ V REGIJI	130
2.2. GLAVNI PROGRAM: PROMETNA DOSTOPNOST REGIJE	130
2.2.1. PODPROGRAM: RAZVOJ INTEGRIRANEGA PROMETNO-POSELITVENEGA SISTEMA V REGIJI	130
2.2.2. PODPROGRAM: NAČRTOVANJE IN IZGRADNJA MANJKAJOČIH PROMETNIH POVEZAV, RAZVOJ PROMETNIH VOZLIŠČ	131
2.3. GLAVNI PROGRAM: NARAVNA IN KULTURNA KRAJINA	132
2.3.1. PODPROGRAM: SISTEM VAROVANJA NARAVNE IN KULTURNE KRAJINE V ZAVAROVANIH OBMOČJIH IN IZVEN NJIH	132
2.3.2. PODPROGRAM: VZPOSTAVITEV INTEGRIRANEGA PROSTORSKEGA SISTEMA KRAJINE	133
2.4. GLAVNI PROGRAM: KVALITETA OKOLJA IN TRAJNOSTNI OKOLJSKI RAZVOJ	134
2.4.1. PODPROGRAM: IZBOLJŠEVANJE STANJA OKOLJA, PREPREČEVANJE DEGRADACIJ IN VZPOSTAVITEV OSNOV ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ (PREKOMEJNE) REGIJE	134
2.4.2. PODPROGRAM: SANACIJA OKOLJSKO DEGRADIRANIH OBMOČIJ	135
3. STRATEŠKA PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	136
3.1. GLAVNI PROGRAM: ZAPOSILJIVOST PREBIVALSTVA	136
3.1.1. PODPROGRAM: PRILAGAJANJE IZOBRAZBENE STRUKTURE ISKALCEV ZAPOSILITVE POTREBAM DELODAJALCEV	136
3.1.2. PODPROGRAM: IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE DELODAJALCEV IN ZAPOSLENIH OSEB	137
3.1.3. PODPROGRAM: LOKALNI TRG DELA	138
3.1.4. PODPROGRAM: POSEBNI PROGRAMI IN INSTRUMENTI ZA SPECIFIČNE CILJNE SKUPINE	138
3.2. GLAVNI PROGRAM: NIVO IZOBRAZBE IN KRITIČNA MASA STROKOVNEGA KADRA	139
3.2.1. PODPROGRAM: IZOBRAŽEVANJA ZA PRIDOBITEV SREDNJE IN VISOKE STOPNJE IZOBRAZBE	139
3.3. GLAVNI PROGRAM: VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	140
3.3.1. PODPROGRAM: PODPORNO OKOLJE ZA SPODBUJANJE VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA	140
3.3.2. PODPROGRAM: RAZVOJ PROGRAMOV – RAZLIČNIH VSEBIN, OBLIK IN NAČINOV IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA	141
3.3.3. PODPROGRAM: VKLJUČEVANJE RAZLIČNIH CILJNIH SKUPIN V RAZVOJNE PROJEKTE IN PRIDOBIVANJE SODOBNIH ZNANJ	142
3.4. GLAVNI PROGRAM: KAKOVOST ŽIVLJENJA V REGIJI	143
3.4.1. PODPROGRAM: VAROVANJE IN KREPITEV ZDRAVJA	143
3.4.2. PODPROGRAM: IZBOLJŠANJE POGOJEV ZA RAZVOJ KULTURNIH DEJAVNOSTI IN DELOVANJE DRUŠTEV	143
3.4.3. PODPROGRAM: IZBOLJŠANJE POGOJEV ZA RAZVOJ IN IZVAJANJE ŠPORTNIH AKTIVNOSTI	144

4. FINANČNI OKVIR ZA IZVAJANJE GLAVNIH PROGRAMOV IN PODPROGRAMOV	1466
4.1. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO FINANČNEGA OKVIRJA	1466
<u>ZAKLJUČEK</u>	<u>1511</u>
UPORABLJENE KRATICE	1522
VIRI:	1544
<u>PRILOGE</u>	<u>1577</u>
PRILOGA 1: PREGLED TABEL	1577
PRILOGA 2:	
KRONOLOŠKI PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI PRI PRIPRAVI RRP (GLEJ POGLAVJE 2.1)	1588
PRILOGA 3:	
PREGLED PROJEKTOV SOFINCIRANIH S STRANI EU (GLEJ POGLAVJE 2.1.12)	16161
PRILOGA 4:	
SEZNAM OBSTOJEČIH RAZVOJNIH IN STRATEŠKIH DOKUMENTOV V REGIJI (GLEJ POGLAVJE 2.3)	16262

PREDGOVOR

Priprava regionalnega razvojnega programa za Koroško regijo predstavlja proces, v katerem se vzpostavljajo programski in institucionalni okviri za oblikovanje ter izvajanje politike skladnega razvoja v Koroški regiji.

Ko država v svojih strateških dokumentih omenja novo razvojno paradigmo in ko spremenjeni pogoji razvojnih dejavnikov v mednarodnem okolju zahtevajo opredelitev skladnega regionalnega razvoja kot nacionalne prioritete, regije s procesi izgradnje regionalne razvojne infrastrukture odločilno prispevajo k zmanjševanju implementacijskega deficita.

Regionalni razvojni programi so eden od temeljnih instrumentov izvajanja regionalne strukturne politike. Dejstvo, da nastajajo sočasno z Državnim razvojnim programom, je pripravljalcem prvih pogosto otežilo položaj in še povečalo stopnjo odgovornosti.

Množica strateških razvojnih dokumentov na nacionalni, sektorski in regionalni ravni priča, da se Slovenija uči in prilagaja sistemu planiranja v EU. Usklajenost teh dokumentov med seboj in predvsem z državnim proračunom pa je realno pričakovati v naslednjem programskem obdobju, kar je pri programiranju na regionalni ravni prav tako oteževalna okoliščina.

Pripravljalci Regionalnega razvojnega programa za Koroško regijo verjamemo, da bo moč dokumenta izhajala predvsem iz procesa, ki se je začel pri pripravi RRP. Usposabljanje razvojnih skupin znotraj RRA ob hkratnem angažmaju in usposabljanju relevantnih institucij v regiji je proces, ki bo odločilno vplival na doseganje v RRP opredeljenih ciljev.

Da Korošci z regionalizmom mislimo resno, dokazuje tudi vložen Zakon o Koroški pokrajini. Ob napovedanih spremembah ustave na področju oblikovanja pokrajin je za Koroško odločilnega pomena, da bomo v naslov pričujočega dokumenta lahko zapisali:

Regionalni razvojni program za Koroško pokrajino.

STRATEŠKI DEL

1. UVOD

1.1. REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM ZA KOROŠKO REGIJO 2001 – 2006

Vloga, pomen, vsebina in metodologija priprave RRP so opredeljeni z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (v nadaljevanju: ZSRR) in njegovimi podzakonskimi akti. RRP je opredeljen kot temeljni programski in izvedbeni dokument na regionalni ravni, ki vsebuje razvojne prednosti regije in finančno ovrednotene projekte in programe.

RRP za Koroško regijo je nastajal v času priprave ključnih nacionalnih programskih dokumentov: Strategije gospodarskega razvoja RS, Državnega razvojnega programa RS 2001 – 2006, Prostorskega plana RS, Strategije regionalnega razvoja Slovenije ipd. Čeprav ZSRR Strategijo regionalnega razvoja opredeljuje kot podlago za pripravo regionalnih in skupnih razvojnih programov, pri izdelavi RRP za Koroško regijo tega in drugih dokumentov, ki so šele v pripravi, ni bilo mogoče upoštevati.

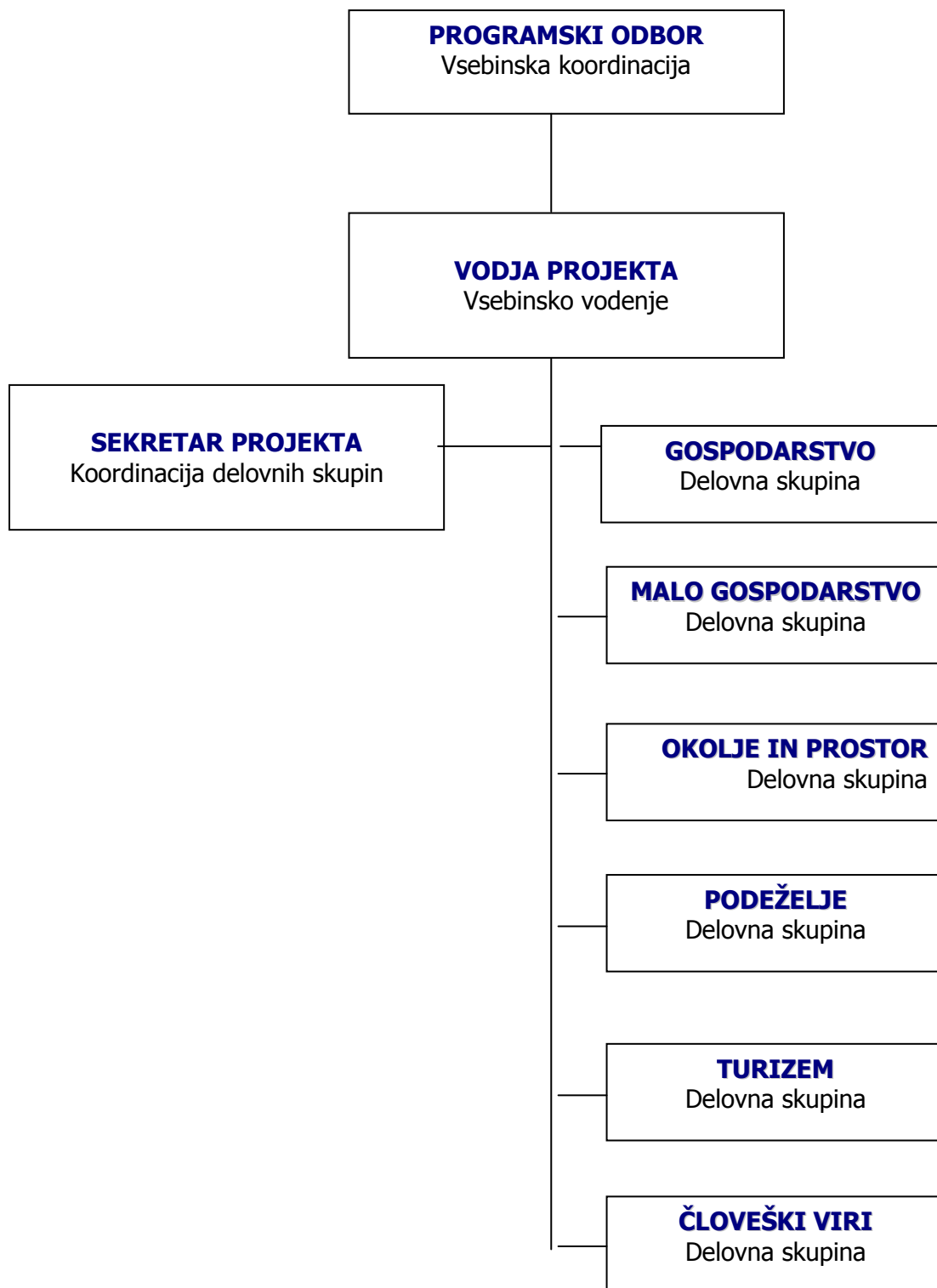
Tako so v RRP za Koroško regijo opredeljene strateške prioritete, glavni programi, podprogrami in projekti rezultat procesa, ki se je začel v sredini l. 2000. Ob upoštevanju razpoložljivih mednarodnih in nacionalnih usmeritev RRP za Koroško regijo izraža razvojne težnje regije, ki so se potrdile na mnogoštevilnih delavnicah in ki ne pomenijo samo preslikave trenutnih potreb, ampak opredeljujejo razvojne potrebe v programskem obdobju do l. 2006.

Ker za opredelitev javno-finančnega okvira ni ustreznih nacionalnih podlag, RRP izhaja iz analize finančnega stanja v regiji, glede pridobivanja nacionalnih virov pa predvideva sedanjo višino alokacije sredstev za skladen regionalni razvoj. Glede pridobivanja mednarodnih sredstev RRP upošteva višino finančne pomoči, ki jo Slovenija dobiva v pristopnem obdobju. Dejanska višina razvojnih sredstev po vstopu v EU iz strukturnih in kohezijskega sklada je odvisna od uspešnosti pogajanj z EU v okviru delovne skupine Regionalna politika in strukturni skladi.

1.2. PRIPRAVA RRP

Priprava RRP je za Koroško regijo pomenila priložnost, da se vzpostavi stik z intenzivnim raziskovalnim delom, ki je v regiji zamrlo konec 80. let. Pregled raziskovalnih nalog od 70. letih naprej naj bi na nek način zapolnil vrzel, ki nastane, ker ni mogoče zapisati v sorodnih evropskih dokumentih običajnega poglavja Izkušnje preteklih programov. Številne zelo dobre razvojno-raziskovalne naloge in programi so, na žalost, obležali v predalih predvsem zaradi tega, ker ni bilo sredstev za njihovo uresničevanje. Prav zmanjševanje t.i. implementacijskega deficita je bilo tisto izhodišče, ki je pripravo RRP že v začetku ločilo od priprave sorodnih dokumentov v preteklosti.

ORGANOGRAM SODELUJOČIH AKTERJEV PRI PRIPRAVI REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA

Priprava RRP se je začela s pozivom ARSRR za pripravo Dispozicije za pripravo RRP. V juniju 2000 je bil organiziran prvi uskladitveni sestanek partnerjev pri pripravi RRP, katerega rezultat sta:

- Oblikovano partnerstvo krovnih regionalnih institucij za pripravo RRP
- Izdelava organograma s predhodno opredelitvijo nalog in odgovornosti posameznih nosilcev.

V avgustu je bila Dispozicija za pripravo RRP za Koroško regijo oddana na ARSRR, ki jo je tudi potrdila.

V pripravljalni fazi so bile izdelane še vsebinske in pravne podlage z zunanjimi partnerji, ki so sodelovali pri pripravi RRP, in sicer s podjetjema:

1. Urbanistični inštitut RS, ki je prevzel celostno obdelavo vsebinskega sklopa Okolje in prostor
2. Nov'na razvoj, ki je prevzela vodenje delavnic v okviru priprave RRP in sodelovanje pri celostni pripravi dokumenta.

Pripravo RRP za Koroško regijo lahko razdelimo na naslednje aktivnosti:

1. Izvajanje delavnic po tematskih sklopih
 - Koncipiranje delavnice znotraj delovnih timov: določeni so bili koordinatorji delovnih skupin – tematskih sklopov, ki so v ožjem delovnem timu pripravljali delavnice
 - Priprava gradiv za izvedbo delavnic
 - Izvedba delavnic
 - Usklajevanje zaključkov delavnic, obveščanje udeležencev in dopolnjevanje zaključkov
 - Vključevanje rezultatov delavnic v zakonsko predpisano obliko RRP.
2. Tolmačenja ZSRR in njegovih podzakonskih aktov glede vsebinskih področij, ki se tičejo priprave RRP
 - Interna usklajevanja med koordinatorji posameznih tematskih sklopov
 - Uskladitveni sestanki pripravljavcev RRP
 - Posredovanje izkušenj ARSRR.
3. Koncipiranje RRP in izdelava dokumenta
 - Uskladitveni sestanki pripravljavcev RRP
 - Uskladitveni sestanki z RRA-ji v regijah s sorodnim tempom priprave dokumenta in ARSRR
 - Kabinetno delo.
4. Potrjevanje dokumenta na Programskem odboru

Priprava RRP za Koroško regijo je vključno s pripravo Dispozicije potekala od junija 2000 do avgusta 2001, ko je bil dokument oddan v pregled ARSRR. V tem času je bilo organizirano preko 20 delavnic, ki se jih je udeležilo več kot 200 predstavnikov organizacij v regiji. Pri pripravi RRP so sodelovale vse ključne regionalne institucije in tiste nacionalne institucije, ki območje Koroške regije pokrivajo v sklopu širšega teritorija. Kronološki pregled aktivnosti je podan v prilogi 2.

Sočasnost priprave RRP za Koroško regijo z ostalimi ključnimi nacionalnimi strateškimi dokumenti se je pokazala kot pomanjkljivost. Neusklajenost državnih institucij se je pri pripravi RRP pokazala v naslednjem:

Pri pripravi Državnega razvojnega programa regije so sodelovali vlada, državne institucije, socialni partnerji, gospodarske interesne skupine, nevladne organizacije civilne družbe, strokovna združenja itd., RRA-ji oziroma regije pa ne, in to kljub temu, da so morale v Programskih odborih imenovati predstavnika za zastopanje interesov regije pri pripravi RRP: S tem je bila zamujena priložnost integracije razvojnih teženj regij v DRP, kakor tudi možnost vplivanja državnih usmeritev na regionalni nivo.

Pomanjkanje zanimanja oziroma neusklajenost državnih institucij se je pokazala tudi pri imenovanju predstavnikov ministrstev v Programske odbore, ki je dosegla višek s sklepom Sveta za strukturno politiko. Omenjeni sklep odvezuje ministrstva sodelovanja v programskih odborih in nalaga ARSRR koordinativno vlogo ne samo znotraj MG, ampak tudi med ostalimi ministrstvi, ki v PO nimajo svojih predstavnikov. Pripravljalci RRP opozarjamo, da je funkcija PO doseganje usklajenosti oziroma predhodnega konsenza med razvojnimi težnjami regij in sektorskimi usmeritvami pred potrjevanjem oziroma obravnavo RRP na državnem nivoju.

Neizdelana Strategija regionalnega razvoja pomeni za pripravljalce RRP prav tako pomanjkljivost, saj niso jasne temeljne usmeritve države na področju regionalnega razvoja.

Prav tako je bilo izredno težko izdelati globalni javno-finančni obseg dokumenta, saj niso bila podana državna finančna izhodišča za obdobje izvajanja RRP. V obrazcih za fizično spremljavo ciljev je nesmiselno povezovati PP v sklopu RRP z obdobjem trajanja do 2006 s FKP v proračunu z veljavnostjo do konca leta 2001.

Pripravljalci RRP opozarjamo, da način kandidiranja za razvojna sredstva preko javnih razpisov v skladu s trenutno politiko Javnega sklada za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja iz Ribnice vodi v povečevanje razvojnih disparitet. Pogojevanje višine pridobivanja sredstev z višino sofinanciranja iz regije (občinskih proračunov) pomeni marginalizacijo revnejših občin, ki so takšnih sredstev najbolj potrebne. Država bi morala v okviru Strategije regionalnega razvoja predvideti tudi finančne instrumente in finančno implementacijsko politiko spodbujanja skladnega regionalnega razvoja.

V okviru priprave RRP je bila v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor – Uradom RS za prostorsko planiranje izvedena pripravljalna faza naloge Regionalne zasnove prostorskega razvoja. Med drugim so bili izdelani scenariji prostorskega in okoljskega razvoja ter koncept prostorskega razvoja Koroške regije. Regionalne zasnove prostorskega razvoja predstavljalo prvi korak pri pripravi partnerskih dokumentov med državo in občinami na nivoju regij, torej k regionalnemu prostorskemu planiranju.

Kronologija priprave RRP- Priloga 2

1.3. PROCES INFORMIRANJA IN VKLJUČEVANJA JAVNOSTI

Informiranje in drugi odnosi z javnostmi predstavljajo pomemben faktor v procesu priprave in kasnejšega predstavljanja regionalnega razvojnega programa.

Skupaj s predstavniki koroških novinarjev in strokovnjaki za odnose z javnostmi smo pripravili strategijo obveščanja javnosti, ki je definirala načine dostopa do različnih javnosti kot glavnih ciljnih skupin, obseg in načine predstavljanja ter metode zbiranja in spremljanja reakcij oziroma povratnih informacij in kako le te uporabiti pri nadaljnjem delu.

Proces informiranja ciljnih javnosti je potekal na dveh nivojih, na lokalnem oziroma regionalnem in na nacionalnem.

Pri prvem gre za obveščanje lokalnih skupnosti, razvojnih institucij ter drugih strokovnih združenj in organizacij. Lokalne skupnosti, ki imajo pomembno vlogo v procesu nastajanja programa in potrjevanja strateških usmeritev, smo obveščali z rednimi poročili o izvajanju aktivnosti, s predstavitvami na Svetu koroških občin in na občinskih svetih. Razvojne institucije, člani strokovnih združenj in drugih organizacij pa so bili aktivno vključeni v samo pripravo dokumenta in načrtovanje projektov. Informiranje le-teh je potekalo redno v obliki poročil, delovnih gradiv in povzetkov izvedenih delavnic.

Predstavnike resornih ministrstev smo o aktivnostih obveščali preko Agencije RS za regionalni razvoj.

Komuniciranje in izmenjava delovnih gradiv med strokovnjaki vključenimi v pripravo razvojnega programa je potekalo skoraj izključno s pomočjo elektronske pošte.

Za obveščanje širše javnosti smo angažirali lokalne novinarje, ki so o izvedenih aktivnostih za pripravo RRP redno poročali v medijih, vključujoč vse tri najbolj brane slovenske dnevne časopise, regionalno radijsko postajo in edini regionalni časopis. Poseben poudarek bo namenjen obveščanju o rezultatih in učinkih v kasnejšem obdobju, ko se bodo razvojni program in posamezni projekti že izvajali.

Informacije o poteku priprave RRP so dostopne tudi na spletnih straneh regionalne razvojne agencije, ki vodi in koordinira pripravo razvojnega programa.

Za predstavljanje in promocijo regionalnega razvojnega programa, strateških razvojnih usmeritev in posameznih projektov doma in v tujini bomo po končni potrditvi programa pripravili in natisnili povzetek RRP. Ta bo na voljo predstavnikom lokalnih skupnosti ter predstavnikom gospodarskih in drugih organizacij. Povzetek regionalnega razvojnega programa bo služil tudi kot priloga k prijavam na razpise za pridobitev finančnih sredstev in drugih oblik strokovne pomoči iz nacionalnih virov in iz evropskih strukturnih skladov, saj bo utemeljeval usklajenost posameznih načrtovanih izvedbenih projektov z regionalnimi strateškimi razvojnimi usmeritvami.

1.4. STRUKTURA REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA ZA KOROŠKO REGIJO

Vsebina regionalnega razvojnega programa je natančno definirana v 4., 5. in 6. členu Navodila o minimalni obvezni vsebini in metodologiji priprave ter načinu spremljanja in vrednotenja RRP.

RRP za Koroško regijo ob upoštevanju navodil sestavljata dva ključna dela, in sicer Strateški del in Izvedbeni del, ki ju dopolnjujejo še uvodna in zaključna poglavja, priloge in samostojen dokument, ki vsebuje obrazce za fizično spremljanje ciljev.

Strateški del dokumenta je sestavljen iz štirih poglavij, v katerih so v podpoglavjih podrobneje predstavljeni:

- proces nastajanja dokumenta, informiranja in vključevanja javnosti, struktura ter institucionalni okvir izvajanja, vrednotenja in spremljanja RRP,
- podrobno in po področjih dodelana ocena stanja ter razvojnih možnosti regije, definirani ključni problemi, izkušnje in vrednotenje že obstoječih razvojnih dokumentov v regiji in SWOT analiza po posameznih področjih,
- vizija regije z načeli uresničevanja,
- strategija regionalnega razvoja s podrobno definiranimi tremi strateškimi prioritetami, specifičnimi cilji, pričakovanimi učinki uresničevanja strategije, skladnost regionalnih prioritet s strateškimi nacionalnimi dokumenti, izkušnje pri izvajanju mednarodnih programov, ocena globalnega javno-finančnega okvira regije in finančnega načrta za izvajanje programa.

Izvedbeni del RRP sestavljajo tri poglavja, v vsakem je podrobneje predstavljena posamezna strateška prioriteta, in sicer v obliki glavnih programov in podprogramov. Podprogrami so v skladu z navodili podrobno opredeljeni z nosilci, terminskim načrtom, finančnim načrtom, definiranim geografskim območjem in okvirnimi projekti.

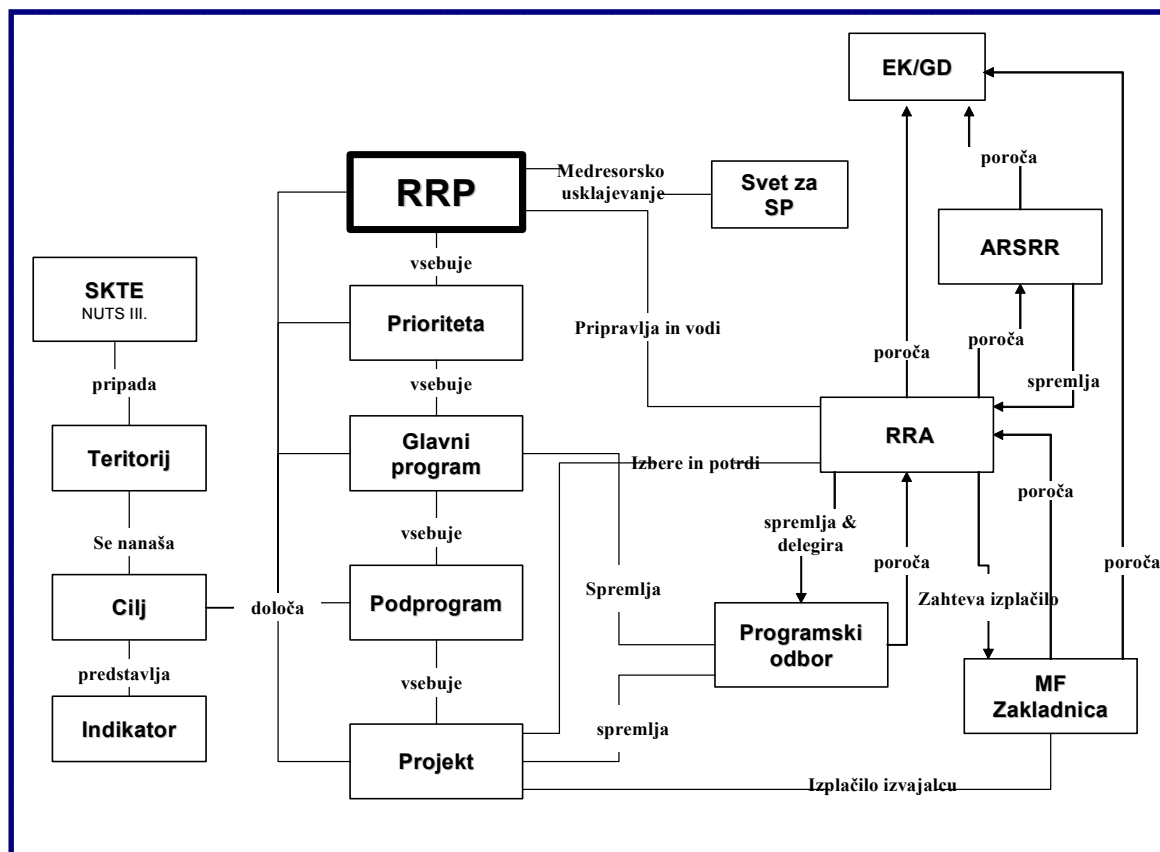
Uvodna in zaključna poglavja dokumenta vsebujejo še:

- predgovor,
- finančni načrt za izvajanje glavnih programov in podprogramov,
- razlago uporabljenih kratic,
- navedbo virov,
- zaključek,
- priloge.

1.5. INSTITUCIONALNI OKVIR IZVAJANJA, VREDNOTENJA IN NADZORA RRP

1.5.1 Institucionalni okvir izvajanja programa

Schema izvajanja

Vir: ARSRR

V procesu priprave RRP se je izoblikoval institucionalni okvir izvajanja programa, ki sledi zgoraj predstavljeni shemi.

1.5.2. Spremljanje, vrednotenje in nadzor RRP

Spremljanje, vrednotenje in nadzor izvajanja regionalnega razvojnega programa določata zgoraj predstavljeni institucionalni okvir izvajanja programa ter Navodilo o minimalni obvezni vsebini in metodologiji priprave ter načinu spremljanja in vrednotenja RRP (Uradni list RS, št.52/00).

Programski odbor in pododbori spremljajo uresničevanje zastavljenih ciljev in predlagajo morebitne spremembe regionalnega razvojnega programa, prav tako pa opravljajo tudi nadzor nad izvajanjem programa.

Regionalna razvojna agencija pripravlja letna in končna poročila o izvajanju regionalnega razvojnega programa, ki jih predloži Agenciji Republike Slovenije za regionalni razvoj.

Poročila vsebujejo:

- opis sprememb splošnih razmer v regiji, ki so pomembne z vidika ustreznosti vsebine oziroma izvajanja RRP,
- podatke o doseganju kvantificiranih ciljev s pomočjo fizičnih in finančnih indikatorjev,
- informacijo o stanju na posameznih podprogramih in projektih,
- informacije o ovirah in težavah, ki so se pojavile pri izvajanju aktivnosti in sprejetih ukrepih in aktivnostih za njihovo odpravljanje in reševanje,
- utemeljitev potrebe po spremembi in prilagajanju RRP,
- poročilo o aktivnostih za zagotovitev javnosti izvajanja RRP.

Spremljanje izvajanja poteka na ravni strateških prioritet, glavnih programov in podprogramov. Na vsaki od teh ravni so opredeljeni cilji, ki so merljivi z ustreznimi indikatorji. Indikatorji so zastavljeni že v strateškem delu dokumenta, podrobneje pa so s ključnimi indikatorji (vir podatkov so pretežno statistični in drugi uradni podatki) definirani v izvedbenem delu z obrazcem za fizično spremljanje ciljev.

Podatke, povezane z izvajanjem projektov, nosilci projektov posredujejo nosilcem podprogramov, slednji pa RRA.

Obdelani podatki oziroma izračunane vrednosti fizičnih in finančnih indikatorjev ter ostali podatki, npr. o skladnosti poteka projektov s terminskimi plani, so osnova za obravnavo izvajanja RRP (spremljanje in nadzor) na programskem odboru ter za pripravo letnih in končnega poročila.

Vrednotenje v obliki predhodnega vrednotenja regionalnega razvojnega programa izvede Agencija RS za regionalni razvoj v sodelovanju z usposobljenimi strokovnimi organizacijami.

2. OCENA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI REGIJE

2.1. ANALIZA STANJA IN RAZVOJNIH TENDENC V REGIJI

2.1.1. Osnovna predstavitev regije

Koroška zaobjema tri doline, Dravsko, Mežiško in Mislinjsko, sestavlja pa jo 12 občin : Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi, Podvelka in Ribnica na Pohorju. V regiji so štiri Upravne enote – Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem, Dravograd in Radlje ob Dravi.

Območje regije leži v S delu Slovenije. Na V meji regija na Podravsko regijo, na JZ pa na Savinjsko regijo ter na S na Avstrijo. Meja z Avstrijo se razprostira v dolžini 100 km na severnem delu regije, deset kilometrski obmejni pas pa pokriva občine Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Dravograd, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi in Podvelka.

Koroška regija spada med manjše statistične regije in se razprostira na 1.041 km² površine, kar predstavlja 5,1% površine države. Koroška ima 74.077 prebivalcev (stanje junij 2000), oziroma 3,7% vsega prebivalstva Slovenije. Regija je podpovprečno naseljena – gostota poselitve znaša 71 prebivalcev/km², slovensko povprečje pa je 98 prebivalcev/km². Nadpovprečno naseljene so le občine Ravne na Koroškem, Mežica in Prevalje, kjer doseže gostota poselitve do 198 prebivalcev/km².

Največja po površini je Mestna občina Slovenj Gradec, ki ima največ prebivalcev ter je hkrati gospodarsko najmočnejša.

Tabela 1: Občine po velikosti, številu prebivalcev, gostoti, indeksu staranja prebivalstva

	Koroška regija	POVRŠINA		PREBIVALCI		GOSTOTA	Indeks staranja prebival.	Število naselij
Koda		km ²	SLO=100%	Skupaj	SLO=100%	Preb./ km ²		
	KOROŠKA	1.040	5,1	74.077	3,7	71	74,2	142
16	Črna na Koroškem	156	0,8	3.707	0,2	24	100,9	9
25	Dravograd	105	0,5	8.749	0,4	83	72,6	24
74	Mežica	26	0,1	4.026	0,2	155	106,6	6
76	Mislinja	112	0,6	4.662	0,2	42	64,4	11
81	Muta	39	0,2	3.773	0,2	97	64,1	6
93	Podvelka	104	0,5	2.830	0,1	27	106,7	11
101	Radlje ob Dravi	94	0,5	6.250	0,3	66	76,6	14
103	Ravne na Koroškem	63	0,3	12.449	0,6	198	68,2	16
112	Slovenj Gradec	174	0,9	16.943	0,9	97	61,6	22
141	Vuzenica	50	0,2	2.875	0,1	58	71,7	5
175	Prevalje	58	0,3	6.511	0,3	112	88,2	12
177	Ribnica na Pohorju	59	0,3	1.302	0,1	22	85,7	6
	SLOVENIJA	20.273	100,0	1.990.272	100,0	98	87,8	5992

Vir: SURS (podatki 30.6.2000)

Največ prebivalcev v regiji je zaposlenih v sekundarnem sektorju (več kot 50% vseh zaposlenih, kar je 10% več kot slovensko povprečje; podatki za leto 2000). Le 42% prebivalcev je zaposlenih v storitvenih dejavnostih, kar postavlja regijo na zadnje mesto med SLO regijami.

Večina območja, ki ga pokriva Koroška regija, se uvršča med območja s posebnimi razvojnimi problemi, ki so v skladu Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja prednostno upravičena do sredstev za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. Klasifikacija območij s posebnimi razvojnimi problemi le-te deli predvsem na območja s strukturnimi problemi z visoko stopnjo registrirane brezposelnosti in območja z visokim deležem kmečkega prebivalstva. Na tako kategoriziranem območju živi dve tretjini prebivalstva regije in zajema skoraj tri četrtine površine regije.

Tabela2: Kazalci regije

	Vrednost	v % SLO =100	Indeks ravni; SLO=100	v % regija =100	Rang	Slovenija Vrednost
Površina (km²)	1.040	5,1			10	20.273
Prebivalstvo (30.6.2000)	74.077	3,7			9	1.990.272
Indeks staranja**(30.6.2000)	74,2		84,5		1	87,8
Stopnja rasti prebivalstva (2000/1981), v %	5,9				5	5,2
BDP na prebivalca, 1997 (v 000 sit)	1.272		86,9		7	1.463
Bruto osnova za dohodnino na preb., 1999 (v sit)	721.184		87,0		9	829.340
Št. aktivnega prebivalstva, junij 2000	31.624	3,6			9	877.425
Stopnja brezposelnosti, junij 2000, v %	10,8		86,9		5	12,4
Stopnja zaposlenosti***, junij 2000, v %	53,8		97,9		9	54,6
Površina v OPRP* (km2)	761	3,8		73,2	6	57,2
Prebivalstvo v OPRP*	48.444	2,4		65,5	5	48,7

*OPRP - območja s posebnimi razvojnimi problemi po ZSRR (Ur.l.RS, 60/99)

** Indeks staranja = št. preb. nad 65 let / št. preb. do 15 let x 100

*** Stopnja zaposlenosti = delovno aktivno preb. / delovno sposobno preb. x100

Vir:SURS

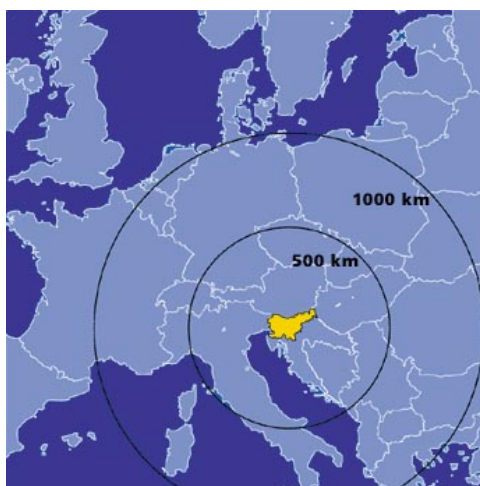
Zemljevid Koroške:

Položaj Koroške v Sloveniji:

Položaj Slovenije v Evropi:

2.1.2. Demografske značilnosti

Število prebivalcev je v regiji po letu 1981 naraščalo hitreje kot v povprečju v Sloveniji (stopnja rasti od 1981 do junija 2000 je 5,9%, v povprečju pa 5,2%). V primerjavi z ostalo rastjo prebivalstva je predvsem raslo prebivalstvo starejše od 64 let, pri čemer pa v skupnem regija ne presega povprečnega indeksa staranja.

V regiji je bilo ob popisu prebivalstva 7,5% kmečkega prebivalstva, kar je blizu slovenskega povprečja. (Glavne demografske značilnosti so v tabeli 1.)

Gostota poselitve posameznih območij je zelo raznolika. Posebej izstopa redka poseljenost v občinah Črna na Koroškem, Podvelka in Ribnica na Pohorju in pa gosta poseljenost v Mežici, na Ravnah na Koroškem in Prevaljah, ki bistveno presega ostala območja.

Za podeželsko zaledje večjih krajev in mest na Koroškem je tipična razpršenost poselitve, saj ni strnjenih vasi, kmetije pa so v obliki celkov razpršene po območju, kar predstavlja težje zagotavljanje primernih infrastrukturnih in drugih pogojev.

Tabela 3: Prebivalstvo po starostnih skupinah in povprečna starost, 31.12.1998

	Skupaj	Velike starostne skupine			Struktura po starosti (%)		
		0-14	15 - 64	65+	0 - 14	15 - 64	65 +
Koroška	73.499	12.941	51.770	8.788	17,6	70,4	12
Slovenija	1.978.334	328.629	1.381.118	268.587	16,6	69,8	13,6

Vir: SURS

Tabela 4: Naravno gibanje prebivalstva po spolu, 1999

Občina	Živorajeni		Umrli		Naravni prirast	
	Skupaj	Moški	Skupaj	Moški	Skupaj	Moški
Črna na Koroškem	29	22	43	19	-14	3
Dravograd	91	39	77	42	14	-3
Mežica	36	13	42	28	-6	-15
Mislinja	62	33	31	14	31	19
Muta	50	21	25	13	25	8
Podvelka – Ribnica	27	13	49	27	-22	-14
Radlje ob Dravi	59	37	52	28	7	9
Ravne – Prevalje	188	103	158	88	30	15
Slovenj Gradec	174	88	127	73	47	15
Vuzenica	31	13	25	17	6	-4
Slovenija	17.856	9.256	19.039	9.726	-1.183	-470

Vir: SURS

Rast prebivalstva v regiji je izredno nizka (0,2% v primerjavi s Slovenijo – 1,1%).

Tabela 5: Selitveno gibanje prebivalstva, 1999

Občina	Priseljeni			Odseljeni			Selitveni prirast
	Skupaj	Iz drugih občin RS	Iz tujine	Skupaj	Iz drugih občin RS	V tujino	
Črna na Kor.	24	22	2	52	52	-	-28
Dravograd	94	90	4	103	101	2	-9
Mežica	54	54	-	46	44	1	8
Mislinja	56	56	-	40	38	1	16
Muta	31	30	1	57	57	-	-26
Podvelka – Ribnica	46	45	1	36	35	1	10
Radlje ob Dravi	61	61	-	53	52	1	8
Ravne – Prevalje	133	126	7	206	192	14	-73
Slovenj Gradec	136	133	3	111	106	5	25
Vuzenica	25	25	-	18	18	-	7
KOROŠKA	660	642	18	722	697	25	-62
Slovenija	19.548	18.727	857	19.432	18.727	705	152

Vir: SURS

V sedemdesetih in osemdesetih letih je prebivalstvo na Koroškem intenzivno naraščalo zaradi priseljevanja delavcev iz republik takratne Jugoslavije. V obdobju 1991 – 1999 pa se je veliko starejših delavcev vrnilo na svoje domove nazaj v druge republike, kar je vplivalo na neto odliv prebivalstva.

Problem, ki ga v zadnjih letih zaznava Koroška, pa je tudi odliv izobraženega kadra iz regije – študentje si po končanem študiju zaradi majhnih zaposlitvenih možnosti v domačem okolju delo iščejo v drugih regijah, največkrat ostanejo v Ljubljani oziroma v Mariboru. To pa bistveno slabi razvojne moči in potenciale regije.

Pri pregledu izobrazbene strukture v regiji lahko glede na razpoložljive podatke upoštevamo popis iz leta 1991, kjer je izobrazbena struktura prebivalstva glede na število let šolanja dosegla 8,7 let šolanja. Z višjo ali visoko izobrazbo je le 6,6% prebivalstva, kar je za 2,4% pod slovenskim povprečjem. Po podatkih iz leta 1996 se je izobrazbena struktura nekoliko izboljšala saj po deležu študentov na 1000 prebivalcev dosega regija 98% slovenskega povprečja, po vključenosti mladih med 20 in 24 letom v višje in visokošolsko izobraževanje pa 95% slovenskega povprečja. Prestrukturiranje industrije, ki poteka v regiji, predvsem vpliva na smeri študija in s tem na zagotavljanje ustrezne kritične mase kadrov v gospodarstvu. Premalo je študentov in diplomantov na področju naravoslovja, informacijsko-komunikacijske tehnologije in tujih jezikov, kar je posledica gospodarskih dogajanj v zadnjih letih v regiji (29 doktorjev, 37 magistror-podatek nalog).

Pomemben vidik ocene Koroške regije je opredelitev območja regije kot območja s posebnimi razvojnimi problemi. Z upoštevanjem zakonskih osnov in meril lahko ugotovimo, da imamo v regiji:

- ekonomsko šibka območja, kamor spada 9 občin (Radlje ob Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju, Muta, Vuzenica, Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica, Črna na Koroškem),
- območja s strukturnimi problemi z visoko brezposelnostjo in visokim deležem kmečkega prebivalstva: oceno visoke brezposelnosti imajo 3 občine (Radlje ob Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju), visok delež kmečkega prebivalstva imajo 3 občine (Podvelka, Ribnica na Pohorju, Mislinja),
- razvojno omejevana območja, ki jih opredeljujejo omejeni dejavniki in opredelitev na razvojno omejevana obmejna območja: omejeni dejavniki opredeljujejo 5 občin (Podvelka, Ribnica na Pohorju, Ravne na Koroškem, Mežica, Črna na Koroškem), med razvojno omejevani obmejni območji so opredeljene 4 občine (Podvelka, Ravne na Koroškem, Mežica, Črna na Koroškem),
- območja z vsemi posebnimi razvojnimi problemi zajemajo 10 občin (Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Mislinja, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Podvelka).

Z upoštevanjem bruto osnove za dohodnino na prebivalca, stopnje registrirane brezposelnosti, deleža delovno aktivnega prebivalstva v kmetijstvu od skupnega prebivalstva, indeksa rasti prebivalstva in lege v 10 kilometrskem obmejnem pasu se uvršča Koroška regija v B skupino regij in po indeksu razvojne ogroženosti na šesto mesto med ostalimi regijami.

2.1.3. Gospodarstvo

Koroško gospodarstvo ima po glavnih gospodarskih kazalcih nekaj manj kot 3% deleža v celotnem slovenskem gospodarstvu. Dejansko pa ne sodi med propulzivnejše dele slovenskega gospodarstva, saj po gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti ne presega republiškega povprečja, vsekakor pa iz dneva v dan bolj intenzivno zaznamuje svoj prostor tako v Sloveniji kot širše.

Koroška je ena izmed najstarejših slovenskih industrijskih regij. Stoletja nazaj je znana po rudarstvu, železarstvu, kovaštvu. Doživljala je vzpone in padce. Po integralnih kazalcih razvitosti je bila leta 1970 med najslabše razvitimi slovenskimi regijami, deset let pozneje so bile prevladujoče industrijske panoge nadvse uspešne. Prestrukturiranje gospodarstva Koroške regije v zadnjih desetih letih ni odvzelo vodilnega mesta industriji, saj še vedno zaposluje 70% vseh zaposlenih, v Sloveniji pa znaša to povprečje 51%. Predelovalne dejavnosti - kovinska, tekstilna, lesna ostajajo primarne dejavnosti, za regijo pa je značilen izredno visok delež proizvajalcev vgradnih komponent za avtomobilsko industrijo, strojogradnjo in metalurgijo.

Industrija v povprečju še vedno ustvari okoli 74% vseh prihodkov regije, trgovina 14%, dejavnosti s področja finančnih, tehničnih in poslovnih storitev pa 7%.

Koroški se še vedno poznajo številni stečaji in to v glavnem v predelovalni industriji. Zgolj zaradi stečajev v letih 1996 in 1997 smo izgubili preko 1.000 delovnih mest.

V gospodarstvu regije dominira majhno število večjih in srednjih podjetij. Že prvih 40 gospodarskih družb, ki zaposlujejo 9.873 delavcev, ustvari 72,4% celotne realizacije v regiji. V velikostni strukturi gospodarskih družb prevladujejo majhne, ki jih je 87,4%, 7,9% je srednjih in samo 4,7% velikih. V letu 2000 je 21 družb manj kot v letu 1999. Število velikih in srednjih se je povečalo za 14, število majhnih pa zmanjšalo za 35.

Povprečno število zaposlenih v letu 2000 je bilo 16.134 in je za 148 oziroma 1% večje od leta 1999. Celoten porast je na račun zaposlenih v velikih družbah, kjer se je število povečalo za 933, v srednjih in majhnih pa zmanjšalo za 785 zaposlenih.

V primerjavi z letom 1995 se je število vseh družb povečalo. Razlika je pri številu zaposlenih, kjer se je pri velikih in srednjih družbah število zaposlenih zmanjšalo, pri malih družbah pa povečalo.

Največja koroška družba je Prevent Slovenj Gradec, sledita pa SŽ Metal Ravne, Johnson Controls-NTU Slovenj Gradec...

Pri pregledu gospodarskih kazalcev moramo upoštevati tudi samostojne podjetnike in ostale nosilce poklicnih dejavnosti, ki jih je v letu 2000 evidentiranih 2.412 z 2.437 zaposlenimi. V letu 2000 so ustvarili 29.364 mio SIT prihodka, kar je na ravni zadnjih treh let, v zadnjem letu pa izkazujejo tudi poslovanje z dobičkom v višini 2.510 mio SIT z upoštevanjem izgube, ki je 166 mio SIT.

Tabela 6 : Gospodarske družbe – izbrani kazalci- po velikosti 1995 in 2000

Velikost	Štev.gos.družb		Št. Zaposlenih		Prihodki v mio SIT		Sredstva v mio SIT	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	1999
Male	717	746	2.700	2.919	26.019	33.806	21.995	30.549
Srednje	44	67	3.651	3.342	22.702	42.514	27.994	45.650
Velike	28	40	10.177	9.873	74.383	200.418	66.945	86.148
Skupaj	789	853	16.528	16.134	123.104	276.738	116.934	162.347

Vir: AAP, podružnica Maribor

Po višini bruto domačega proizvoda na prebivalca je regija v letu 1997 dosegla slabih 87% slovenskega povprečja oziroma po ocenah 59% povprečja držav članic EU. V letu 1997 je Koroška regija ustvarila 3,2% vrednosti slovenskega bruto domačega proizvoda.

V strukturi bruto dodane vrednosti je nadpovprečno zastopan sekundarni sektor (industrija), ki je v letu 1997 ustvaril 44,9% bruto dodane vrednosti Koroške regije, kar je 12% več kot znaša delež sekundarnega sektorja v ustvarjeni bruto dodani vrednosti v povprečju v Sloveniji.

Storitvene dejavnosti so v regiji manj prisotne, saj so v letu 1997 ustvarile le 45,4% bruto dodane vrednosti, kar je najmanj od vseh statističnih regij. Primarni sektor (kmetijstvo) je v letu 1997 ustvaril 4,9% bruto dodane vrednosti, kar je nekoliko nad slovenskim povprečjem.

Ekonomska moč prebivalstva regije se je v letu 1999 v primerjavi s povprečjem Slovenije nekoliko zmanjšala, tako da je po tem kazalcu uvrščena na deveto mesto med statističnimi regijami. Po višini bruto osnove za dohodnino na prebivalca je Koroška regija po podatkih za leto 1999 za slovenskim povprečjem zaostala 13 odstotnih točk.

Enako razmerje je med ekonomsko močjo regije (bruto domači proizvod) in ekonomsko močjo prebivalstva (bruto osnova za dohodnino). To kaže, da večina prebivalstva regije pridobiva dohodek v regiji bivanja.

V letu 2000 je v regiji poslovalo 853 gospodarskih družb, ki so oddale zaključni račun. Gospodarske družbe v regiji zaposlujejo v povprečju 19 delavcev, kar je 7 več kot znaša slovensko povprečje.

Najpomembnejša dejavnost regije so predelovalne dejavnosti, ki zaposlujejo 70% vseh zaposlenih, od tega največ kovinska industrija, izdelava strojev in naprav ter tekstilna industrija.

Storitvena dejavnost zaposluje le petino zaposlenih v gospodarskih družbah.

Od vseh 853 družb je kar 774 družb z omejeno odgovornostjo, 29 je delniških družb, 16 zadrug ter 34 ostalih zavezancev, med katerimi je eno javno podjetje. Od delniških družb so tri družbe, Rudnik Mežica Tab d.d., Tus Kosi d.d. in Železarna Ravne Monter Dravograd d.d., uvrščene v borzno kotacijo Ljubljanske borze.

Tabela 7: Število gospodarskih družb v Koroški regiji po zaposlenih in prihodkih po področjih standardne klasifikacije za leto 2000 v primerjavi z letom 1999

Področje dejavnosti	Št.družb	Število zaposlenih		Prihodek v 000 SIT	
		1999	2000	1999	2000
A Kmetijstvo	23	206	323	1.943.577	6.817.826
C Rudarstvo	3	153	110	1.076.673	1.022.644
D Predelovalne dejavnosti	222	11.191	11.335	129.767.214	204.785.310
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	9	372	365	3.886.136	4.520.713
F Gradbeništvo	40	613	630	5.733.955	7.772.233
G Trgovina, popravila motornih vozil	282	1.330	1.309	30.036.182	30.215.613
H Gostinstvo	26	265	205	1.770.005	1.346.562
I Promet, skladiščenje in zveze	42	440	436	6.979.099	9.771.860
J Finančno posredništvo	5	8	9	306.447	445.104
K Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve	151	623	634	7.100.178	7.108.563
M Izobraževanje	17	187	149	498.582	466.089
N Zdravstvo in socialno varstvo	16	509	545	1.714.084	2.037.775
O Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti	17	89	84	732.309	428.587
Skupaj	853	15.986	16.134	191.544.468	276.738.879

Vir: Agencija za plačilni promet, Podružnica Maribor.

Ugotavljamo, da je število družb v regiji bistveno višje na področju storitvene dejavnosti (v trgovini in v poslovanju z nepremičninami) kot v predelovalni dejavnosti. Ta značilnost velja tudi za Slovenijo. V predelovalni dejavnosti, ki ustvari 74% vseh prihodkov in razpolaga z 64% vseh sredstev, je zaposlenih več kot 70% vseh delavcev. Kar desetina vseh delavcev v regiji je zaposlenih v eni družbi, ta družba pa se po številu zaposlenih uvršča na petnajsto mesto v Sloveniji. Tako kot pri ostalih kriterijih so družbe s področja predelovalne dejavnosti prevladujoče po vrednosti kapitala. V lasti imajo več kot polovico celotnega kapitala regije, predvsem to vrednost oblikujejo kapitalsko intenzivne železarske družbe.

Tradicija koroškega gospodarstva je izvozna usmerjenost. Na slovenskem nivoju je izvoz v letu 2000 dosegel realno rast v 11% in 5% realno rast uvoza. Porast je v veliki meri posledica ugodne konjunktore na svetovnih trgih, predvsem v EU, okrepila pa se je tudi menjava z državami bivše Jugoslavije, čeprav predvsem na izvozni strani. Koroška regija je v letu 2000 ustvarila 540,8 mio USD oziroma 6,2% slovenskega izvoza (leta 1999 – 6,7%) in enako kot lani 3,4% uvoza oziroma v vrednosti 348,8 mio USD.

Regija se kot neto izvoznik tradicionalno uvršča na tretje mesto v državi in tako je bilo tudi leta 2000, ko je bil pozitiven saldo le za 4% višji na področju Gorenjske in za 58% višji v izvozno najuspešnejši Dolenjski. Pokritost uvoza z izvozom je najvišja prav v naši regiji in znaša 155%, slovensko povprečje je slabše od lanskega leta in dosega le 86%.

V regionalni porazdelitvi naše blagovne menjave še vedno največji delež odpade na Evropsko unijo, vendar relativni delež EU pada. Lani je EU kupila 78% koroškega izvoza, leto prej 83%. Na ta račun je porasel delež držav CEFTA – leta 2000 6,8%,

leta 1999 4,7%, na trgih takratne Jugoslavije pa smo realizirali 7,5 % vsega izvoza oziroma vrednostno 27% več kot leta 1999. Koroška je v letu 2000 imela blagovno menjavo kar z 98 državami sveta.

Natanko 50% celotnega regijskega izvoza odpade na Nemčijo. Največji koroški izvoznik in hkrati 4. slovenski izvoznik Prevent Slovenj Gradec je lani realiziral 41% izvoza Koroške, sledi mu SŽ Metal Ravne na Koroškem z 12% deležem in Johnson Controls – NTU Slovenj Gradec z 9%.

Regija že tretje leto posluje z dobičkom. Ta je v letu 1999 znašal 2,980 mrd SIT, kar je 2,4% dobička vseh gospodarskih družb v Sloveniji, v letu 2000 pa 2,839 mrd SIT. Ustvarjen čisti dobiček 6,870 mrd SIT sicer presega izgubo v višini 4,031 SIT, vendar pa je neto izid Koroške regije za nekaj manj kot 600 mio SIT slabši kot leta 1999 (podobna so bila gibanja tudi na nivoju države). Večji del dobička se je ustvaril s prodajo na tujih trgih.

Čisti dobiček na zaposlenega se je v letu 1999 občutno povečal, v letu 2000 je pa nižji od prejšnjega leta in je še vedno bistveno pod slovenskim povprečjem, saj dosega le 60% vrednosti čistega dobička na zaposlenega v slovenskem povprečju.

Podpovprečna, vendar s trendom povečevanja, je tudi višina dodane vrednosti na zaposlenega. V letu 1999 je bila za 21,3% pod slovenskim povprečjem, saj je bila nižja samo še v Pomurski regiji, v letu 2000 pa je 22% pod slovenskim povprečjem. V preteklih letih je bil porast DV v regiji hitrejši kot v Sloveniji, v letu 2000 pa rast DV v regiji zaostaja za nivojem države (Koroška 2,6%, SLO 4%).

Za slovenskim povprečjem zaostaja regija zaradi dokaj nizke izobrazbene strukture zaposlenih tudi po višini plače na zaposlenega za 11,6%. V letu 2000 je opazen premik navzgor, saj je bilo v letu 1999 zaostajanje za slovenskim povprečjem za 12,5%. Trendi investicijske intenzivnosti se v letu 2000 nadaljujejo iz leta 1999. V letu 1999 se je povečala investicijska intenzivnost gospodarskih družb, saj je v letu 1998 znašal delež za investicije le 4%, v letu 1999 pa kar 13%. V zadnjem letu se je izboljšala tudi finančna struktura z zmanjšanjem deleža dolga v virih sredstev na nekaj več kot 55%.

Po presoji vseh osnovnih kriterijev, s katerimi se presojajo družbe, je gospodarsko najmočnejša občina Slovenj Gradec, sledi ji občina Ravne na Koroškem. Skupaj zaposlujeta skoraj 60% vseh delavcev Koroške regije.

Ugodne poslovne rezultate dosegajo hitro rastoča podjetja, kar je v popolnem nasprotju z normami, ko je vodilno silo v regiji predstavljala železarska industrija.

2.1.4. Kmetijstvo

Območje Koroške regije obsega 104.062 ha zemljišč. Kar nad 80 % vseh površin je hribovskih, kjer so do nadmorske višine 1100 m razseljene kmetije kot celki, ki tvorijo krajevno in gospodarsko zaokroženo celoto in dajejo pokrajini značilen videz. V precejšnem delu zlasti hribovskega sveta je razširjen gozd, ostalo so kmetijske površine in površine, ki so namenjene poselitvi, infrastrukturi.

Naravni pogoji (nadmorska višina, razgibanost terena in podnebne razmere) pogojujejo usmerjenost kmetij v izkoriščanje travnatega sveta - v govedorejsko proizvodnjo. Poljedelska proizvodnja je usmerjena na ravninske predele Dravske in Mislinjske doline.

Tabela 8: Število kmetij in ha zemljiških površin

	nad 1 ha			
	površina	%	št.kmetij	%
SLOVENIJA	455.055,82	100	79595	100
KOROŠKA	21.540,81	4,73	2862	3,60
Črna na Koroškem	1.003,39	4,66	128	4,47
Dravograd	2.911,72	13,52	395	13,80
Mežica	612,75	2,84	63	2,20
Mislinja	2.121,00	9,85	327	11,43
Muta	1.098,10	5,10	160	5,59
Podvelka - Ribnica	1.261,70	5,86	185	6,46
Prevalje	1.564,17	7,26	181	6,32
Radlje ob Dravi	2.064,81	9,59	272	9,50
Ravne - Prevalje	1.654,27	7,68	210	7,34
Ribnica na Pohorju	615,76	2,86	85	2,97
Slovenj Gradec	4.880,87	22,66	693	24,21
Vuzenica	1.030,25	4,78	143	5,00
Zanemarljive površine	722,02	3,35	20	0,70

Vir: SURS, popis kmetijskih gospodarstev junij 2000

V Koroški regiji je 2862 kmetij z več kot 1 ha zemljiških površin. Proizvodna delitev kmetij je v pretežni meri živinorejsko krmno pridelovalna in dopolnilna. V primerjavi s Slovenijo, kjer je povprečna velikost 6,3 ha skupne zemlje/kmetijo, so na Koroškem kmetije velike (24,8 ha skupne površine/kmetijo), vendar je velikost kmetije pogojena s površino gozda in velikim deležem travinja. Povprečno imajo na Koroškem kmetije 7,5 ha glede na kmetijska zemljišča. Hribovske kmetije so večje, njihova posest je zaokrožena, vendar je zaradi nagnjenosti in razgibanosti kmetijske zemlje pogosto omejena uporaba kmetijske mehanizacije, kar vpliva na nižjo produktivnost in dražjo pridelavo krme, zaradi neugodnih klimatskih razmer pa je doba vegetacije kratka.

Večji del (80%) kmetij sodi v gorsko višinsko območje in v kategorijo strmih kmetij

60 % kmetijske zemlje je travnikov in pašnikov; 22 % zemlje je v zaraščanju; 18 % je njiv in ekstenzivnih sadovnjakov. Površina travnikov in pašnikov se v Sloveniji iz leta v leto zmanjšuje. V primerjavi s Slovenijo, ki ima v povprečju 51 % gozda je Koroška regija kar 68 % pokrita z gozdom.

V zadnjih desetletjih je za koroška hribovska območja značilna manj intenzivna obdelava kmetijskih površin. Njive prehajajo v travnike in pašnike (proces ozelenjevanja), za obdelavo najmanj primerne površine se zaraščajo z gozdom (pogozdovanje).

Število prebivalcev v hribovskih naseljih se zadnja desetletja vztrajno zmanjšuje, posledica tega je propadanje posameznih višje ležečih kmetij.

Izobrazbena struktura prebivalstva na podeželju

Za razvoj kmetijstva in podeželja je pomemben dejavnik izobrazbena struktura prebivalstva. Ljudska univerza organizira predvsem splošne in strokovne izobraževalne programe za področje gospodarstva, za področje kmetijstva pa organizirajo izobraževanja za odrasle. Kmetijsko svetovalna služba predvsem v jesensko – zimskem času (različni tečaji in predavanja) in lokalne skupnosti v okviru projektov CRPOV.

Izobrazbena struktura prebivalstva ni zadovoljiva. Največja zastopanost populacije je z dokončano osnovno šolo, veliko pa je tudi takih, ki nimajo dokončane osnovne šole. Delež gospodarjev z višjo ali visoko šolo pa je nasploh skromen.

Starost gospodarja in nasledstvo na kmetijah

Starost gospodarja in nasledstvo sta dva pomembna kazalca proizvodne in reproduktivne sposobnosti kmetije, ki sta med seboj tesno povezana. Pri tem je vprašanje aktualno pri gospodarjih, ki so starejši od 45 let. Vemo pa, da v Koroški regiji ni tradicije prenosa kmetije na mladega gospodarja. Z raznimi ukrepi v zadnjih treh letih skušamo pospešiti prenos kmetije, in sicer: z nepovratnimi sredstvi in ugodnimi krediti za mlade gospodarje tako s strani države kot tudi Evrope (Program Sappard).

Stanje nasledstva je bilo na vzorčnem primeru zadovoljivo: približno 70 % kmetij ima naslednika oziroma trenutni gospodarji trdijo, da imajo naslednika

OSNOVNA KMETIJSKA DEJAVNOST

Živinoreja

Živinoreja, predvsem govedoreja (prireja mleka in mesa), daje kmetom pretežni del dohodka. Izredno pomemben vir dohodka, ki do neke mere pokriva primanjkljaj iz osnovne proizvodnje na kmetiji, pa predstavlja gozd.

Na območju Koroške regije je kombinacija talnih (nagibi, nadmorska višina, pedološka sestava tal), klimatskih in socialnih dejavnikov narekovala usmeritev kmetijske proizvodnje. Naravne danosti za kmetijstvo omogočajo rejo goveje živine

za mleko ter meso in rejo drobnice. Lega in nagib kmetijskih površin sta takšna, da je pretežno možno le izkoriščanje travnatega sveta s pašo in košnjo. Večji del (80 %) kmetij spada v gorsko višinsko območje in v kategorijo strmih kmetij. Tako so razvrščene kmetije zaradi nadmorske višine, oddaljenosti od gospodarskih in administrativnih središč ter izrednega nagiba kmetijskih površin, ki omejuje uporabo kmetijske mehanizacije. Delež njivskih površin se je na teh kmetijah zmanjšal na minimum, za obdelavo najmanj primerne površine pa se zaraščajo z gozdom. Govedoreja je prevladujoča tržno proizvodna usmeritev na koroških kmetijah. Po proizvodni delitvi je večina kmetij kombiniranih in živinorejsko krmno pridelovalnih.

Posledice neugodne velikostne strukture kmetij se kažejo tudi v socioekonomski in proizvodni strukturi. Prevladujejo mešane kmetije, ki so gospodarsko premajhne, da bi lahko zagotavljale primeren dohodek samo iz kmetijske dejavnosti. V Sloveniji je le slabih 20 % čistih kmetij, na obravnavanem območju le 16 %, kar je bistveno manj kot v EU.

Tabela 9: Število živali na kmetijah (Koroška regija v primerjavi s Slovenijo)

	govedo skupaj				prašiči skupaj			
	št. živine	%	št. kmetij	%	št. živine	%	št. kmetij	%
KOROŠKA	28799	5,96	2650	4,73	10617	2,70	2210	4,81
SLOVENIJA	483145	100	56053	100	393378	100	45951	100
	ovce skupaj				koze skupaj			
	št. živine	%	št. kmetij	%	št. živine	%	št. kmetij	%
KOROŠKA	4724	4,97	307	7,03	1040	3,51	204	4,13
SLOVENIJA	94966	100	4365	100	29628	100	4935	100
	konji skupaj				jelenjad skupaj			
	št. živine	%	št. kmetij	%	št. živine	%	št. kmetij	%
KOROŠKA	404	2,91	186	4,03	890	21,34	26	12,3
SLOVENIJA	13881	100	4615	100	4171	100	210	100
	perutnina skupaj				noji skupaj			
	št. živine	%	št. kmetij	%	št. živine	%	št. kmetij	%
KOROŠKA	211889	4,02	2089	3,37	29	2,65	4	4,00
SLOVENIJA	5269181	100	62011	100	1096	100	100	100
	kunci skupaj				čebelje družine skupaj			
	št. živine	%	št. kmetij	%	št. živine	%	št. kmetij	%
KOROŠKA	5958	3,22	519	3,82	1351	3,72	185	8,17
SLOVENIJA	184964	100	1359	100	36293	100	2264	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v letu 2000, SURS

Na osnovi popisa kmetijskih gospodarstev ocenjujemo, da je na območju Koroške regije 28.799 glav goveje živine in 10617 prašičev.

Na območju Koroške ni prave tradicije za rejo prašičev, kar je razvidno tudi iz statističnih podatkov staleža prašičev. Vendar smo v letu 1983 začeli razvijati to panogo, sicer v manjšem obsegu, glede na pridelovalne možnosti na kmetijah ter interes kmetov za to usmeritev. Zaradi nezanesljivih razmer v prašičereji se dejavnost zmanjšuje in je trenutno del objektov že prazen.

Iz leta v leto upada število kmetij, ki se ukvarjajo s tržno prirejo mleka, povečuje pa se število krav v čredah ter količina mleka po kravi.

Na našem področju narašča zanimanje za rejo drobnice, predvsem ovac za meso in koz, kar nam kažejo tudi statistični podatki, povečuje pa se tudi zanimanje za rejo jelenjadi.

Tabela: 10: Površina/ha in število kmetij

	KOROŠKA – SKUPAJ	
	Ha	Št. kmetij
Njive skupaj	2984	2712
Kmečki sadovnjaki	230	741
Travniki in pašniki	18.101	2869
KZU	21.037	2901

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v letu 2000, SURS

Glede na usmeritev kmetijske proizvodnje v tržno govedorejsko proizvodnjo, je večina obdelovalnih zemljišč namenjena za pridelavo osnovne krme za govedo. Veliko njiv je zatravljenih in tudi drugače so namenjene predvsem koruzi za siliranje, ki jo v kolobarju največkrat kombinirajo s 3-4 letnimi TDM. Žita (predvsem pšenico in rž) in krompir vključujejo v proizvodnjo le za samooskrbo na kmetijah razen na dveh zaprtih območjih Libelič in Trbonj. Tržne proizvodnje žit na našem območju v zadnjih letih praktično ni več. Na osnovi podatkov iz popisa kmetijskih gospodarstev je na koroškem 86 % KZU travnikov in pašnikov, 14 % je njiv in le 1 % je kmečkih sadovnjakov.

Tržna proizvodnja osnovnih kmetijskih proizvodov (mleko, meso)

Tabela 11: Tržna proizvodnja v letu 1999

	Mežiška dolina		Dravograd		Slovenj Gradec, Mislinja		UE Radlje ob Dravi		SKUPAJ	
	ha	Pridelek Ton Mio l	ha	Pridelek Ton	Ha	Pridelek ton	ha	Pridelek ton	ha	Pridelek ton
Goveja živina Teleta		280		137		423		244		1084
Prašiči						21				21
Drobnica		15						8.9		23.9
Mleko		5.080		2.025		10.524		7.933		25.562
Krompir, semenski			23	580					23	580
Krompir, merkantilni			40	720					40	720

Vir: podatki Zavod za živilorejo in veterinarstvo Celje, Enota za kmetijsko svetovanje Prevalje, Dravograd, Slovenj Gradec

V tabeli je zajet odkup, ki je bil realiziran preko KGZ Dravograd, KGZ Prevalje, KGZ Ledina Slovenj Gradec in KGZ Vuzenica.

Večina rejcev je vključena v tržno proizvodnjo preko KGZ. Z usmerjanjem kmetij in intenzifikacijo proizvodnje se je v zadnjih desetih letih povečala zlasti tržna oddaja mleka, hkrati pa je pitanje nekoliko nazadovalo. Posebej se poznajo neurejene razmere na trgu v zadnjih štirih letih, ko se je opazno povečal domači zakol in neregistrirana prodaja zasebnikom, kar ima za posledico zmanjšanje tržne proizvodnje pitancev evidentirane preko KGZ.

Nižja oddaja govejih pitancev in prašičev je posledica neurejenih razmer na trgu, zaradi česar se več živine zakolje na črno.

Ekološko kmetovanje

Del Koroške regije spada med območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. Na teh območjih prevladuje ekstenzivni način pridelovanja hrane, zaradi česar so ti predeli ekološko še neobremenjeni in zato primerni za najbolj zahtevni način pridelovanja v okviru Slovenskega kmetijskega okoljskega programa, in sicer za ekološko kmetovanje, ki bi jih morali kombinirati s kmečkim turizmom in domačo obrtjo kot dodatnim virom zaslužka.

Cilj ekološkega kmetovanja je varovanje okolja oziroma varovanje naravne in kulturne krajine.

V Koroški regiji se je 133 kmetov udeležilo usposabljanja o ekološkem kmetovanju in od tega jih je približno 57 že v kontroli. To pomeni, da so podpisali pogodbo s katero so se zavezali za način ekološkega kmetovanja. Upoštevati morajo Pravilnik o

ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov in živil, ki je bil objavljen v republiškem uradnem listu.

(Vir: Zavod za živinorejo in veterinarstvo Celje).

DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH

Razvoj dopolnilnih dejavnosti na Koroškem

Ekonomska in socialna varnost na malih kmetijah sta mogoči le z dodatno zaposlitvijo izven kmetijstva ali pa z delovnim mestom, ki ga bo kmetiji dala dopolnilna dejavnost.

Možnosti za ustvarjanje dodatnega dohodka in s tem zagotovitve ekonomske in socialne varnosti kmečkih družin na Koroškem se kažejo zlasti v uvajanju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in sicer v treh smereh:

- v razvoju turizma na kmetijah,
- v predelavi lesa in uvajanju drugih proizvodnih ter storitvenih dejavnosti na kmetijah,
- v predelavi kmetijskih pridelkov in prodaji končnih produktov.

V regiji imamo po podatkih območne obrtne zbornice priglašene naslednje dopolnilne dejavnosti:

Tabela 12: Dopolnilne dejavnosti

Dejavnost na kmetiji	Število kmetij
Predelava lesa – Izdelovanje lesenih izdelkov	33
Turizem na kmetiji	23
Predelava sadja	13
Peka kruha	7
Prevoz otrok	5
Pluženje snega	4
Izdelovanje predmetov domače obrti	4
Košnja trave s traktorjem	1
Gobarstvo	1
Montaža pašne opreme	1
SKUPAJ	84

Vir: Območna obrtna zbornica Ravne na Koroškem, Območna obrtna zbornica Radlje ob Dravi

Skupaj je priglašeni 84 različnih dopolnilnih dejavnosti, med katerimi prevladujeta predelava lesa – izdelava palet in malih lesenih izdelkov ter turizem na kmetiji. Večino dopolnilnih dejavnosti so kmetje morali priglasiti kot samostojni podjetniki in morajo voditi enostavno knjigovodstvo.

2.1.5. Gozdarstvo

Koroška je eno najbogatejših območij tako po površini gozdov, kvalitetni prebiralni strukturi, lesni zalogi na ha ter kvaliteti samega lesa. Struktura gozda je zelo ugodna, prebiralna, raznodobna, mešana v korist iglavcev 90 % in listavcev 10 %.

Gozd predstavlja pomemben vir dohodka na koroških kmetijah, sicer pa lesno predelovalna industrija na Koroškem ni pomembneje prisotna, saj večina lesa zapusti Koroško v obliki surovine.

Stanje gozdov:

- površina regije 104.000 ha,
- površina gozdov 70.788 ha,
- gozdnatost 68% (poprečje za Slovenijo 51%)
- lastništvo gozdov:
 - državni gozdovi 30%,
 - zasebni gozdovi 70%,
- kategorije gozdov:
 - gospodarski gozdovi 93,7%,
 - trajno varovalni gozdovi 5,5%,
 - gozdovi s posebnim namenom 0,8%,
- odprtost gozdov:
 - gostota cest 22,3 m/ha,
 - gostota vlak 0,1 m/ha,
- lesna zaloga: 18.590.654 m³ (263m³/ha)
 - iglavcev 88% (smreka 71,1%, jelka 6,3%, bor 7,2%, macesen 3,4%),*
 - listavcev 12% (bukev 8,8%, trdi listavci 0,9%, plemeniti listavci 1,8%, mehki listavci 0,5%),*
- prirastek (letni) 464.831 m³ (6,57 m³/ha),
- načrtovan možni posek (letni) 318.946 m³
- predvidena struktura blagovne proizvodnje:
 - les za mehansko predelavo 48%,
 - celulozni in jamski les 24%,
 - ostali tehnični les 24%,
 - drva 4%.

Funkcije gozdov:

Ekološke funkcije:

- Funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev ima poudarjen pomen na 28% površine gozdov (evidentirana je v gozdovih, ki so pomembni z vidika zaščite pred plazovi, hudourniki, erozijskimi procesi).
- Hidrološka funkcija ima poudarjen pomen na 15% površine gozdov v regiji (evidentirana je na površinah, ki so posebej pomembne z vidika oskrbe s pitno vodo in v gozdovih, ki so posebej pomembni za uravnavanje odtoka meteornih voda),

- Biotopska funkcija ima poudarjen pomen na 7% površine gozdov (evidentirana je na površinah, ki so posebej pomembne za razvoj zavarovanih in ogroženih prosto živečih živalskih vrst-divji petelin, rušavec).

Socialne funkcije:

- Higijensko-zdravstvena funkcija ima poudarjen pomen na 28% površine gozdov (evidentirana je v gozdovih, ki so posebej pomembni za vzdrževanje čistosti zraka v okolici večjih emisijskih žarišč).
- Funkcija varovanja naravne in kulturne dediščine ima poudarjen pomen na 5% površine gozdov (evidentirana je v gozdovih, ki so pomembni z vidika varovanja posameznih objektov naravne ali kulturne dediščine).
- Raziskovalna funkcija ima poudarjen pomen na 1% površine gozdov v regiji (evidentirana je v gozdovih, ki so izločeni kot gozdni rezervati, v katerih je razvoj prepuščen naravnim dejavnikom).
- Rekreativna in turistična funkcija ima poudarjen pomen na 2% površine gozdov v regiji (evidentirana je v gozdovih, ki so pomembni z vidika vsakodnevne rekreacije in v gozdovih in predstavljajo okolje planinskih poti in turističnih objektov).

Proizvodne funkcije:

- Lesno proizvodna funkcija
- V koroški regiji je 93,7% gospodarskih gozdov, v katerih ima proizvodnja gozdnih sortimentov poudarjen pomen; prevladujejo zasebni gozdovi (70%), ki so pomemben dopolnilni vir dohodka za večino kmetij v regiji. Za gorske kmetije (celke), kjer so pogoji za ostale kmetijske dejavnosti manj primerni, pomeni dohodek iz gozda bistven vir za preživetje.

2.1.6. Turizem

Koroška je širše poznana predvsem kot tradicionalno industrijska, agrarna in na določenih območjih ekološko obremenjena regija. Kljub temu pa turizem tu ne predstavlja neke povsem nove panoge, saj začetki organiziranega ukvarjanja s to dejavnostjo segajo že v 19. stoletje.

Turistična ponudba Mežiške, Mislinjske in Dravske doline je razdeljena na več zaokroženih območij.

Ponudbo Mežiške doline sestavljajo tri geografsko in ponudbeno zaključena, vendar med seboj tesno povezana območja. Območje okrog Pece ima specifično ponudbo, ki temelji predvsem na predstavitvi tradicije rudarjenja in z njo povezanih legend ter na široki paleti poletnih in zimskih dejavnosti v naravi. Posebnost območja je prvi gorski kolesarski park v Sloveniji. Območje med Šentanelom in Strojno odlikuje tudi v širšem prostoru priznana ponudba turističnih kmetij. Tam izvajajo več projektov razvoja dodatnih aktivnosti na kmetijah, med katerimi je večina takšnih, ki bodo pomenile popestritev že obstoječe turistične ponudbe. Tretje območje, širše območje severne strani Uršlje gore, pa nudi obilo možnosti za športno rekreacijske aktivnosti,

koncentrirane predvsem okrog turistično rekreacijskega centra Ivarčko z jezerom in smučišči. Posebnost tega območja pa je kulturna dediščina, povezana z življenjem in delom pisatelja Prežihovega Voranca.

Središče Mislinjske doline, Slovenj Gradec – mesto glasnik miru, ima kvalitetno razvit turistični produkt na področju kulture in predstavitve tradicionalnih obrti. Pohorje z gorsko turističnim centrom Kope predstavlja najpomembnejše športno-rekreacijsko območje Mislinjske doline z razvito zimsko in poletno ponudbo. V teku so aktivnosti za revitalizacijo in povezavo turistične ponudbe celotnega Pohorja.

V prizadevanja za turistični razvoj Pohorja se aktivno vključujejo tudi občine iz Dravske doline. Tam nastaja, poleg nekaterih zanimivih projektov čezmejnega sodelovanja z Avstrijo ter razvoja kulturne in naravne dediščine, zanimiv in perspektiven projekt kreiranja turistične ponudbe ob reki Dravi. Zelo odmeven in hitro razvijajoč se postaja produkt Splavarjenje po Dravi.

Danes na celotnem območju Koroške prevladuje predvsem izletniški turizem. Med najbolj obiskane turistične zanimivosti in izletniške točke spadajo Šentanel, ponudbe Koroškega muzeja Ravne s Prežihovim spominskim muzejem, Koroškega pokrajinskega muzeja in Galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, domače in umetnostne obrti, kostnica v Libeličah, Rudarski muzej in Etnološka zbirka v Črni, cerkev sv. Ane s črno Marijo v Koprivni, Najevska lipa, Krajinski park Topla ...

Pravi turistični hit pa sta v zadnjih letih postala že prej omenjeno splavarjenje po Dravi in Podzemlje Pece – nekdanji rudnik svinca v Mežici, spremenjen v turistični muzej.

Ključne elemente ponudbe in hkrati tudi razvojne priložnosti regije na področju turizma predstavljajo izletniški turizem s poudarkom na predstavitvi kulturno-zgodovinske dediščine in naravnih zanimivosti, ponudba športno-rekreativnih aktivnosti v naravi ter turizem na podeželju oziroma ponudba turističnih kmetij.

Obstoječa ter večji del načrtovane ponudbe na celotnem območju regije sta prilagojeni predvsem dnevnim turističnim obiskovalcem – izletnikom.

Nastanitvene zmogljivosti so slabše razvite. V primerjavi s turistično razvitimi območji jih je malo (le 1406 ležišč v 28 turističnih objektih) in so slabo izkoriščene.

Povprečna zasedenost koroških nastanitvenih zmogljivosti je bila v letu 2000 9,4 %. Realizirane prenočitve v regiji predstavljajo le 0,7% celotnega števila realiziranih prenočitev v Sloveniji oziroma 3,3% celotnega števila prenočitev področja »Gore in jezera«.

Čas bivanja turistov na območju Koroške je kratek in v povprečju znaša 2,7 dni.

Tabela 13: Nastanitvene kapacitete in realizirane prenočitve

Nastanitvene kapacitete in realizirane prenočitve	Število postelj	Število prenočitev
Mežiška dolina	523	12.609
Mislinjska dolina	637	13.271
Dravska dolina	246	22.806
Koroška	1.406	48.686
Savinjska	7.890	980.018
Gorenjska	20.722	1.234.372
Cluster »Gore in jezera«	18.481	1.437.378

Vir SURS, STO

V večji meri so nižje kakovosti in ne dosegajo sodobnih standardov, kar je razvidno tudi iz povprečnega števila doseženih zvezdic oziroma jabolk v kategorizaciji nastanitvenih objektov.

Tabela 14: Kategorizacija nastanitvenih kapacitet

Kategorizacija nastanitvenih kapacitet	Hoteli, penzioni, apartmaji *	Turistične kmetije **
Mežiška dolina	2,14	2,4
Mislinjska dolina	2,2	1,8
Dravska dolina	2	/
Koroška skupaj	2,14	2,2

Vir UE,* zvezdice, ** jabolka

Med turisti prevladujejo domači. Delež tujih prenočitev znaša le dobro tretjino (34,6 %). Med tujimi turisti je največ Hrvatov, Nemcev in Avstrijcev.

Tabela 15: Število in struktura turistov

	Število turistov v l. 2000			Število prenočitev v l. 2000		
	domači	tuji	skupaj	Domači	tuji	skupaj
Mežiška dolina	2.944	1.739	4.683	6.787	5.822	12.609
Mislinjska dolina	5.997	1.772	7.769	18.005	4.801	22.806
Dravska dolina	3.001	2.408	5.409	7.017	6.254	13.271
Koroška skupaj	11.942	5.919	17.861	31.809	16.877	48.686

Vir SURS

Skupaj je na Koroškem v tej panogi zaposlenih 785 oseb, kar predstavlja 2,2 % vseh zaposlenih v regiji in je pod slovenskim povprečjem (2,7%).

V regiji deluje 18 turističnih agencij, žal pa jih večina prodaja le ponudbo tujih in nekaterih drugih slovenskih turističnih destinacij.

Tabela 16: Zaposleni v turizmu

	Vsi zaposleni	Zaposleni v turizmu	Delež (%)
Mežiška dolina	12.718	314	2,5
Mislinjska dolina	12.858	193	1,5
Dravska dolina	9.666	285	2,9
Koroška skupaj	35.242	792	2,2

Vir SURS

Turistično informativna dejavnost je organizirana v dveh turistično informacijskih centrih v Črni in v Slovenj Gradcu. Prvi deluje v okviru Parka kralja Matjaža - podjetja za razvoj in trženje turistične ponudbe Mežiške doline, drugi pa pod okriljem Mestne občine Slovenj Gradec.

Lokalne turistične organizacije na Koroškem ni nobene. Na lokalnem nivoju se ponudniki turističnih storitev združujejo v štiri sekcije za gostinstvo in turizem, ki delujejo v okviru območnih obrtnih zbornic. Edini organ, ki na regijskem nivoju na področju turizma in promocije na nek način povezuje nosilce ponudbe in lokalne skupnosti, je Odbor za turizem, ki deluje v okviru Območne gospodarske zbornice v Dravogradu.

Na območju celotne Koroške regije je registriranih 17 turističnih društev. Njihova glavna dejavnost je skrb za urejenost krajev in organizacija prireditev.

2.1.7.Trg delovne sile

Na Koroškem je bilo še pred dobrimi 10 leti zaposlenih 72 % aktivnih prebivalcev v industriji, in sicer kar 70 % od teh v treh velikih sistemih Železarni Ravne, Rudniku Mežica in Lesni Slovenj Gradec. Po razpadu velikih sistemov te panoge sedaj zaposlujejo le še 40 % aktivnega prebivalstva.

Tabela 17: Delovno aktivno prebivalstvo na Koroškem, 1999

Upravna enota	Del. aktivno prebiv.	Zaposlene osebe			Samozaposlene oseba			
		Skupaj	V podjetjih, družbah, organizac.	Pri samoz. osebah	Skupaj	Samostojni podjetniki	Osebe, ki opravljajo poklicno dej.	Kmetje
Dravograd	2.627	2.262	1.938	324	365	226	5	134
Radlje ob Dravi	5.182	4.462	3.903	559	720	338	9	373
Ravne na Koroškem	9.769	9.088	8.155	933	681	442	30	209
Slovenj Gradec	9.411	8.427	7.709	718	984	503	32	449
Koroška	26.989	24.239	21.705	2.534	2.750	1.509	76	1.165

Vir: Mesečne informacije ZRSZ OS Velenje

Koroška spada med regije z nizko stopnjo registrirane brezposelnosti. V prvem polletju leta 2000 je stopnja registrirane brezposelnosti znašala 10,8 %, kar je 1,6 odstotne točke manj od povprečne registrirane stopnje brezposelnosti v Sloveniji. Nadpovprečno visok je delež mladih (skoraj 26 %) in delež žensk (več kot 52 %). V zadnjem letu se je povečal tudi delež iskalcev zaposlitve zaradi stečajev podjetij (12,9 %) in je med najvišjimi med slovenskimi statističnimi regijami.

Tabela 18: Gibanje števila brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem v letih 1991 - 2000

Upravna enota	Dec. 1991	Dec. 1992	Dec. 1993	Dec. 1994	Dec. 1995	Dec. 1996	Dec. 1997	Dec. 1998	Dec. 1999	Dec. 2000
Dravograd	279	309	333	314	336	341	376	333	372	324
Radlje ob Dravi	795	1.120	1.199	1.035	1.231	1.497	1.507	1.283	1.295	939
Ravne na Koroškem	961	992	1.136	1.003	1.215	1.295	1.453	1.403	1.197	1.066
Slovenj Gradec	735	821	1.069	942	887	946	1.008	917	851	659
Koroška	2.770	3.242	3.737	3.294	3.669	4.079	4.344	3.936	3.715	2.988

Vir: Mesečne informacije ZRSZ OS Velenje

Brezposelnost je od leta 1991 naprej konstantno naraščala zaradi znanih razlogov (prestrukturiranje velikih sistemov, stečaji) in dosegla višek konec leta 1997. Od leta 1997 pa do leta 2000 pa že zaznamo trend zmanjševanja števila brezposelnih, ki se je še posebej znižalo v letu 2000. Razlogi za to so na eni strani v novih in bolj učinkovitih inštrumentih in aktivnostih Zavoda RS za zaposlovanje (predvsem javna dela), na drugi strani pa je k temu pripomoglo širjenje nekaterih panog in novo zaposlovanje ljudi (Prevent).

Tabela 19: Značilne skupine registrirano brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem, oktober 2000

Upravna enota	Vsi	Ženske	Iščejo prvo zaposlitev	Stari do 26 let	Trajno presežni delavci in stečajniki	Dolgotrajno brezposelni	Stari od 40 do 50 let	Stari nad 50 let
Dravograd	338	191	57	82	127	175	88	71
Radlje ob Dravi	1.013	557	165	250	298	641	285	230
Ravne na Koroškem	1.154	626	172	280	368	665	346	222
Slovenj Gradec	763	352	151	208	218	445	215	146
Koroška	3.286	1.726	545	820	1.011	1.926	934	669

Vir: Mesečne informacije ZRSZ OS Velenje

V strukturi brezposelnih prevladujejo podobne skupine kot širše v Sloveniji, zaskrbljujoč pa je podatek, da narašča število dolgotrajno brezposelnih oseb, v regiji je visok delež trajno presežnih delavcev in stečajnikov, prav tako pa tudi starejših oseb.

Nizka in s preteklo industrijsko strukturo determinirana izobrazbena struktura brezposelnih oseb kaže na strukturno neskladje na trgu delovne sile, saj delodajalci iščejo delavce z drugimi poklici in znanji, kot jih imajo brezposelne osebe.

Tabela 20: Prijavljene potrebe po delavcih in pripravnikih po Upravnih enotah na Koroškem v primerjavi z istim obdobjem lani, oktober 2000

Upravne enote	Oktober 2000	Oktober 1999
Dravograd	23	58
Radlje od Dravi	45	69
Ravne na Koroškem	102	97
Slovenj Gradec	152	133
Koroška	322	357

Vir: Mesečne informacije ZRSZ OS Velenje

Tabela 21: Struktura prijavljenih potreb po delavcih na Koroškem v letu 2000

Poklic	Število potreb	Število realiziranih posredovanj
Delavec brez poklica	611	488
Šivalec tekstilij	486	477
Šivilja	410	295
Šivalec usnjene konfekcije	249	248
Prodajalec	357	298
Ekonomski tehnik	176	141
Pomožni delavec	162	141
Strojni obdelovalec kovin	148	103
Konfekcionar tekstilij	144	122
Mizar	124	115

Vir: Statistične informacije ZRSZ OS Velenje, 2001

Podatki o prijavljenih potrebah delodajalcev kažejo, da se potrebe v letu 2000 niso povečale, so celo nižje od prijavljenih potreb v letu 1999. Ker pa se je število brezposelnih v letu 2000 bistveno znižalo, to pomeni, da pri tem ne gre za povečano zaposlovanje, ampak za druge ukrepe – vključitev v programe javnih del in izbris neaktivnih iskalcev zaposlitve iz evidence brezposelnih oseb.

Podatki o vključenih brezposelnih osebah v izobraževanja in usposabljanja – Dravograd – 3, Radlje ob Dravi – 14, Ravne na Koroškem – 30 in Slovenj Gradec – 24 – kažejo na to, da so brezposelni premalo motivirani za pridobivanje dodatnih znanj in da je potrebno razviti nove oblike in vsebine dodatnega izobraževanja in usposabljanja.

Tabela 22: Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem, oktober 2000

Upravna enota	Vsi	I. in II. st	III. in IV. st	V. st	VI. st	VII. in VIII. st
Dravograd	338	143	93	94	1	7
Radlje ob Dravi	1.013	485	262	240	16	10
Ravne na Koroškem	1.154	559	268	279	32	16
Slovenj Gradec	763	356	196	176	17	18
Koroška	3.286	1.543	819	789	66	51

Vir: Mesečne informacije ZRSZ OS Velenje

Med brezposelnimi osebami na Koroškem prevladujejo tisti s I. in II. stopnjo izobrazbe, visok pa je tudi delež oseb s III. in IV. stopnjo. Nizka izobrazbena struktura v kombinaciji z drugimi značilnostmi (starost, dolgotrajna brezposelnost) pa predstavlja poseben problem pri reševanju problema brezposelnosti. Podatki o vključenih brezposelnih osebah v izobraževanje in usposabljanje, ki so zelo nizki (Dravograd – 3, Radlje ob Dravi – 14, Ravne na Koroškem – 30 in Slovenj Gradec – 24), kažejo na to, da so brezposelni premalo motivirani za pridobivanje dodatnih znanj in da je potrebno razviti nove oblike in vsebine dodatnega izobraževanja in usposabljanja.

Prav tako je na Koroškem značilno pomanjkanje delovnih mest, še posebej kvalitetnih delovnih mest za visoko izobražen kader. Posledica tega pa je izrazit odliv mladih, izobraženih kadrov, ki se po končanem študiju že nekaj let ne vračajo več na Koroško.

2.1.8. Izobraževanje in usposabljanje

Ob popisu prebivalstva leta 1991 je izobrazbena struktura prebivalstva glede na število let šolanja dosegla 95 odstotnih točk slovenskega povprečja oziroma 8,7 let šolanja. Le 6,6 % prebivalstva je imelo višjo ali visoko izobrazbo, kar je za 2,4 odstotnih točk manj kot v slovenskem povprečju. Podatki iz leta 1996 kažejo na izboljšanje izobrazbene strukture prebivalstva. Po deležu študentov na 1000 prebivalcev dosega regija 98 odstotnih točk slovenskega povprečja, po vključenosti mladih med 20 in 24 letom v višje in visokošolsko izobraževanje pa 95 odstotnih točk slovenskega povprečja.

Tabela 23: Izobraževanje, 1999

Občina	Vrtci		Osnovne šole		Dijaki srednjih šol po občini stalnega preb.	Študenti visokošol. zavodov
	Število	Otroci	Število	Otroci		
Črna na Kor.	2	81	4	356	182	90
Dravograd	6	277	6	872	532	320
Mežica	1	119	1	350	193	150
Mislinja	1	91	4	512	297	162
Muta	1	91	3	362	234	122
Podvelka – Ribnica	4	71	5	386	194	76
Radlje ob D.	3	193	3	633	420	212
Ravne – Prevalje	7	594	8	1.901	1.116	746
Slovenj Gradec	6	549	8	1.812	1.012	710
Vuzenica	1	91	2	343	167	93
Koroška	32	2.157	44	7.527	4.347	2.681

Vir SURS

Šolski sistem v regiji je relativno dobro razvit, predvsem na področju osnovnega šolstva, prav tako pa so v regiji prisotne poklicne in srednje šole. Zaradi neprilagojenosti poklicnega šolstva dejanskim potrebam na trgu dela v regiji in nepriljubljenosti določenih poklicev zaradi pretekle situacije v tradicionalni industriji pa so nekateri oddelki na šolah prazni.

V regiji se izvaja tudi nekaj programov visokošolskega izobraževanja, za katerega je relativno veliko zanimanje ravno zaradi tega, ker se izvaja na Koroškem.

2.1.9. Družbeno socialni prostor

Zdravstvo in zdravje

Na področju zdravstvene dejavnosti je v regiji organiziran Javni zdravstveni zavod - Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem, ki pokriva območje celotne Koroške regije in ima 15 zaposlenih oseb. Naloge zavoda so, da na znanstveno – medicinski podlagi strokovno obravnava probleme socialne medicine, higiene, epidemiologije in zdravstvene ekologije ter koordinira njihove dejavnosti.

Izvajalci zdravstvenega varstva na Koroškem so (podatki za leto 1998):

- zdravstveni delavci in sodelavci v osnovnem zdravstvu, ki jih je skupaj 301,
- zdravstveni delavci v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec, ki jih je skupaj 369,
- reševalna služba, kjer je zaposlenih 12 oseb,
- zdravstveni delavci in sodelavci v Koroških lekarnah, ki jih je skupaj 53.

Na Koroškem živi okrog 3,7 % prebivalstva Slovenije (73.804 – leto 1998). Zaenkrat je delež mlajših populacij na Koroškem še ugodnejši kot v Sloveniji, vendar je trend podoben in vodi k izenačenju starostne strukture.

Splošna umrljivost je na Koroškem 8, 5 na tisoč prebivalcev, kar je za spoznanje nižje od republiške - 9,6 na tisoč prebivalcev.

Starostno standardizirana umrljivost je v letu 98 enaka, vsa pretekla leta pa za nekaj % višja od SDR v Sloveniji.

Na področju samomorov je vse desetletje koeficient večji kot v Sloveniji, žal je tudi trend v stalnem porastu.

Dispanzersko varstvo otrok še poteka, predvsem zaradi inercije in tam kjer so ostali kadri, žal pa se tudi ti zmanjšujejo. V začetku desetletja je delalo v OD okrog 6 zdravnikov, ob koncu pa le še 4, tako da pride preko 1300 otrok na enega zdravnika.

Na Koroškem je bilo v zadnjih 10 letih število prijav nalezljivih bolezni povprečno okrog 1.400 letno. Nalezljive bolezni, proti katerim cepijo, se pojavljajo sporadično, prav tako pada število primerov zaradi klopnega meningitisa, upada pa tudi število črevesnih nalezljivih bolezni. Moteče pa je dejstvo, da se še vedno ukvarjajo z večjim številom primerov zbolevanja za scabiesom in mikrosporijo.

Kultura – muzeji, knjižnice, ljubiteljska kultura

Institucionalna (profesionalna) kulturniška infrastruktura se je v preteklih letih na Koroškem intenzivno razvijala zlasti v dveh centrih – v Slovenj Gradcu in na Ravnah na Koroškem. Osrednji kulturni zavodi v obeh središčih so bili ustanovljeni v prvem desetletju po drugi vojni:

1949: Študijska knjižnica na Ravnah,

1951: Koroški pokrajinski muzej revolucije Slovenj Gradec,

1953: Delavski muzej na Ravnah,

1954: Likovni salon na Ravnah.

Vse štiri institucije so se v desetletjih po nastanku krepile in širile svojo dejavnost.

Tabela 24: Kultura, 1998

Občina	Kinematografi			Naročniki		Splošnoizobraževalne knjižnice	
	Število	Predstave	Obiskovalci	Radio	TV	Število	Knjige
Črna na Kor.	-	-	-	1.059	927	-	-
Dravograd	-	-	-	2.224	1.898	1	16.241
Mežica	-	-	-	1.231	1.141	-	-
Mislinja	-	-	-	1.031	829	-	-
Muta	-	-	-	938	804	-	-
Podvelka – Ribnica	-	-	-	819	527	-	-
Radlje ob D.	1	53	3.197	1.658	1.353	1	42.759
Ravne – Prevalje	-	-	-	5.562	5.077	1	236.159
Slovenj Gradec	1	544	27.044	4.266	3.755	1	46.224
Vuzenica	-	-	-	656	536	-	-
Koroška	2	597	30.241	19.444	16.847	4	341.373

Vir SURS

Koroški pokrajinski muzej izvaja naloge varovanja koroške premične kulturne dediščine, izdeluje registre premične dediščine, nudi strokovno pomoč privatnim zbiralcem in lastnikom kulturne dediščine pri njenem varovanju in ohranjanju, izvaja promocijo Koroške in njenih zakladov, znanstveno obdeluje kulturno zgodovino

Koroške in sodeluje pri vzpostavljanju kulturne zavesti domačinov in tujih obiskovalcev ter poživljanju kulturnega utripa s stalnimi in občasnimi razstavami, predavanju, okroglimi mizami in razvejeno pedagoško dejavnostjo.

Trenutno je v postopku ustanovitev novega Koroškega pokrajinskega muzeja, v katerem bosta združeni obe obstoječi instituciji: Koroški muzej Ravne in Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec. Obe instituciji bosta v petletnem prehodnem obdobju obdržali svoji osnovni usmeritvi.

V muzeju ostane 17 zaposlenih, od katerih jih 9 opravlja delo kustosa, 3 so muzejski tehniki, 2 opravljata administrativna dela, 3 pa so tehnično osebje.

Muzej sestavlja 9 oddelkov, in sicer: etnološki, zgodovinski, kulturnozgodovinski, arheološki oddelek, pedagoška služba, oddelek dokumentacije, oddelek za preventivno konzervacijo, skupna služba in tehnično osebje.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem nadaljuje delo nekdanje Študijske knjižnice, ki je bila ustanovljena 3. 3. 1949; pridružena sta ji bila Likovni salon in Delavski muzej. Študijska knjižnica se je posvetila zbiranju starejšega koroškega domoznanskega gradiva in pospeševanju knjižničarstva v Koroški krajini, študentom in dijakom pa je nudila bogato študijsko literaturo in referenčno gradivo.

Danes je Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika javna knjižnica, namenjena najširšemu krogu uporabnikov, hkrati pa osrednja območna knjižnica za Mežiško dolino saj ima 10 zunanjih enot. Prejema obvezne izvode slovenskih tiskov in je domoznanska knjižnica za vso Koroško, nanjo so vezane Mežiška, Mislinjska in del Dravske doline, domoznansko dokumentacijo ureja tudi za zamejsko Koroško.

Knjižnica ima skupaj 251.849 enot knjižničnega gradiva, od tega 217.109 knjig, 18.821 periodike, 15.919 enot neknjižničnega gradiva, 4.079 enot v fototeki, 1.293 rokopisov in 8.810 enot gradiva v domoznanski zbirki.

V knjižnico je včlanjenih 6.826 članov, v letu 1998 so evidentirali 87.036 obiskov in 234.343 izposojenih enot.

Ob Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika na Ravnah so matične splošno izobraževalne knjižnice še v Dravogradu, Radljah ob Dravi in v Slovenj Gradcu. Z izpostavami v ostalih občinah ter še v nekaterih drugih krajih ter registrom fonda posameznih specializiranih knjižnic (v šolah in v podjetjih) zagotavljajo dobro razvitost omrežja knjižnic na Koroškem.

Na Koroškem je kot javni zavod organiziran le Kulturni dom v Slovenj Gradcu z nalogo posredovanja kulturnih programov – kino, gledališče, glasbeni koncerti, predavanja, organizacija proslav, posvetov, zborovanj....Zavod financira Mestna občina Slovenj Gradec. Ostale kulturne domove s prireditvenimi dvoranami in razstavišči vodijo kulturna društva ali Skladi za ljubiteljsko dejavnost.

Amaterska kultura ima na Koroškem dolgo in bogato tradicijo, tako na področju delovanja kvalitetnih društev, skupin in posameznikov kot tudi pri organiziranju tradicionalnih prireditev, ki sežejo v prostor zamejske Koroške.

V regiji so štiri izpostave javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, in sicer: OI Dravograd, kjer deluje 20 društev, OI Radlje ob Dravi, kjer deluje 20 društev, OI Ravne na Koroškem, kjer deluje 27 društev in OI Slovenj Gradec, kjer prav tako

deluje 20 društev. Nekatera društva imajo več sekcij, tako da skupno število sekcij presega število 100. Nekatera društva so tudi povezana v Zvezo društev – v Slovenj Gradcu, Dravogradu, Radljah ob Dravi in Črni na Koroškem.

Največ društev je na področju pevskih zborov, sledijo jim gledališke skupine in pihalni orkestri, nekaj je folklornih, literarnih in likovnih skupin, medtem ko je plesa zelo malo, popolnoma pa je zamrla filmska dejavnost.

Kvalitetni nivo ljubiteljske kulture je zelo različen, nekatera društva so v samem slovenskem vrhu (pihalni orkestri), pri drugih pa nivo stagnira ali celo pada (zborovsko petje).

Politični prostor – aktivnosti političnih strank

Strankarska politika na Koroškem je zaživela časovno vzporedno in podobno kot v Sloveniji. Geografska, gospodarska, socialna in zgodovinska povezanost pa je na Koroškem tudi v strankarski politiki naredila korak naprej v smeri regionalizacije. Sredi devetdesetih so se stranke organizirale regijsko tudi formalno. LDS je formalno ustanovila Koroški pokrajinski odbor, SLS Koroško podružnico itd...

Lokalni politiki na Koroškem so naredili prvi korak v Sloveniji za drugi – pokrajinski nivo lokalne samouprave (pobuda takratnega radeljskega župana in poslanca LDS Hermana Tomažiča) s podpisom pisma o nameri ustanovitve Koroške regije, s formalno ustanovitvijo Sveta Koroških občin in vložitvijo predloga Zakona o Koroški pokrajini v parlamentarni postopek.

Na Koroškem delujejo vse parlamentarne stranke: Liberalna demokracija Slovenije (LDS), Socialno Demokratska Stranka (SDS), Združena lista socialnih demokratov (ZLSD), SLS+SKD Slovenska Ljudska stranka (SLS+SKD), Nova Slovenija (NSi), Slovenska nacionalna stranka (SNS), Demokratična stranka upokoјencev Slovenije (DeSUS), Stranka mladih Slovenije (SMS) in zunajparlamentarni Demokratska stranka (DS) ter Zeleni Slovenije (ZS).

Razdelitev moči strank je lokalno pestra:

- Župani in občinski svetniki so bili izvoljeni pod kandidaturo ali s podporo vseh naštetih, največ mest v občinske svete (lokalne volitve '98) pa so po vrsti dobili LDS, SLS, SDS, SKD, DeSUS, ZLSD, SNS, DS in ZS.
- Po dva izvoljena župana sta kandidirala na listah LDS in SLS, po eden na listah ZLSD, SKD, SDS in SNS, štirje pa s podporo več strank na listi »skupine volilcev«.
- Na zadnjih (državnozbornih '00) volitvah je uspelo izvoliti poslanki v Državni zbor LDS in SNS.

2.1.10. Prostor

Poselitev

Središča različnega funkcionalnega pomena v regiji so:

- Slovenj Gradec (urbano središče na regionalni ravni),
- Ravne (somestje s Prevaljami) in Dravograd (subregionalni središči),
- Radlje ob Dravi (lokalno središče širšega pomena),
- druga lokalna ali občinska središča.

Na makroregionalni ravni sodi celotna Koroška kot statistična regija v gravitacijsko območje Maribora in Ljubljane. Na mezoregionalni ravni je razen vzhodnega dela Koroške (vzhodni del Dravske doline), ki gravitira proti Mariboru, poudarjen vpliv dveh središč – Slovenj Gradca in Raven na Koroškem. Na mikroregionalni ravni ni nadvlade enega centra, gravitacijski vpliv Slovenj Gradca, Raven na Koroškem in Dravograda je omejen, saj razpadajo subregionalna območja na manjše lokalne enote z gravitacijskim vplivom manjših naselij v regiji.

Središča v Koroški regiji so v splošnem relativno šibka, prav tako pa med njimi ni ustrezne teritorialne delitve funkcij. Premajhna velikost in pomen središč se pokažeta kot problem tudi, če opazujemo teritorialno delitev funkcij naselij v čezmejni regiji.

Za regijo je značilen vzorec razpršene poselitve v hribovitih območjih (celki, zaselki), ki je izvirno povezan s kolonizacijo in kmetijsko izrabo višje ležečih območij. Ta tip poselitve je z vidika opremljanja z različnimi vrstami infrastruktur in njihovim vzdrževanjem zelo zahteven.

V zadnjih tridesetih letih se je število prebivalstva povečalo na širšem območju treh urbanih središč (Slovenj Gradca, Dravograda in Raven na Koroškem), kjer je bil v preteklih šestnajstih letih zabeležen pozitiven selitveni saldo, medtem ko je v perifernih, hribovitih in obmejnih območjih potekal proces depopulacije. Ti procesi so problematični z vidika ohranjanja tradicionalnega vzorca razpršene poselitve. V splošnem poteka razvoj v smeri izgube prepoznavnosti, identitete in krajevnosti.

Za vzdrževanje in krepitev poselitve bi bilo potrebno doseči integracijo urbanega sistema Koroške v urbani sistem Slovenije tako, da bi bila koroška urbana središča povezana v konkurenčen sistem z razvito teritorialno delitvijo dela. Za ohranjanje tradicionalnega razpršenega vzorca poselitve pa so potrebne ustrezne strateške usmeritve ter ukrepi.

Prometna infrastruktura

Velik del Koroške regije se ob upoštevanju obstoječe cestne in železniške infrastrukture nahaja izven časovnega okvira primerne dostopnosti prebivalcev do centrov in storitev višjega ranga, zaradi česar govorimo o prometni izoliranosti regije. Tudi ob upoštevanju načrtovanega cestnega in železniškega omrežja v dolgoročnem planu RS (npr. vzpostavitev železniške povezave med Dravogradom, Slovenj Gradcem, Velenjem in Celjem) se prometni položaj Koroške v primerjavi z ostalimi statističnimi regijami v prihodnje ne bo bistveno spremenil.

Vzpostavitev nove železniške povezave II. reda, ki bi povezala koroška urbana središča na avstrijski in slovenski strani, bi ob izgradnji načrtovane hitre železniške proge na relaciji Dunaj-Gradec-Celovec-Beljak-Videm omogočila dostop do pomembnih evropskih središč. S tem bi se vzpostavili infrastrukturni pogoji za razvoj prometne in razvojne podosi (Celovec/Gradec-Koroška regija-Celje-Zagreb), ki bi zapolnila vrzel, ki nastaja zaradi odmaknjenosti regije od V. in X. vseevropskega prometnega koridorja.

V primerjavi z drugimi statističnimi regijami v Sloveniji je prometno omrežje na Koroškem z vidika kvalitete in kategorij povezav slabo razvito. Izjemo predstavlja omrežje sekundarnih cestnih povezav, ki je zelo razvejeno. To omrežje je pomembno z vidika ohranjanja tradicionalnega vzorca poselitve, vendar pa je njegovo vzdrževanje drago.

Naravna in kulturna krajina

Za regijo je značilen obstoj pomembnih in sorazmerno ohranjenih območij naravne in kulturne krajine, na kar kažejo številni predlogi za zavarovanje območij (npr. regijski park Pohorje in Peca). Raba prostora je dokaj stabilna, to pa ustvarja ekološko stabilnost prostora.

Kljub prizadevanjem je trenutno edino zavarovano območje v regiji Krajinski park Topla. Za ostala območja še niso bile sprejete pravne osnove, prav tako pa zanje ni celovitih strategij razvoja in varstva. Enako velja za druga pomembna območja naravne krajine oz. za krajino nasploh.

2.1.11. Okolje

Primerjava Koroške z drugimi regijami

Glede na stanje po posameznih okoljskih prvinah (kakovost zraka, voda, stanje gozdov in rezultati žveplene in lišajske bioindikacije) iz začetka devetdesetih let v dvanajstih plansko-funkcijskih regijah se je Koroška uvrstila na 9.-10. mesto, kar jo je uvrščalo med močno do zelo močno obremenjene regije. Posebej slabo je bilo stanje gozdov, saj je bila stopnja poškodovanosti med najvišjimi v Sloveniji. S tem je bila povezana tudi zelo slaba kvaliteta zraka v nekaterih delih regije.

Po najnovejših raziskavah Oddelka za geografijo Filozofske fakultete se deli Koroške uvrščajo med problemska območja, še zlasti Mežiška dolina, kjer je bila ugotovljena zelo kompleksna degradacija okoljskih elementov (prst, voda ipd.), hkrati pa je zgornja Mežiška dolina uvrščena med kritično onesnažena območja s težkimi kovinami.

Koroška je zelo slabo pokrita z merilnimi mesti za merjenje stanja oziroma obremenjenosti okoljskih prvin in za celotno regijo ni mogoče sestaviti ustreznega (reprezentativnega) pregleda. V Dravski dolini ni npr. niti enega merilnega mesta za merjenje kvalitete zraka, v Mežiški in Mislinjski dolini v merjenje niso zajeta vsa pomembnejša industrijska središča, obstoječe merilne postaje pa ugotavljajo le t.i. klasične dejavnike onesnaževanja.

Zrak

V osnovni mreži državne mreže meritev onesnaženosti zraka je pet naselij iz Koroške regije: Črna, Žerjav, Mežica, Ravne in Slovenj Gradec. Za ta naselja je na voljo časovna vrsta podatkov o onesnaženosti zraka s kislimi plini in dimom.

V prvi polovici devetdesetih let je v zgornji Mežiški dolini in v Slovenj Gradcu z okolico še prihajalo do preseganja mejne onesnaženosti s kislimi plini, sicer pa je v tem obdobju opazen splošen trend izboljševanja stanja. V letu 1995, predvsem pa v letu 1996 se je izmerjena stopnja onesnaženosti na posameznih merilnih mestih izredno povečala. V naslednjih letih je kljub nihanjem spet opazno izboljševanje, koncentracije kislih plinov pa so bile praviloma nižje kot v prejšnjem obdobju.

Kar zadeva koncentracije dima, je bilo stanje v celotnem obdobju najslabše na merilnem mestu Slovenj Gradec (uvrstitve v zgornjo polovico), vsa ostala pa so se uvrščala na dno lestvice merilnih mest v Sloveniji. Mejne in kritične imisijske vrednosti v devetdesetih letih niso bile nikjer presežene.

Celovitega pregleda nad dejavniki pritiska ni bilo mogoče pripraviti. Ocenjujemo, da sta bila v regiji v preteklem obdobju pglavitna dejavnika pritiska industrijska proizvodnja ter gospodinjstva (kurišča). Zaradi prestrukturiranja proizvodnje ter izvedenih omilitvenih ukrepov (zapiranje obratov, namestitvev filtrov, nove tehnologije, uvajanje daljinskega ogrevanja) se je zmanjšalo onesnaževanje z nekaterimi substancami, npr. kislimi oksidi, dimom, pojavili pa so se novi dejavniki onesnaževanja. Vedno bolj pomemben vir pritiska je naraščajoči osebni ter blagovni cestni promet.

Od dejavnikov pritiska izven regije naj omenimo Termoelektrarno Šoštanj, katere vpliv je najbolj občuten v delih občin Slovenj Gradec in Mislinja. Podatkov o celotnem uvozu onesnaževanja v regijo in izvozu onesnaževanja iz nje ni na voljo.

Med dosedanje odzive na področju kvalitete zraka lahko štejemo:

- aktivnosti in projekte posameznih občin v regiji za zmanjšanje onesnaženosti zraka (izvedba študij, uvajanje daljinskega ogrevanja gospodinjstev);
- ukrepe podjetij (izvajanje meritev, namestitvev filtrov, uvajanje manj onesnažujočih tehnologij).

Površinske vode

Spremljanje kakovosti vode poteka v regiji na vodotokih Dravi, Meži in Mislinji.

V obdobju 1987-1995 je bilo najboljše stanje kakovosti vodotokov zmerna obremenjenost (ocena 2), ki je bilo izmerjeno na Dravi v Breznu leta 1988 in v Dravogradu leta 1993, najslabše pa močna do prekomerna onesnaženost (ocena 3-4), ugotovljena za Mežo v Otiškem Vrhu v letu 1987. Močna onesnaženost (ocena 3) je bila ugotovljena za Mežo v Podklancu leta 1995 in v Otiškem Vrhu v letih 1988, 1993 ter 1995 in za Mislinjo v letih 1987 in 1995. Ostali rezultati sodijo v kategorijo zmerne obremenjenosti do močne onesnaženosti (ocena 2-3).

Ob koncu osemdesetih let je bilo na vseh treh vodotokih zaznati izboljšanje stanja, v začetku devetdesetih je bila kakovost stabilna, po izboljšanju v letih 1993 in 1994 pa se je začelo stanje spet slabšati. Tako sta se Meža in Mislinja po letu 1994 "preselili"

med močno onesnažene vodotoke. Vzorec onesnaženosti vseh treh vodotokov kaže na onesnaževanje iz industrijskih virov in komunalnih odplak.

V letu 1995 so se vodotoki v Koroški regiji po različnih kazalcih onesnaženja uvrstili med (naj)bolj onesnažene v Sloveniji: Meža in Mislinja glede na onesnaženost z organskimi snovmi, Meža (Otiški Vrh) po vsebnosti mineralnih olj, Drava in Mislinja glede na prisotnost fenolnih snovi (Okolje v Sloveniji 1996, 1998). V Meži in Dravi je še vedno zaskrbljujoča vsebnost težkih kovin v vodi oziroma v sedimentu (Zupan et al., 1997, Lapajne, Zupan et al., 1999).

Na stanje oziroma onesnaženost površinskih vodotokov v regiji vplivajo tako gospodarski subjekti v različnih dejavnostih (industrija, promet, kmetijstvo) kot tudi gospodinjstva. Večina urbanih naselij v regiji nima čistilnih naprav za komunalne odpadne vode. Dodaten problem predstavlja značilna razpršena poselitev.

Prizadevanja občin so usmerjena pretežno v zagotovitev ustrezne oskrbe z vodo in izgradnjo komunalnih čistilnih naprav. Dogradnja kanalskega omrežja ter izgradnja čistilnih naprav v Dravogradu, Mislinji in Slovenj Gradcu je bila uvrščena v Operativni program odvodnje in čiščenja komunalnih odpadnih voda s programom projektov vodooskrbe (MOP, 1999).

Tla

V Koroški regiji zaenkrat ni točk vzorčenja, na katerih bi potekalo spremljanje onesnaženja tal v okviru državnega monitoringa. Podatki ali študije obstajajo za posamezna omejena problemska območja, predvsem za zgornjo Mežiško dolino.

Gozd

Ob koncu osemdesetih let je bilo gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec uvrščeno v skupino območij z najvišjo stopnjo poškodovanosti gozdov. Ob popisu v letu 1987 je bilo 9,9 % pregledanih dreves v propadanju, 15,5 % zelo ogroženih in 19,0 % ogroženih. Kot poglavitni vzrok poškodb so bile ocenjene lokalne imisije.

V obdobju 1991-1995 se je poškodovanost gozdnih sestojev, merjena z deležem dreves, ki so osuta več kot 25 %, v nekaterih delih regije zmanjšala, najbolj v vzhodnem (celo za 20 do 30 % manjša osutost dreves), v zahodnem (10 do 20 %) in v severnem delu. Na delu vzorčnih ploskev je ostalo stanje nespremenjeno, poslabšalo pa se je na južnem, severovzhodnem, severozahodnem in zahodnem obrobju regije.

Kljub izboljšanju je bila v letu 1995 poškodovanost gozdov najvišja v vzhodnem in zahodnem delu regije. V občinah Mislinja, Ribnica in deloma Radlje je bilo na posameznih vzorčnih ploskvah več kot 50 % dreves osutih več kot 25 %. V občinah Črna, Mežica, Prevalje in Ravne so bile vzorčne ploskve pretežno v razredu z od 26 do 50 % dreves z več kot 25 % osutostjo.

V letu 2000 je bil del Koroške uvrščen med območja z višjo stopnjo poškodovanosti gozdov v Sloveniji.

Odpadki

Komunalni odpadki

Zbiranje in odlaganje komunalnih odpadkov je v regiji urejeno v prostorskem okviru nekdanjih občin, sedanjih upravnih enot. Za oboje skrbijo javna komunalna podjetja.

Glede ostalih značilnosti je stanje po "območjih zbiranja" različno:

- delež prebivalcev, vključenih v javni odvoz komunalnih odpadkov, je v letu 1999 znašal od 61 do 100 odstotkov;
- pri odlaganju prevladujejo komunalni odpadki, večinoma pa se odlagajo tudi gradbeni in industrijski odpadki;
- eno od odlagališč se nahaja na tveganem – poplavnem območju;
- le na enem odlagališču poteka spremljanje izcednih in površinskih vod;
- dve odlagališči naj bi zaprli v naslednjih petih letih, od tega eno že letos;
- le na enem odlagališču bo odlaganje odpadkov predvidoma možno še naslednjih deset let.

Tabela 25: Nekatere značilnosti ravnanja s komunalnimi odpadki v Koroški regiji

Upravna enota	Delež prebivalcev, vključenih v org. zbiranje odpadkov v letu 1999 v %	Predvideno leto zapiranja odlagališča	Tip odloženih odpadkov	Spremljanje kvalitete izcedne vode / površinske vode / podtalnice	Opombe
Dravograd	61	2004	gospodinjski, industrijski, gradbeni	ne / ne / ne	
Radlje	63	2001	gospodinjski, industrijski, gradbeni	ne / ne / ne	
Ravne	89	2008	gospodinjski, gradbeni	ne / ne / ne	na tveganem (poplavnem) območju
Slovenj Gradec	100	2012	gospodinjski, industrijski, gradbeni	da / da / ne	

Vir: Sklepno poročilo o inventarizaciji odlagališč v R Sloveniji 1999, Ministrstvo za okolje in prostor, Uprava za varstvo narave, <http://www.sigov.si/uvn/slo/datoteke/okolje/odlagalisca/> (17. januar 2001).

Industrijski odpadki

V regiji sta dve evidentirani odlagališči industrijskih odpadkov, katerih imetnika sta Slovenske Železarne – Metal Ravne in Rudnik Mežica MPI. Pravni status nobenega odlagališča ni urejen.

Na odlagališču Metala Ravne se odlagajo žlindre, odpadki oblog iz peči, prah in ruševine. Predvideno leto zapiranja je 2010. Odlagališče MPI služi za odlaganje žlindre in odpadkov razgradnje akumulatorjev. Del odpadkov sodi med nevarne. V lanskem letu je bila zaprta deponija Glančnik, sedaj pa poteka odlaganje na drugem, odprtem odlagališču.

Nekaj značilnosti stanja varstva okolja v Koroški regiji

Občine v Koroški regiji probleme na področju okolja večinoma rešujejo s projekti na posameznih področjih in s posebnimi oblikami občasnih aktivnosti. Nobena nima izdelane strategije ali programa varstva okolja, prav tako pa tovrstni dokumenti trenutno niso v pripravi.

Aktivnosti na področju okolja občine večinoma financirajo iz lastnih sredstev. Povprečno znaša delež lastnih sredstev okrog 75 %. Na drugem mestu je kot vir sredstev država, sredstva Evropske unije so bila kot vir financiranja okoljskih projektov doslej zanemarljiva.

2.1.12 Primerjalne značilnosti Koroške regije

Primerjava koroške regije z ostalimi regijami v Sloveniji

Primerjava Koroške regije z ostalimi regijami v Sloveniji temelji na socio–ekonomskih kazalcih, ki so bili na razpolago v tem obdobju.

Ocena regij temelji na merljivih kazalcih kot so BDP/prebivalca, bruto osnova za dohodnino, indeks rasti prebivalstva, stopnja registrirane brezposelnosti, delež aktivnega prebivalstva v kmetijstvu od skupnega prebivalstva in obmejna lega regije ter izračunan indeks razvojne ogroženosti posameznih regij, ki predstavlja kombinacijo stanja trenutne razvojne problematike (območja s posebnimi razvojnimi problemi) in ocene razvojnih možnosti regije.

Tabela 26a : Prikaz nekaterih socio – ekonomskih kazalcev na ravni regij

Regija	Površ. km ²	Štev.preb. junij 2000	Gostota poselitve preb/km ² jun. 2000	Indeks rasti prebiv 81/99	Indeks staranja jun.2000	Bruto osnovna za dohod. na preb. 1999/indeks/	Bruto dod. vred.na preb. 1999 /indeks/	BDP/preb 95/97 /indeks/	Stopnja reg. brezposel /%/	Obmejna lega	Indeks razvojne ogrož. /indeks / SLO=100
Osrednjeslovenska	2.545	489.676	192	110,4	85,1	123	157	132	10,1	-	5
Obalno-kraška	1.045	103.702	99	110,9	110,9	115	100	102	10,1	*	18
Gorenjska	2.137	196.716	92	109,6	79,1	100	93	93	11,9	*	35
Goriška	2.326	120.145	52	101,4	104,8	112	104	99	7,7	*	48
Savinjska	2.352	256.834	109	105,2	79,2	87	87	94	15,3	*	106
JV Slovenija	2.685	137.954	51	107,3	74,6	92	95	93	11,7	*	87
Pomurska	1.369	124.761	91	95,9	96,8	81	50	78	18,2	*	151
Notranjsko kraška	1.456	50.517	35	101,8	99,1	100	59	85	12,2	*	91
Podravska	2.169	319.694	147	99,8	94,4	84	71	82	20,6	*	123
Koroška	1.040	74.077	71	105,8	74,2	87	73	86	11,7	*	99
Spodnjeposavska	885	69.831	79	96,8	92,8	88	62	89	14,9	*	147
Zasavska	264	46.365	176	100,5	100,2	96	83	84	17,5	-	112
SLOVENIJA	20.273	1.990.272	98	105,0	87,8	100	100	100	13,6		100

Tabela 26b : Prikaz nekaterih socio – ekonomskih kazalcev na ravni regij

Regija	Gost. cest. Omrež. m/preb 2000	Štev. študent. na 1000 preb. 98/99 indeks	% zaposlenih z visoko izob. 1998 RS 16,5 (100)	Povprečno štev.let šolanja 1998 RS 10,95 (100)	Registrirane gospodarske družbe na 1000 preb. 1999 indeks	Registrirani samost.podjetn. na 1000 preb. 1999 indeks	Izdatki na R&R v mio Sit na 1000 preb. (1997)	R&R osebe na 1000 preb. (1997)
Osrednjėslovenska	588	118,4	131	104	171	96	51,9	10,4
Obalno-kraška	1.215	109,9	111	102	128	157	3,6	0,8
Gorenjska	432	102,4	100	100	90	96	26,3	4,7
Goriška	1.636	108,2	101	100	87	136	7,7	1,9
Savinjska	699	89,9	83	98	74	99	8,9	2,3
JV Slovenija	1.054	93,1	83	97	67	98	27,1	2,7
Pomurska	555	73,5	75	97	50	78	1,2	0,3
Notranjsko kraška	1.514	103,4	87	98	68	110	2,2	0,5
Podravska	649	89,5	99	101	77	90	9,4	1,6
Koroška	895	97,1	80	99	58	93	2,6	0,4
Spodnjeposavska	880	84,6	73	97	72	107	0,4	0,1
Zasavska	262	87,6	80	97	57	72	3,6	0,8
SLOVENIJA	762	100	100	100	100	100	20,8	4,0

(podatki APP, SURS,ARR,DURS)

Za primerjavo smo uporabili podatke, ki so bili dosegljivi in na voljo. Zaradi tega vsi podatki niso iz enoletnega obdobja, odražajo pa neko stanje v primerjavi regij.

Ob primerjavi BDP/prebivalca regij kot kazalca ekonomske moči regije in uspešnosti gospodarstva, se kažejo velike razlike med regijami. Koroška regija je na osmem mestu med regijami in v primerjavi s povprečjem Slovenije zaostaja 14 %. Skoraj enako je razmerje pri bruto osnovi za dohodnino, kjer je regija na desetem mestu, skupaj s Savinjsko regijo in zaostaja 13% za Slovenskim povprečjem.

Samo v oceni indeksa razvojne ogroženosti je regija na šestem mestu ter po stopnji brezposelnosti na devetem mestu.

Ob primerjavi rasti prebivalstva po regijah je viden majhen porast v Osrednjeslovenski, Obalno-kraški, Gorenjski in JV Sloveniji. V Goriški, Savinjski, Notranjsko-kraški in Koroški stagnira, v ostalih pa je se je celo zmanjšala.

Z vidika prometne infrastrukture je Koroška regija prometno najbolj izolirana regija Slovenije. Slovenj Gradec je edino mezoregionalno središče, ki ni priključeno na avtocesto. Med regijami obstajajo velike razlike v opremljenosti s cestno infrastrukturo, čeprav ima regija gosto cestno omrežje, je to v slabem stanju. Na področju železniške infrastrukture ima Koroška regija samo povezavo Maribor – Holmec. Po oceni razvitosti prometne infrastrukture je regija na osmem mestu, zanjo se uvrščajo še Notranjsko-kraška, Zasavska, JV Slovenija in Pomurska regija.

Ob primerjavi šolske infrastrukture lahko ugotovimo, da so višje in visokošolske organizacije predvsem v Osrednjeslovenski, Podravske in nekaj malega v Obalno-kraški regiji.

Iz primerjave ekonomskih kazalnikov donosnosti, uspešnosti in produktivnosti po regijah (tabela 27) je razvidno, da Koroška regija v povprečju zaseda osmo mesto med regijami in je po dodani vrednosti šele na enajstem mestu, kar je odraz tudi velikega dela delovno intenzivnih panog. Na drugi strani pa je regija po deležu izgube šele na devetem mestu.

Z upoštevanjem vseh kazalnikov lahko ugotovimo, da se regija v povprečju uvršča v drugo polovico regij na osmo do deveto mesto.

Tabela 27 : Kazalniki donosnosti, uspešnosti in produktivnosti po regijah (leto 2000)

Podatki za leto 2000	Čisti dobiček na zaposlenega		Dodana vrednost na zaposlenega		Ekonomičnost poslovanja		Produktivnost		Sredstva/ zaposlenega		Delež dolga v virih sredstev		Delež izgube v prihodkih	
	v tisoč SIT	mesto v regiji	v tisoč SIT	mesto v regiji	prihodki/ odhodki	mesto v regiji	v tisoč SIT	mesto v regiji	v tisoč SIT	mesto v regiji	v (%)	mesto v regiji	v (%)	mesto v regiji
Pomurska	284	12	3.028	12	0,982	12	12.450	11	12.488	12	41,36	8	4,39	1
Podravska	436	8	3.651	10	1,012	9	14.986	9	17.945	7	41,37	7	2,19	4
Koroška	425	9	3.383	11	1,014	8	17.152	4	12.926	10	58,15	2	1,46	9
Savinjska	379	10	3.867	8	1,007	10	16.460	7	26.147	4	62,32	1	1,80	7
Zasavska	349	11	3.940	7	0,991	11	11.530	12	16.253	9	34,13	12	4,29	2
Spodnjeposavska	814	3	5.007	2	1,032	3	16.606	6	27.782	3	49,99	4	2,12	5
Jugovzhodna Slovenija	695	4	4.649	4	1,036	1	21.098	3	16.356	8	40,91	9	0,41	12
Osrednjeslovenska	904	1	5.120	1	1,017	7	25.322	1	29.298	2	50,36	3	2,37	3
Gorenjska	591	6	4.069	6	1,021	6	16.189	8	19.265	6	42,40	6	1,94	6
Notranjsko-kraška	545	7	3.667	9	1,034	2	13.162	10	12.749	11	39,50	11	1,29	10
Goriška	635	5	4.545	5	1,031	4	16.765	5	20.507	5	40,29	10	1,20	11
Obalno-kraška	871	2	4.711	3	1,027	5	23.118	2	30.752	1	49,07	5	1,54	8

Vir: podatki APP

Značilnosti Koroške regije, ki izhajajo iz njene obmejne lege

Značilnost Koroške regije je 100km obmejni pas na katerega se direktno navezuje 8 občin, v 10km pasu leži 9 občin in 4 občine katere imajo več kot polovico ozemlja v 10 km pasu. Na meji z Avstrijo imamo 5 mejnih prehodov, od katerih so 3 opredeljeni kot mednarodni (Holmec, Vič, Radlje ob Dravi), 2 kot meddržavna (Reht, Libeliče), 4 kot malo obmejni prehodi (Pernice, Muta, Remšnik, Kapla) in 3 kot planinsko – turistični prehodi (Koprivna, Peca, Košenjak), ostali prehodi so opredeljeni v Sporazumu o obmejni panoramski poti CBC in so predvsem pomembni za razvoj turistične dejavnosti in infrastrukture. Regija ima en sam železniški mejni prehod Holmec.

Za celotno obmejno področje je značilna slabo razvita prometna in komunikacijska struktura. Do mednarodnih mejnih prehodov sicer poteka državna cesta, ki pa ne omogoča povezave na pomembne cestne križe.

Čezmejni tok je omejen na pretok ljudi in blaga kar je pogojeval standard in način življenja ljudi ob meji. V časovnih obdobjih se je ta pretok spreminjal glede na razmerja valut in kakovostno blagovno ponudbo.

Avstrijski državljani v Slovenijo – Koroško regijo, prihajajo po nakupih, preživljat prosti čas in koristit storitve, ki so pri njih dražje. Prebivalci naše regije so v preteklosti na drugi strani meje kupovali blago, ki ga pri nas ni bilo, iskali delo, predvsem v obdobju številnih stečajev v regiji in koristili ugodna finančna posojila.

Danes je ta pretok zelo umirjen. Za naše prebivalce blagovni nakupi niso več toliko zanimivi, ravno tako ni bistvenega porasta finančnih posojil, ostajajo pa vsakodnevni delovni prehodi.

Čezmejnih investicij in pretoka kapitala ne zasledimo, vzroki za to so bili v preteklosti v političnih razlikah, danes pa so to na naši strani neugodni pogoji za investitorje (prostor, primeren kader,...).

V zadnjih treh letih lahko opazimo okrepljeno sodelovanje med Območno gospodarsko zbornico in Obrtnimi zbornicami s sorodnimi institucijami na avstrijskem Koroškem. To sodelovanje poteka predvsem na področju izobraževanja, izmenjavi izkušenj na področju trženja in skupnih nastopih na sejnih.

Sodelovanje med obmejnimi območji je razširjeno tudi na obmejne občine in se dogaja predvsem ob večjih praznikih, športnih in kulturnih prireditvah ter sejnih.

Osnova za nadaljnja sodelovanja so skupne prijave projektov na razpisih Phare, ki jih je bilo v zadnjih petih letih 14 uspešno realiziranih. Projekti so bili vsebinsko zelo različni, saj so bili s turističnega, promocijskega, športnega, kulturnega, izobraževalnega, kmetijskega in gospodarskega področja.

Občine Koroške regije so se v letu 2001 odločile za sodelovanje v povezavi s štirimi državami (Avstrija, Italija, Madžarska in Slovenija), kjer nastopa vsaka s svojo regijo. Sodelovanje poteka med občinami na področjih gospodarstva, človeških virov, kmetijstva in okolja in prostora, ki opredeljuje predvsem ekološki vidik.

Priloga 3 -Pregled koroških projektov sofinanciranih s strani EU

2.2. KLJUČNI PROBLEMI

2.2.1. Gospodarski razvoj

Proces prestrukturiranja tradicionalnih dejavnosti v Koroški regiji (železarstvo, rudarstvo, tekstil, lesna industrija) je povzročil rast brezposelnosti. Pričakujemo pa lahko tudi zmanjševanje števila delovnih mest v storitvenih dejavnostih (zaradi ukinjanja brezcarinskih prodajaln in drugih obmejnih servisov).

Regija se zaradi tega sooča s problemom pomanjkanja delovnih mest in tudi strukturne brezposelnosti, ki izhaja iz:

- značilne strukture presežnih delavcev in brezposelnih oseb v območjih (starejši, nizka stopnja izobrazbe, ženske, invalidi), ki ni prilagojena novim potrebam na trgu delovne sile,
- pomanjkanja podjetniške klime v okoljih zaradi socialne varnosti, ki jo je zagotavljala zaposlitev večine prebivalcev v tradicionalnih industrijah,
- pomanjkanja razvojne infrastrukture za vzpodbujanje razvoja novih dejavnosti.

V procesu prestrukturiranja železarstva in drugih tradicionalnih panog posebej izstopa problem prezaposlovanja invalidov. Problem se odraža v dveh smereh:

- v pomanjkanju ustreznih programov za invalide v okolju,
- v podjetjih zaradi obstoječe zakonodaje, ki preprečuje odpuščanje invalidov, kar lahko v prihodnosti pomembno vpliva na uspešnost programov prestrukturiranja.

Ključni problem regije je izguba razvojne moči. V preteklem obdobju so bili veliki industrijski subjekti generator razvoja in delovnih mest. Z opuščanjem proizvodnih programov so se ukinjali tudi razvojni oddelki. Dodatno pa problem otežuje tudi dejstvo, da zaradi majhnih zaposlitvenih možnosti in splošne neprivlačnosti območja izgubljajo mlad izobražen kader, ki se praviloma po končanem študiju ne vrača v domače okolje.

Za pospešen gospodarski razvoj je ključnega pomena močna lokalna iniciativa za razvoj ustrezne poslovne infrastrukture, podpornega okolja (razvoj podjetniške klime, finančni instrumenti, kritična masa RR kadrov ipd.) ter razvoj turizma in obstoj nekaterih uspešnih predelovalnih podjetij, kar bo privlačno za nove naložbe.

Priložnost regije naj bi bila predvsem v nadaljnji krepitvi nosilnih podjetij, spodbujanju podjetništva, pospeševanju mrežnih povezav med velikimi, srednjimi in malimi podjetji in čezmejnem sodelovanju.

2.2.2. Razvoj kmetijstva in podeželja

Na obravnavanem območju so spodbujene posamezne iniciative za nadaljnji razvoj kmetijstva in podeželja kot celote. Prebivalci, še posebej mladi, se zavedajo, da je potrebno zaposlitvene priložnosti ustvarjati na osnovi lastnih potencialov, vendar se iniciative razvijajo počasi zaradi:

- togosti pristojnih institucij in nedorečene zakonodaje, ki bi spodbujala razvoj novih in širitev obstoječih dejavnosti,
- nepovezanosti in pomanjkanja koordinacije med tistimi, ki so aktivni na področju razvoja obstoječih in novih dejavnosti na območju, predvsem na področju usklajevanja interesov in aktivnosti med posameznimi lokalnimi skupnostmi,
- pomanjkanja specifičnih znanj za izvajanje poslovnih funkcij (obvladovanje proizvodnega procesa, pomanjkljivo znanje glede prodaje, vodenja stroškov, promocije, iskanja trgov ipd.),
- pomanjkanja novih znanj in veščin, usposobljenih kadrov, slaba motiviranost in premajhno število izobraževanj, še posebej za ženske in mlajšo populacijo,
- nepovezanosti in neučinkovite organiziranosti za razvoj in trženje produktov obstoječih in novih dejavnosti (majhne in razdrobljene količine, stroški logistike, promocije, uveljavljanja na trgu),
- pomanjkanja stimulacij za razvoj dejavnosti tako v obliki ugodnih virov financiranja, odpravi administrativnih ovir ter uvajanju t.i. mehkih variant pomoči, še zlasti v fazi uvajanja neke dejavnosti,
- nestabilne podpore s strani države in težav pri načrtovanju razvoja in financiranja investicij na tem področju (nacionalni in mednarodni programi) in pa težav pri zagotavljanju lastne udeležbe sredstev s strani lokalnih skupnosti in drugih institucij,
- slabe infrastrukturne opremljenosti območja (še zlasti na področju urejanja cestne infrastrukture) - glej prioriteto Trajnostni prostorski in okoljski razvoj,
- preslabe povezanosti med posameznimi institucijami odgovornimi za razvoj podeželja in pomanjkanja skupinskih pobud za prevzem vodilne funkcije pri razvoju podeželja.

2.2.3. Razvoj turizma

Turizem je v regiji prepoznan kot ena izmed ključnih razvojnih priložnosti. Kljub temu pa ta panoga še vedno ni našla pravega mesta v tradicionalni gospodarski strukturi, obenem s tem pa tudi sama ponudba zaostaja za tisto v turistično razvitih območjih.

Kakovost osnovnih turističnih storitev še vedno zaostaja za sodobnimi standardi.

Prevladuje ponudba, ki je v večini primerov namenjena izletnikom oziroma enodnevnim obiskovalcem. Koroška regija razpolaga z več turističnimi zanimivostmi in posebnostmi (naravne danosti, kulturno-zgodovinski spomeniki, etnološke posebnosti in nekatere ustvarjene turistične privlačnosti). Žal jih je večina, razen redkih izjem, monotono predstavljenih in so v več primerih tržno povsem neizkoriščene.

Na področju izletniškega turizma predstavlja oviro tudi dostop do posameznih turističnih zanimivosti. Do marsikaterih vodijo le slabo urejene gozdne ceste, tako da je do njih praktično nemogoč dostop z avtobusi. Slabo razvita osnovna komunalna in turistična infrastruktura se kaže tudi na drugih področjih.

Koroška nudi obilo možnosti za šport in rekreacijo. Pri tem gre bolj ali manj za naravne danosti. Ključna problema na tem področju sta slaba infrastruktura (še posebej velja to za zimsko-športne centre) in opazno pomanjkanje tržno naravnanih dodatnih aktivnosti.

Takih aktivnosti primanjkuje tudi pri ostalih segmentih regijske turistične ponudbe, posledica je nizka dodatna, izven paketna poraba izletnikov in turistov.

Pereč problem so nastanitvene kapacitete. Na Koroškem ne moremo govoriti o razvitem stacionarnem turizmu, saj je nastanitvenih kapacitet, v primerjavi s turistično razvitimi območji, malo (1.406 ležišč v 28 turističnih objektih), so slabo izkoriščene (v letu 2000 je bilo registriranih 48.686 prenočitev; povprečna zasedenost je bila 9,4%) in so večinoma nižje kakovostne ravni. Čas bivanja turistov na območju Koroške je kratek. V povprečju znaša 2,7 dni. Prevladujejo domači turisti, tujcev je le dobra tretjina (34,6%).

Zaradi zapletov pri izvajanju denacionalizacijskih postopkov smo priča zapiranju nekaterih hotelov in s tem dodatnemu zmanjševanju števila nastanitvenih kapacitet.

Ponudniki turističnih storitev se ne zavedajo pomembnosti pridobivanja novih znanj in veščin in so slabo motivirani za dodatna usposabljanja. Opazno je pomanjkanje usposobljenih in specializiranih kadrov, tako na področju osnovnih turističnih dejavnosti, kot tudi na področju trženja turistične ponudbe, vodenja skupin izletnikov, izvajanja programov športno-rekreativnih aktivnosti v naravi...

Veliko zanimanja za razvoj turistične dejavnosti je med kmeti. Zapleteni in zahtevni pogoji za registracijo pri uvajanju novih, dodatnih dejavnosti na kmetiji pa marsikoga odvrnejo od tega.

Uspešnejši razvoj turizma v regiji ovirajo neusklajene razvojne usmeritve med posameznimi lokalnimi skupnostmi ter ponudniki storitev. Manjka skupna, regijska, strategija razvoja turizma z definiranimi razvojnimi prioritetami in pa predvsem partnerski dogovor o sodelovanju pri izvajanju zastavljenih aktivnosti.

Povezave med turističnimi ponudniki in ponudbami, tako na lokalnem nivoju kot med dolinami in čez meje regije, so še vedno prešibke in večkrat samo priložnostne. Občuti se pomanjkanje turistične organizacije, ki bi na regijskem nivoju združevala, razvijala, promovirala in tržila povezane lokalne ponudbe. Nepovezanost posameznih akterjev na področju turizma se odraža v neučinkoviti individualni promociji in nezadostnem trženju obstoječe ponudbe.

Zaradi pomanjkanja finančnih virov in nesodelovanja je promocija turistične ponudbe regije šibka in razdrobljena. Ni skupnih regijskih promocijskih materialov. Obstoječih promocijskih tiskovin je malo, izdane so v nizkih nakladah in le nekatere v več jezikih. Zamrli so predstavitveni nastopi na turističnih sejmih doma in v tujini. Oglaševanja v specializiranih medijih so redka.

Turistična ponudba Koroške in regija sama sta slabo prepoznavni v širšem slovenskem prostoru in navzven. Hkrati pa se je še vedno drži negativen predznak ekološko obremenjene regije, čeprav je večina problemov iz preteklosti že saniranih.

Na Koroškem delujeta dva turistično – informacijska centra. Na regionalnem nivoju ni skupnega, računalniško podprtega, turistično informacijskega in rezervacijskega sistema. Prav tako regija nima enotnega sistema turistične, neprometne, signalizacije.

Na vseh ravneh turistične organiziranosti je opazno pomanjkanje razvojnih in investicijskih sredstev, k čemur brez dvoma prispeva splošna stagnacija celotne Koroške, kateri smo priča v zadnjem desetletju. To vpliva tudi na slabo realizacijo idej, ki zaradi pomanjkanja sredstev večkrat ostanejo samo na pol oblikovani projekti.

Na delavnicah za pripravo RRP je bilo kot eden izmed ključnih problemov izpostavljeno (ne)povezovanje, jasno pa je bila izražena pripravljenost za nadaljnje reševanje tega problema. Le-to naj bi se razvijalo v dveh smereh. Prvič v organizacijskem smislu, ki zajema predvsem institucionaliziranost, promocijo in izobraževanje in drugič v vsebinskem smislu, t.j. oblikovanju skupnih turističnih produktov in projektov.

2.2.4. Razvoj človeških virov

Proces prestrukturiranja gospodarstva zahteva v prvi vrsti temeljito kadrovske prenovi, vnašanje potrebnih novih znanj za vodenje poslovnih funkcij ter specifičnih znanj in spretnosti v poklicni strukturi zaposlenih.

Pri tem pa se kaže problem pomanjkanja primernih vsebin in oblik izobraževanja in usposabljanja tako zaposlenih oseb kot za prilagoditev neustrezne izobrazbene strukture brezposelnih oseb potrebam delodajalcev.

Proces prestrukturiranja tradicionalnih gospodarskih panog, ukinjanje razvojnih oddelkov in počasen razvoj novih dejavnosti se odražajo tudi v odlivu izobraženega kadra iz Koroške regije zaradi pomanjkanja kvalitetnih delovnih mest. Prav tako je eden ključnih problemov ta, da se mladi strokovnjaki po končanem študiju ne vračajo nazaj na Koroško. Značilnost Koroške regije zato postajajo nizka izobrazbena raven, neugodna starostna struktura prebivalcev in demografsko ogrožena območja.

V regiji se sicer že izvajajo nekateri programi in aktivnosti, vendar pa je zanje značilno, da ne gre za celovit pristop ter za povezovanje in dopolnjevanje programov. Posamezne razvojne aktivnosti so nepovezane, prav tako so nepovezani programi in njihovi izvajalci, večina aktivnosti pa je enostransko usmerjena na ciljno skupino brezposelnih oseb, le v manjši meri na gospodarske subjekte.

2.2.5. Prostor in okolje

Poselitev

Na državni ravni je za središča Koroške regije značilna šibka privlačnost glede na njihov funkcionalni pomen. Obenem se šibka privlačnost izraža tudi v prostorskem okviru potencialne čezmejne regije, ki bi poleg slovenske Koroške zajela tudi del vzhodne avstrijske Koroške in zahodne avstrijske Štajerske. Poseben problem je, da sodijo razen Slovenj Gradca vse koroške občine v skupino območij z razvojnimi problemi.

Pod vplivom industrializacije in modernizacije poteka – v nekaterih obdobjih bolj, v drugih manj intenzivna – selitev prebivalcev iz obrobnih, v glavnem hribovitih območij v doline. Zaradi teh procesov in slabšanja demografske strukture je tradicionalna razpršena poselitev, ki jo tvorijo manjši zaselki, razložena naselja in celki, ogrožena. Na ta način se spreminja/ izgublja tudi identiteta prostora regije.

V ravninskih območjih se pojavljajo negativni trendi suburbanizacije v dolinah, kar je skupaj z željo po enakomerni poseljenosti obrobnih in hribovitih območij v prid ohranjanju poselitve v slednjih.

Prometna infrastruktura

Med dvanajstimi statističnimi regijami v Sloveniji ima Koroška najbolj neugodno prometno lego in je zato zanjo značilna prometna izolacija znotraj Slovenije. Ta problem je posledica neustrezno razvite državne prometne (cestne in predvsem železniške) infrastrukture. Omenimo naj npr. prometne smeri Celovec-Velikovec-Ravne-Slovenj Gradec-Velenje-Celje ali Celovec-Velikovec-Ravne-Dravograd-Maribor, na katerih ni zadostna niti cestna niti železniška infrastruktura. Slovenj Gradec je tudi edino mezoregionalno središče, ki ni priključeno na avtocesto.

Pereč problem znotraj regije je slaba razvitost in propadanje lokalnega cestnega omrežja.

Krajina

V Koroški regiji so večja območja s sorazmerno ohranjeno naravno in kulturno krajino, kot sta Pohorje in Peca, ki so predlagana za zavarovanje. Postopki so dolgotrajni, pa tudi prebivalci teh območij imajo do zavarovanja pogosto negativen odnos. Odlaganje oziroma zavlačevanje z razglasitvijo zavarovanj ima lahko za posledico razvrednotenje in izginjanje ohranjenih območij, posebej v primerih, če obstajajo interesi za rabo prostora, ki ne omogočajo ohranitve vrednot, npr. nekatere oblike razvoja turizma ali poselitve.

Za ohranjanje biotske pestrosti so pomembna tudi manjša območja, ki niso nujno v predlaganih območjih zavarovanj. Glede na to, da za takšna območja ni na voljo nobenih ukrepov varstva in razvoja, obstaja nevarnost, da izginejo.

Učinkovit instrument za varstvo ter razvoj naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih in izven njih so celovite strategije (z opredeljenimi nosilci in ukrepi). Takšne strategije za Koroško ne obstajajo, kar je za ohranjanje vrednih območij in vzpostavljanje integriranega prostorskega sistema krajine negativno.

Okolje

Za Koroško je okolje posebej pereč problem, saj so v regiji – sicer prostorsko omejeni – deli, ki se uvrščajo med okoljsko najbolj degradirana območja v Sloveniji in v določeni meri opredeljujejo »imidž« regije navzven. Stanje teh delov regije ni v celoti raziskano, prav tako pa pristop k sanaciji doslej ni bil celovit.

Pri aktivnostih varstva okolja sodeluje ozek nabor izvajalcev in tudi stopnja informiranosti širše javnosti o problematiki je nizka. Deloma je to povezano s pomanjkanjem ter razdrobljenostjo informacij oziroma odsotnostjo regionalnega informacijskega sistema o okolju. Ena od posledic slabe informiranosti in premajhnega vključevanja je nezaupanje ali odpor javnosti do različnih projektov.

S problematiko varstva okolja so se doslej pretežno ukvarjale posamezne občine, zaradi česar so aktivnosti na tem področju močno odvisne od strokovne in finančne moči občinskih uprav. Nepovezanost občin v regiji na tem področju in odsotnost regionalnih struktur ter institucij tudi otežuje sodelovanje v programih EU ter pridobivanje sredstev za okoljske projekte.

Posebej zaskrbljujoče je nepovezano delovanje občin z vidika usmerjanja v trajnostni razvoj, saj gre za zahteven razvojni model, ki bi ga bilo moč uspešneje udeležati na ravni regije.

Dosedanje delovanje državnih ustanov na področju spodbujanja varstva okolja in trajnostnega razvoja doslej ni bilo posebej zadovoljivo, saj za večino področij ni (bilo) na voljo niti natančnejših usmeritev niti zadostnih sredstev, pa tudi ne drugih spodbud, npr. na področju uvajanja sodobnih instrumentov varstva okolja, povezovanja občin pri projektih, strokovne pomoči.

2.2.6. Regionalni razvoj

Pri izvajanju aktivnosti na področju regionalnega razvoja se kot ključni problem pojavlja nezadostna usklajenost LPC in institucij, predvsem lokalnih skupnosti ter zaradi tega težave pri usklajevanju prioritet pri regionalnih projektih.

Na regionalni ravni je velik problem tudi pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov za izvajanje razvojnih aktivnosti, prav tako pa tudi pomanjkanje virov financiranja na lokalnem nivoju. Občinski proračuni namreč ne zadoščajo za zagotovitev nujnega deleža finančnih sredstev, ki je potreben za pridobitev nacionalnih ali mednarodnih sredstev, težave pa so tudi pri postavljanju prioritet in rezervaciji sredstev za sofinanciranje razvojnih projektov.

2.3. ANALIZA IN OVREDNOTENJE PREDNOSTI IN SLABOSTI V REGIJI TER PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI PO POSAMEZNIH VSEBINSKIH PODROČJIH- SWOT ANALIZA

2.3.1. Izkušnje in ovrednotenje razvojnih dokumentov v regiji

Po pregledu obstoječih razvojnih dokumentov, ki so skozi prepoznavne dejavnike ocenjevali regijo, iskali njene slabosti in prednosti, lahko primerjamo trenutno zatečeno stanje s stanjem, ki je ocenjeno v starejših razvojnih dokumentih. Primerjava pokaže, da se stanje v zadnjih 20 letih na Koroškem ni bistveno spremenilo oziroma da se regija danes srečuje z zelo podobnimi problemi, kot so opredeljeni v pregledanih dokumentih. Zaradi tega tudi lahko ugotovimo, da so razvojne usmeritve izpred 20 let zelo podobne, v nekaterih primerih pa celo identične razvojnim usmeritvam, ki jih opredeljuje aktualni Regionalni razvojni program.

PRIMERJAVA PROBLEMATIKE OZIROMA STANJA, OPREDELJENEGA V STARIH RAZVOJNIH DOKUMENTIH IN PROBLEMATIKE OZIROMA STANJA, OPREDELJENEGA V AKTUALNEM REGIONALNEM RAZVOJNEM PROGRAMU

Stanje v preteklosti	Sedanje stanje
- monolitna gospodarska struktura	- še vedno visok delež (predelovalne) industrije
- neizkoriščeni razvojni potenciali	- premalo izkoriščeni razvojni potenciali
- slabe prometne povezave in zaprtost nekaterih delov regije – npr. zgornje Mežiške doline	- slabo urejena prometna in druga infrastruktura
- problem zagotavljanja prostora za razvoj gospodarskega sektorja	- pomanjkanje poslovne infrastrukture
- problem ravnanja z odpadki	- problematika ravnanja z odpadki
- počasna rast malih in srednje velikih podjetij	- počasna rast malih in srednjih podjetij, njihova navezanost in odvisnost od večjih podjetij
- nizek delež delovno aktivnih žensk	- problematika brezposelnosti, prevladujoče ciljne skupine brezposelnih so ženske, brezposelni brez izobrazbe, invalidi, mladi
- neugodna izobrazbena struktura	- odliv izobraženega kadra iz regije
- slabše razviti gradbeništvo, lesna predelava, promet, trgovina in storitvene dejavnosti	- še vedno slabo razvit storitveni sektor, pomanjkanje novih dejavnosti v regiji
- počasna rast števila prebivalcev	- počasna rast števila prebivalcev
- nizka stopnja mobilnosti	- nizka stopnja mobilnosti, navezanost na svoj kraj
- slaba prepoznavnost regije	- že uveljavljene nekatere blagovne znamke za produkte lokalnega značaja

PRIMERJAVA RAZVOJNIH USMERITEV, OPREDELJENIH V STARIH RAZVOJNIH DOKUMENTIH IN RAZVOJNIH USMERITEV, OPREDELJENIH V AKTUALNEM REGIONALNEM RAZVOJNEM PROGRAMU

Razvojne usmeritve iz preteklosti	Aktualne razvojne usmeritve
- uvajanje novih tehnologij, avtomatizacija proizvodnih procesov	- razvoj novih gospodarskih dejavnosti (tekstil, vgradni avtomob. elementi,...)
- razvoj storitvenih dejavnosti	- uvajanje novih tehnologij, avtomatizacija posodabljanje, ekološke sanacije, certifikati
- razvoj dejavnosti, v katerih se bo zaposlilo čim več kvalificiranih in strokovnih delavcev	- razvoj servisnih dejavnosti, informatika, povezovanje (grozdi)
- razvoj visokokvalificiranih programov proizvodenj in storitev, tehnološko zahtevnih in razvojno intenzivnih projektov	- odpiranje novih perspektivnih delovnih mest, izobraževanje,
- pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva	- nastanek manjših fleksibilnih podjetij (prestrukturiranje)
- povezovanje in usklajeno prizadevanje za reševanje razvojnih problemov v regiji	- zagotavljanje podjetniške infrastrukture
- večja in kvalitetnejša ponudba delovnih mest za zaposlitev lastnega strokovnega potenciala	- oblikovanje razvojnega koncepta, razvojno tehnološki centri
- večja disperzija delovnih mest v prostoru in s tem ohranjanje poselitve in skladnejši prostorski razvoj	- invalidska podjetja, izobraževanje
- opuščanje proizvodenj, ki so energetske, surovinske in ekološko zahtevne in zahtevajo veliko nekvalificirane delovne sile	- načrtno investiranje v infrastrukturo, povezava na avtocesto in na x in v koridor
- pospeševanje razvoja kmetijstva	- ekološka sanacija, eko dejavnosti
- izkoriščanje obmejnega položaja regije za razvoj trgovine in turizma	- registracije dopolnilnih dejavnosti, servisne enote, učne delavnice, finančne vzpodbude
	- skupni nastopi, promocijske aktivnosti

Priloga 4: Seznam obstoječih razvojnih in strateških dokumentov

2.3.2. SWOT analiza po tematskih sklopih

RAZVOJ GOSPODARSTVA

PREDNOSTI	SLABOSTI
- izvozna usmerjenost podjetij - tradicionalna znanja v določenih dejavnostih - možnosti proizvodnje izdelkov višjih cenovnih razredov - proizvodnja visoko kakovostnih produktov - hiter razvoj proizvajalcev vgradnih komponent za avtomobilsko industrijo - pridobljeni certifikati - dokaj stabilna mala in srednja podjetja - prilagodljivost in fleksibilnost - vzpostavitev razvojnih jeder	- pomanjkanje znanj iz trženja, informatike in managementa - staranje kadrov - odliv mladega kadra iz regije - ni kritične mase strokovnega kadra - malo razvojnih institucij - finančne omejitve pri načrtovanju in realizaciji razvoja podjetij - prenizka produktivnost podjetij - visoki proizvodni stroški - zastarela tehnološka oprema - prepočasna specializacija proizvodnih programov - številna podjetja delovno intenzivna - nizka stopnja dodane vrednosti na zaposlenega - pomanjkanje lokacij za širitev dejavnosti - premalo razvito podporno okolje za razvoj dejavnosti
PRILOŽNOSTI	OVIRE
- razvoj storitvenega sektorja - spodbujanje podjetniške kulture in miselnosti - okrepitev sodelovanja z Avstrijo in sosednjimi regijami - razvoj podpornega okolja za razvoj podjetništva - skupni nastopi – sodelovanje podjetij pri izvajanju skupnih aktivnosti na področju trženja, promocije, razvoja - kapitalska povezava podjetij - tehnološko – ekološka sanacija podjetij - rast obrti	- sposobnost prilaganja novim zahtevam EU - počasno odzivanje države na razvojne iniciative gospodarstva - nezaupanje v lastne organizacijske in ustvarjalne sposobnosti - predraga delovna sila - negativni vpliv iz preteklosti - sanacija železarstva

KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ pripravljeni programi za posamezna območja in izdelan regionalni program razvoja podeželja ▪ zavedanje kmetov o možnostih razvoja dopolnilnih dejavnosti ▪ pozitivni primeri priglasiženih dopolnilnih dejavnosti ▪ obstoj interesnih skupin za posamezne dejavnosti ▪ vzpostavljena prva skupna predelovalna infrastruktura ▪ začetki organiziranega skupnega trženja ▪ tradicionalna znanja (predelava, domača obrt) ▪ uveljavljena kakovost produktov ▪ povpraševanje po doma pridelani hrani v porastu ▪ razpoložljiva delovna sila (podzaposleni) ▪ neizkoriščeni objekti in infrastruktura na kmetijah ▪ dobra opremljenost kmetij z osnovno mehanizacijo ▪ obstoječe blagovne znamke (Pohorje Beef, Dobrote izpod Pece, Biodar) ▪ začetki ekološkega kmetovanja, ▪ dobra društvena organiziranost nosilcev kmetijske dejavnosti ▪ povprečna velikost kmetij večja od slovenskega povprečja ▪ začetki vzpostavljanja podpornega okolja za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ▪ uveljavljene turistične kmetije ▪ uvajanje programa poklicnega uveljavljanja žensk v regiji (ciljna skupina tudi ženske na podeželju) ▪ možnosti povečanega čezmejnega sodelovanja ▪ povezanost in medsebojno sodelovanje raznih kmetijskih organizacij	▪ v regiji ni klavnice ▪ dolgotrajni postopki registracije dopolnilnih dejavnosti ▪ visoki stroški financiranja investicij ▪ nepoznavanje trga ▪ pomanjkanje specifičnih znanj (poslovne funkcije, podjetništvo) ▪ pomanjkljiva sodelovanje med institucijami ▪ pomanjkanje "mehkih" oblik razvojnih spodbud ▪ omejen lokalni trg ▪ oddaljenost od večjih središč – visoki stroški distribucije ▪ nerazvita podporna infrastruktura za dostop do trgov ▪ ni tradicije prenosa kmetij na mlade gospodarje ▪ nizka izobrazbena raven nosilcev dejavnosti na kmetijah ▪ majhnost kmetij v primerjavi z evropskimi, slabi delovni pogoji zaradi naravnih danosti ▪ parcialnost pristopov – ni celovitih razvojnih konceptov in programov ▪ pomanjkanje specialističnih znanj obstoječega strokovnega kadra ▪ ni celovite baze podatkov o kmetijski in gozdarski dejavnosti ▪ visoki stroški vzdrževanja skupne infrastrukture zaradi manjšega števila vključenih nosilcev (nerešena registracija dejavnosti) ▪ visoki stroški vzdrževanja gozdnih cest ▪ mladi se ne odločajo za vpis v kmetijske šole ▪ slaba računalniška pismenost ▪ premalo uveljavljena identiteta podeželja ▪ premala informiranost o potrebah in raznih programih

PRILOŽNOSTI	OVIRE
▪ povezovanje obstoječih nosilcev za skupen razvoj ▪ sistematično informiranje in usposabljanje ▪ vzpostavitev regionalnega centra za izobraževanje in usposabljanje na področju kmetijstva in podjetništva na podeželju ▪ prenos programov usposabljanja strokovnih šol v lokalno okolje ▪ uvajanje računalniškega opismenjevanja kmetov ▪ povezovanje z avstrijsko Koroško in drugimi slovenskimi regijami na področju usposabljanja in razvoja skupnih predelovalnih enot ter trženja ▪ vzpostavitev organizacije za razvoj in trženje produktov ▪ razvoj skupnih predelovalnih enot in servisov ▪ izboljšanje dostopnosti in opremljenosti kmetij ▪ vzpodbujanje vključevanja kmetov v slovenski okoljski program ▪ povezovanje in dopolnjevanje instrumentov finančne pomoči in drugih oblik spodbud iz različnih nivojev ▪ razvoj ekološkega kmetovanja ▪ oživitev travniških sadovnjakov ▪ razvoj perspektivnih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (predelava mleka, mesa, sadja, turizem na kmetiji, peka kruha in peciva, lesna predelava, domače obrti) ▪ razvoj turističnih produktov kot načina trženja produktov s podeželja ▪ razvoj oziroma integracija obstoječih informacijskih sistemov na področjih kmetijstva in gozdarstva ▪ razvoj ženskega podjetništva na podeželju ▪ uveljavljanje identitete podeželja kot sestavnega dela identitete Koroške regije	▪ zakonodaja – neurejena zakonodaja dopolnilnih dejavnosti ▪ zahtevni pogoji za uvajanje dopolnilnih dejavnosti – predelava mleka in mesa ▪ razvojna šibkost regije ▪ obremenjenost okolja v zgornji Mežiški dolini ▪ zagotavljanje lastnih sredstev za razvoj

TURIZEM IN PROMOCIJA REGIJE

PREDNOSTI	SLABOSTI
- pestrost naravnih in kulturnih zanimivosti - možnosti ponudbe skozi celo leto, vključujoč močno poletno in zimsko sezono - za mnoge še neodkrito območje - razvita turistična ponudba na kmetijah - obilo možnosti za aktivnosti v naravi - ugoden geografski obmejni položaj - nižja cena storitev kot v turistično razvitejših območjih	- zaostajanje za sodobnimi standardi kvalitete osnovnih turističnih storitev - nerazvita osnovna turistična infrastruktura - nizko število nočitvenih kapacitet in slab izkoristek obstoječih - kratek čas bivanja in nizka dodatna dnevna poraba turistov - nizek delež tujih turistov - nepovezana ponudba - monotona predstavitev tur. zanimivosti - pomanjkanje organiziranih dodatnih aktivnosti - slabo trženje obstoječe ponudbe - neučinkovita individualna promocija - slaba razpoznavnost območja - ekološka obremenjenost
PRILOŽNOSTI	OVIRE
- potrebe po razvoju novih perspektivnih dejavnosti v regiji in ustvarjanju novih delovnih mest - razvoj na temeljih že obstoječe ponudbe turističnih storitev - kreiranje novih specifičnih, od konkurence razločevalnih, elementov ponudb - povezava lokalnih ponudb pod enotno blagovno znamko ter skupna promocija in trženje - aktualni trendi (več krajših počitnic, tudi izven sezone in izbiranje novih turistično še neodkritih območij) - povezovanje ponudbe s sosednjimi območji v Sloveniji in v Avstriji - skozi razvoj in promocijo turistične ponudbe izboljšati prepoznavnost celotne regije in promovirati tudi izdelke in storitve drugih panog	- pomanjkanje finančnih virov in znanja - neusklajene razvojne usmeritve posameznih lokalnih skupnosti in ponudnikov storitev - nesprejemanje skupnega nastopa - nemotiviranost ponudnikov turističnih storitev - zahtevni pogoji za registracijo oz. uvajanje novih dejavnosti - stagnacija celotne regije - slaba realizacija idej

RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

PREDNOSTI	SLABOSTI
- obstoj izobraževalnih organizacij in njihova ponudba programov - obstoj številnih institucij, koncesionarjev in projektov, ki se izvajajo - mreža srednjih šol - programi visokošolskega in višješolskega izobraževanja - obstoj številnih društev, klubov ter organizacij, v katerih aktivno sodelujejo prebivalci - kadrovske in prostorske pogoje za organizacijo in izvajanje izobraževanj in usposabljanj v večjih središčih	- strukturno neskladje na trgu delovne sile - pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest - ni usposobljenih kadrov za izvajanje razvojnih aktivnosti - enostranska usmerjenost programov – večinoma na brezposelne osebe - izobrazbena struktura prebivalstva - veliko število brezposelnih oseb iz ciljnih skupin, ki so težje zaposljive (invalidi, starejši, brez izobrazbe, ženske) - pomanjkanje kadrovskega načrtovanja v podjetjih - neizdelane razvojne strategije podjetij
PRILOŽNOSTI	OVIRE
- razvoj novih programov in oblik izobraževanja in usposabljanja - ponovna vzpostavitev R-R oddelkov za privabljanje mladih strokovnjakov - vzpostavitev skupnega koordinacijskega telesa za povezovanje izvajalcev in usklajevanje aktivnosti - razvoj programov in inštrumentov za ciljne skupine zaposlenih oseb - vzpostavitev lokalnega trga dela – spremljanje potreb in ponudbe, posredovanje informacij - vzpostavitev sistema svetovanja za kadrovske področje - aktivnosti za povezovanje strokovnjakov in organizacij ter podjetij – sodelovanje pri izvajanju projektov - spremembe na področju gospodarstva – razvoj novih dejavnosti	- pomanjkanje finančnih sredstev za zaposlitev strokovnjakov - zagotovitev kvalitetnih pogojev bivanja - pomanjkanje specialističnih znanj za izvajanje razvojnih programov - nizka stopnja motiviranosti prebivalstva za vključevanje v aktivnosti - ni vzpostavljenega enotnega sistema informiranja in rednega pretoka informacij

OKOLJE IN PROSTOR

Okolje

PREDNOSTI	SLABOSTI
- sorazmerno visoka kvaliteta okolja delov regije v povezavi s kvaliteto bivanja oziroma kot območje za turizem in rekreacijo omogoča prebivalcem visoko kvaliteto življenja	- dosedanje nepovezano delovanje občin na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja in odsotnost regionalnih struktur ter institucij otežuje sodelovanje v programih EU oziroma zmanjšuje možnosti pridobivanja sredstev - razvojne usmeritve regije, ki ne upoštevajo vidika okolja in trajnostnega razvoja, kot ovira pri "vključevanju regije v EU" in za sodelovanje z možnimi partnerji iz Avstrije - slab "imidž" regije zaradi močno degradiranih območij, ki se uvrščajo med okoljsko najbolj problematična območja v državi - ozek nabor izvajalcev, ki sodelujejo pri reševanju problematike varstva okolja in trajnostnega razvoja - odsotnost regionalnega informacijskega sistema o okolju - relativno slaba informiranost širše javnosti o problematiki okolja in trajnostnega razvoja - okolje ne sprejema novih idej
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- sodelovanje v projektih v okviru različnih programov EU (npr. LIFE, INTERREG III) - možnost pridobivanja sredstev za okoljske projekte v regiji - uvajanje sodobnih orodij varstva okolja in trajnostnega razvoja (npr. Agenda 21, EMAS, strateške presoje vplivov na okolje) - skupni okoljski projekti s partnerji iz Avstrije - vključevanje v projekte države na posameznih področjih varstva okolja in trajnostnega razvoja - vzpostavitev regionalnih institucij na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja, skupno reševanje problemov v regiji, uvajanje sodobnih orodij varstva okolja in trajnostnega razvoja - izobraževanje za poklice, ki omogočajo izrabo prednosti regije (sodobne, inovativne oblike)	- povečevanje obremenjevanja okolja delov regije zaradi nedoslednosti v zahtevah EU na različnih področjih (npr. okolje-promet) - povečevanje obremenjenosti delov okolja regije zaradi priseljevanja ti. umazane industrije - oteženo sodelovanje z Avstrijo zaradi medsebojnega nezaupanja in neustrezne informiranosti - "sektorski" pristop države k sanaciji okolja namesto teritorialnega ne omogoča hitrega in učinkovitega izboljšanja stanja močno degradiranih območij - pomanjkanje državnih usmeritev in nezadostna sredstva za področje - država ne posveča zadostne pozornosti sodobnim instrumentom varstva okolja in trajnostnega razvoja ter ne zagotavlja potrebnih oblik pomoči regijam

Prostor

PREDNOSTI	SLABOSTI
Poselitev: Prostorska bližina Ljubljani in ljubljanski urbani regiji, ki ima ugoden geostrateški Položaj: bližina velikih mest in metropolitanskih regij (Dunaj, München) prednost relativne majhnosti koroških urbanih središč pri vključevanju v tim. »tangencialne urbane koalicije« kot protiutež dominantnim urbanim centrom Evrope policentrični sistem poselitve Slovenj Gradec je (glede na različne kriterije) središče regije, vendar ga zaradi sorazmerne gravitacijske šibkosti dopolnjujejo Ravne in Dravograd Tradicionalne oblike razpršene poselitve (celki, zaselki – identiteta) Prometna infrastruktura Prostorska bližina Koroške vozliščem V. in X. vseevropskega prometnega koridorja v Ljubljani in Mariboru širša vmeščenost Koroške v pomemben prometni položaj Slovenije, ki predstavlja najugodnejšo zvezo med Padsko in Panonsko nižino ter med vzhodnim delom Alpskega loka in Balkanom dobra razvitost sekundarnih cestnih povezav Krajina: Pomembna in sorazmerno ohranjena območja naravne in kulturne krajine (regijski park Pohorje in Peca, Topla) Ekološka stabilnost prostora (stabilnost rabe), biotska pestrost, naravna ohranjenost	Poselitev: Razvoj urbanih središč Slovenije ob vseevropskih prometnih koridorjih negativno vpliva na razvoj poselitve Koroške Premajhna velikost in pomen središč Koroške regije v teritorialni delitvi funkcij mest v čezmejni regiji Šibka privlačnost središč Koroške regije razen Slovenj Gradca in Dravograda sodijo vse koroške občine v skupino območij z razvojnimi problemi Prometna infrastruktura Slovenija je za EU predvsem prehodno območje, preko katerega se povezuje z Grčijo in ostalimi državami vzhodne Evrope – Koroška je edina regija v Sloveniji, ki nima položaja prehodnega območja Neustrezno razvita državna prometna infrastruktura na Koroškem Neugodna prometna lega Koroške znotraj Slovenije Neuravnotežen razvoj prometne infrastrukture - razkorak med stopnjo razvitosti (avto)cestne in železniške infrastrukture se povečuje v Sloveniji in še posebej na Koroškem Koroška regija je prometno najbolj izolirana regija Slovenije in Slovenj Gradec je edino mezoregionalno središče, ki ni priključeno na avtocesto Krajina: za opredeljena območja naravne in kulturne krajine ni oblikovanih celovitih strategij razvoja in varstva, zato je njihov obstoj večinoma le deklarativno zaščiteno krajina se pojavlja predvsem kot vir za razvoj turističnih dejavnosti neustrezen odnos do novejšje kulturne dediščine obstoj okoljsko močno degradiranih območij pomembna (tudi manjša) območja naravne krajine sploh niso zaščitena

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Poselitev: Prostorska bližina Ljubljane kot potencialnega postindustrijskega razvojnega središča možnosti vključitve v omrežja povezav, ki niso hierarhična in delujejo po načelu komplementarnosti in ne predvsem po načelu tekmovalnosti (npr. urbana omrežja) hitrejša revitalizacija depresivnih območij mrežno povezovanje s pomembnimi regionalnimi središči v Sloveniji (Ljubljana, Maribor, Celje) in v Avstriji (Celovec, Gradec), ki se nahajajo na V. in X. vseevropskem koridorju, in razvoj čezmejne regije integracija urbanega sistema Koroške v urbani sistem Slovenije – koroška (sub)regionalna središča so povezana v konkurenčen urbani sistem Slovenije z razvito teritorialno delitvijo dela medsebojna bližina in dostopnost vseh treh regionalnih središč Prometna infrastruktura: izboljševanje prometne prehodnosti Slovenije ustvarja pogoje za izboljšanje prometne prehodnosti Koroške možnost vzpostavitve sekundarnega prometnega koridorja, ki bi preko Koroške povezoval Celovec in Gradec s Celjem in Zagrebom razvoj integriranega prometnega sistema Slovenije, v katerem (sub)regionalna središča Koroške opravljajo ustrezne prometne vozliščne funkcije izgradnja nove železniške proge Dravograd – Slovenj Gradec – Velenje posodobitev železniške povezave Holmec – Maribor Krajina: Povezovanje parkov Koroške s parki v Sloveniji ter v sosednjih državah in Evropi s tim. Ekološkimi koridorji Sprememba razvojne paradigme (kmetijstvo) Koroška kot možni člen v ekološkem omrežju tega dela Evrope razvoj integriranega prostorskega sistema krajine, v katerem so vsa pomembnejša območja medsebojno optimalno povezana z ekokoridorji izkoristiti zelo visoko vrednotenje naravne in kulturne krajine s strani prebivalstva regije in države ter trajnostno varovati in razvijati njene potencialne	Poselitev: Poglabljanje podrejene vloge Ljubljane in ljubljanske urbane regije v omrežju evropskih prestolnic in pomembnih urbanih centrov (posredni negativni vplivi na Koroško) prostorska bližina Koroške Ljubljani zaradi pomanjkanja jasne vizije in strategije razvoja Ljubljane kot državnega središča ne koristi veliko izguba prepoznavnosti, identitete, krajevnosti na vseh ravneh zaradi univerzalizacijskih norm negativni gravitacijski vpliv sosednjih tujih urbanih središč, ki izrinja avtohtono gravitacijo le na Ljubljano in Maribor dezintegracija urbanega sistema Slovenije - koroška urbana središča postanejo "satelitska" mesta Celovca in Gradca velik obseg ogroženih in odmirajočih podeželskih naselij Prometna infrastruktura: v primeru zamujanja izgradnje načrtovane prometne infrastrukture obstaja možnost prometnega "zaobhajanja" Slovenije in s tem tudi Koroške prometna izolacija Koroške dezintegracija prometnega sistema – pretovor in tranzitni (tovorni) promet poteka po prometnem omrežju Slovenije in Koroške, logistično distributivne dejavnosti pa v bližnjih tujih prometnih logističnih centrih (Gradec) ni železniške povezave s Celjem propadanje sekundarnega cestnega omrežja Krajina: Povečanje pritiskov na naravno in kulturno krajino tudi zaradi kmetijske politike EU pritiski sosednjih držav na okolje in naravo Koroške – suburbanizacija obmejnih območij in povečan interes za zaloge pitne vode, lokacija "umazanih" industrijskih dejavnosti pritisk na naravno in kulturno krajino Koroške zaradi doseljevanja fordistične industrije, širjenja poselitve in povečanega obsega tranzitnega prometa odnos države do krajine ni celovit (pomanjkanje politik, strategij, ukrepov) postopno razvrednotenje in izginjanje ohranjenih in zaščitene območij naravne in kulturne krajine izginjanje manjših območij, pomembnih za ohranjanje biotske pestrosti

2.3.3. SWOT POVZETEK – **KLJUČNE PRILOŽNOSTI, NEVARNOSTI PREDNOSTI IN** **SLABOSTI REGIJE**

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- razvoj storitvenega sektorja - povezovanje podjetij v sistem grozdov - okrepitev sodelovanja z avstrijsko Koroško - razvoj čezmejne regije - razvoj specialističnih znanj in novih prilagojenih oblik in metod za pridobivanje teh znanj - vzpostavitev regionalnega centra za izobraževanje in usposabljanje na področju trženja podeželja (produkti, storitve, turistična ponudba, tradicija in izročilo)	- počasno odzivanje države na razvojne iniciative regije - nezmožnost zagotavljanja lastnih sredstev za razvoj - še zahtevnejši pogoji za uvajanje novih dejavnosti - neoblikovanje Koroške kot pokrajine
PREDNOSTI	SLABOSTI
- povezovanje regije z zibelko slovenstva in zgodovinska navezanost na prekomejni prostor - vpeljana lokalna razvojna organiziranost - dogovor občin o skupnem usklajenem razvoju - nekatere že uveljavljene blagovne znamke za produkte lokalnega značaja - izvozna usmerjenost podjetij - izkušnje pri izvajanju nacionalnih in mednarodnih projektov - biotska pestrost, naravna ohranjenost	- slaba prometna povezava z drugimi regijami v državi - neustrezno razvita in vzdrževana infrastrukturna urejenost (predvsem ceste in vodo-oskrba) - obstoj posameznih, okoljsko močno degradiranih območij - še vedno visok delež delovno intenzivne industrije in pomanjkanje novih dejavnosti v regiji oziroma kvalitetnih delovnih mest - nizka izobrazbena raven - razpršenost in pomanjkanje finančnih virov

3.VIZIJA REGIJE

KOROŠKA – DOLINE S TRADICIJO IN REGIJA S PRIHODNOSTJO

Koroška regija v drugem desetletju novega tisočletja je odprta in prepoznavna pokrajina s spremenjenim geostrateškim položajem. Nič več ni obmejna slovenska regija ampak pokrajina, ki globalno (navzven) uspešno izkorišča lego med dvema državama in uveljavlja imidž »zibelke slovenstva«. Lokalno (navznoter, med prebivalstvom) pa velja za območje s kvalitetnim življenjskim in poslovnim okoljem, ki ga izgrajuje na lastnih razvojnih potencialih, kot so že uveljavljene blagovne znamke, tehnološko znanje, biotska pestrost in ljubiteljska kultura. Zato je tudi gospodarsko uspešna regija, privlačna za naložbe, kapital ter predvsem domače in okoliške strokovne kadre.

Podrobneje definirana vizija:

- Koroška regija je območje s saniranimi ekološkimi problemi in v prostorskih planih opredeljenim uravnoteženim razvojem posameznih področij, kar ji zagotavlja enakomerno poseljenost, ohranjeno prvobitno krajino in privlačnost ob hkratnem upoštevanju barvitosti in specifičnosti posameznih dolin.
- Gospodarski razvoj Koroške regije temelji na izkoriščanju lastnih razvojnih potencialov – na uravnoteženem razvoju perspektivnih dejavnosti, ki se dopolnjujejo in dopuščajo uveljavitev in razvoj novih, sodobnih, okolju prijaznih tehnologij - s tem pa regija uveljavlja svoje konkurenčne prednosti do ostalih slovenskih regij in do sosednjih obmejnih – evropskih regij .
- Koroška regija zagotavlja svojim prebivalcem visoko kvaliteto bivanja na vseh področjih življenja in dela - mladim nudi priložnost za pridobivanje aktualnih znanj, jim s paleto kvalitetnih delovnih mest omogoča uveljavitev na strokovnih področjih, s ponudbo stanovanj in kvalitetnih storitev pa prijetno življenje vsej družini; starejšim prebivalcem pa s posebej prilagojeno ponudbo storitev omogoča aktivno in varno starost.
- Koroška regija je odprta navzven, sodelovanje temelji na interesnem povezovanju in svojo identiteto izgrajuje v širšem razvojnem prostoru.

Za uresničevanje vizije mora regija prvenstveno izoblikovati lastno razvojno strategijo in politiko za povečanje privlačnosti regije z vlaganji v ključne dejavnike razvoja:

- znanje in človeške vire
- podjetništvo in inovativnost
- tehnologijo in informacije
- organizacijo in upravljanje z viri
- urejanje prostora in varstvo okolja.

3.1. NAČELA URESNIČEVANJA VIZIJE

Uresničevanje vizije bo potekalo v skladu z naslednjimi načeli:

- doseganje visoke stopnje pripadnosti prebivalcev Koroški regiji;
- skladen in uravnotežen razvoj gospodarskega, socialnega, prostorskega ter okoljskega podsistema Koroške regije;
- krepitev prostorske samobitnosti in položaja Koroške regije v Sloveniji in do regij v sosednjih državah (avstrijska Koroška);
- izboljševanje pogojev za bivanje in za lociranje nosilcev gospodarskih dejavnosti;
- trajnostna izraba prostorskih in okoljskih potencialov regije;
- upoštevanje in prevzemanje odgovornosti za širše (nacionalno, makroregionalno, globalno) okolje pri razvojnih aktivnostih;
- zasnova razvojnih aktivnosti kot participatornega procesa.

4. STRATEGIJA REGIONALNEGA RAZVOJA

4.1. STRATEŠKE PRIORITETE

Definirane so tri ključne strateške prioritete za razvoj Koroške regije, in sicer:

Gospodarski razvoj

Z ustvarjanjem stimulatívnega podpornega okolja in izboljšanjem dostopa do kapitala, znanja in informacij je potrebno spodbuditi gospodarsko rast ob hkratnem zagotavljanju skladnega socialnega in prostorskega razvoja in kakovosti življenja prebivalcev v regiji.

Trajnostni prostorski in okoljski razvoj

Usmerjanje razvoja prostora v oblikovanje strukture, ki bo podpirala trajnostni razvoj gospodarskega in socialnega podsistema ter hkrati omogočala nemoteno delovanje naravnega podsistema. Varčna in preudarna raba oziroma ravnanje s prostorom kot omejenim virom.

Doseči je potrebno čim bolj ustrezno rabo obnovljivih in neobnovljivih virov, ohranjanje ali izboljšanje kvalitete okolja ter doseganje pravičnosti znotraj generacij in med njimi.

Razvoj človeških virov

Z ustreznimi motivacijskimi aktivnostmi in prilagojenimi specifičnimi programi izobraževanja in usposabljanja je potrebno spodbuditi kadrovsko prestrukturiranje za zagotovitev strukture, ki bo ustrezala novim trendom na področju gospodarskega razvoja.

4.2. SPECIFIČNI CILJI

4.2.1. Prioriteta: Gospodarski razvoj

- Glavni program 1: Gospodarstvo in malo gospodarstvo
- Glavni program 2: Podjetniški sektor in konkurenčnost
- Glavni program 3: Turizem in promocija regije
- Glavni program 4: Kmetijstvo in podeželje

4.2.2. Prioriteta: Trajnostni prostorski in okoljski razvoj

- Glavni program 1: Policentrični sistem poselitve, tradicionalni poselitveni vzorci, teritorialna delitev dela v regiji
- Glavni program 2: Prometna dostopnost regije
- Glavni program 3: Naravna in kulturna krajina
- Glavni program 4: Kvaliteta okolja in trajnostni okoljski razvoj

4.2.3. Prioriteta: Razvoj človeških virov

- Glavni program 1: Zaposljivost prebivalstva
- Glavni program 2: Izobrazbeni nivo in kritična masa strokovnega kadra
- Glavni program 3: Vseživljenjsko učenje
- Glavni program 4: Kakovost življenja v regiji

4.3. STRATEŠKA PRIORITETA: GOSPODARSKI RAZVOJ

Kot generalni cilj razvoja je opredeljena gospodarska rast ob hkratnem zagotavljanju skladnega socialnega in prostorskega razvoja ter kakovosti življenja prebivalcev v regiji.

Glavni program: Spodbujanje konkurenčnosti in podjetništva

Izhodišča

Koroška je poznana po tradicionalnih industrijskih panogah (jeklarstvo, rudarstvo, lesarstvo), v zadnjih letih pa se je močno uveljavila na področju avtomobilske industrije. Prestrukturiranje tradicionalne industrije je v prvi vrsti povzročilo rast brezposelnosti (strukturna brezposelnost), izgubo razvojne moči regije in pa obremenitve v okolju. Kljub spremembam v zadnjih letih ostajajo v gospodarski strukturi primarne predelovalne dejavnosti. Po številu prevladujejo majhne gospodarske družbe (781), pri čemer pa 75% celotne realizacije ustvari 50 velikih in srednjih gospodarskih družb. Regija zaradi majhnih zaposlitvenih možnosti in splošne nepriljubljenosti za investicije izgublja mlade izobražene kadre, ki se po končanem študiju praviloma ne vračajo v domače okolje. Še vedno je prisotno pomanjkanje podjetniškega zagona in razvojnih iniciativ.

Cilj je ustvariti stimulatívno podporno okolje za razvoj podjetništva, povečanje konkurenčnosti, razvoj perspektivnih dejavnosti izven tradicionalnih industrij ter izboljšanje dostopa do kapitala, znanja in informacij, povezovanje podjetij in odpiranje regije navzven.

Indikatorji:

- večja produktivnost,
- padanje stopnje brezposelnosti,
- povečanje investicij v modernizacijo,
- povečanje sredstev za razvoj in dvig izobrazbene strukture.

Glavni program se bo izvajal z naslednjimi podprogrami:

Podprogram 1: Mreženje in internacionalizacija

Konkurenčnost podjetij temelji na povezavi vseh dejavnikov za razvoj podjetništva, ki omogočajo visoko učinkovitost podjetij z visoko dodano vrednostjo. Pomembna je medsebojna usklajenost ter povezanost podjetij, od majhnih do velikih, in uvajanje pristopov za povečanje produktivnosti in doseganje večjega potenciala. Zaradi obstoječih razmer v podjetništvu mora biti poudarek na prestrukturiranju podjetij, povečanju pretoka informacij, ustvarjanju novih povezav in spodbujanju internacionalizacije podjetij. Prvenstveno moramo pri tem upoštevati in se navezovati na ukrepe države na tem področju.

Podprogram 2: Spodbujanje tehnološke prenove podjetij

V letih številnih stečajev in prestrukturiranj večjih podjetij ter pomanjkanja finančnih sredstev je upadel tudi interes in obseg vlaganj za razvoj tehnologij, spodbujanje in omogočanje inovacij in raziskav. Spremembe v zadnjih dveh letih in prilaganje zahtevam zahodnih trgov prinašajo vedno večjo potrebo po hitrejšem razvoju tehnologij, raziskav in inovacij.

Podprogram je usmerjen v spodbujanje investicij, ki so ključnega pomena za modernizacijo dela v tehnološkem postopku.

Prioriteta podprograma je spodbujanje tehnološkega razvoja, povezovanje podjetij in univerz in povečanje aplikativnosti razvoja in raziskovanja. To področje je še posebnega pomena za razvoj manjših podjetij, ki ne razpolagajo z ustreznim strokovnim kadrom.

Podprogram 3: Razvoj skupne poslovne infrastrukture

CILJ podprograma je vzpostavljanje poslovne infrastrukture za pospešen razvoj dejavnosti in dvig stopnje dodane vrednosti, prav tako pa zagotavljanje osnovnih pogojev za izvajanje nekaterih dejavnosti, ki so v okolju potrebne oziroma lahko njihov razvoj v bodoče omejijo nove zakonske regulative v procesu vključevanja v EU. V smislu razvoja poslovne infrastrukture je potrebno ustvariti tudi prostorske pogoje za razvoj dejavnosti in v sinergiji z ostalimi podprogrami (npr. povečanje prometne dostopnosti) preseči omejenost v smislu ponudbe atraktivnih lokacij za uvajanje novih dejavnosti in privabljanje novih investitorjev.

Podprogram 4: Razvoj podpornega okolja za podjetništvo

Podjetja, ki so nastala z razpadom večjih gospodarskih družb in s prestrukturiranjem ter v procesu lastninjenja, se srečujejo z likvidnostnimi problemi, finančno nestabilnostjo in s pomanjkanjem sredstev za tehnološki razvoj in možnosti znižanja proizvodnih stroškov. Težave pa se ne pojavljajo samo pri nastajajočih podjetjih, ampak tudi pri podjetjih v rasti in malih podjetjih. Zato je potrebno pristopiti z integralnim konceptom na širšem območju, ki zahteva usklajenost delovanja, potrebne strokovnjake, tehnične in finančne vire ter primerno organizacijsko obliko.

Glavni program: Krepitev razvojne moči regije

Izhodišča

Glavni program Krepitev razvojne moči regije je komplementaren glavnemu programu Spodbujanja konkurenčnosti in podjetništva in je usmerjen v aktivnosti, ki jih regija potrebuje za saniranje hipoteke industrijskega razvoja, kakor tudi za izgradnjo tistih mehanizmov, ki bodo dodatno podpirali doseganje konkurenčnosti gospodarstva.

Cilj in usmeritev je spodbujanje uvajanja ekološko sprejemljivih tehnologij, spodbujanje investicij v človeški kapital, izdelava učinkovitega informacijskega sistema, prilagojenega ciljnim uporabnikom, in priprava sistemskih pogojev za razvoj mrežne ekonomije.

Indikatorji:

- povečanje ekonomičnosti poslovanja,
- manjšanje izgube gospodarstva v regiji,
- večanje kritične mase kadrov,
- nižanje starostnega indeksa v regiji,
- večanje dodane vrednosti.

Podprogram 1: Usmerjanje v ekološko sprejemljive tehnologije

Za industrijske regije je značilna močna obremenjenost okolja. Podjetja počasi spoznavajo, da imajo vlaganja, ki jih namenijo za varstvo okolja, dolgoročne vplive na dvig njihove konkurenčnosti. Podjetja se bodo morala prilagoditi okoljevarstvenim ukrepom in standardom. Razvoj in uporaba okoljskih tehnologij bo postala pomembna usmeritev v prihodnjih letih. Pri lansiranju izdelkov na tržišča morajo imeti potrdila o izdelavi, pri kateri so upoštevani tehnološki standardi in vgrajeni elementi, neškodljivi za okolje. Sočasno postajajo občine kot tudi država vedno večji zaščitniki okolja in bivalnega prostora.

Podprogram 2: Mrežna ekonomija

Koroška regija zaradi geografske oddaljenosti od centrov vidi priložnost za doseganje regionalne kohezije tudi s sistematičnim uvajanjem IKT. V mrežni ekonomiji vrednost omrežja raste s številom članov omrežja. Za razliko od klasičnega gospodarstva, kjer večje število proizvodov pomeni nižjo ceno, v omrežju vsak novi član omrežja povečuje vrednost le-tega.

Gospodarstvo, ki temelji na omrežjih, je drugačno in temelji na znanju. Cilj podprograma je povečati število možnih lokacij opravljanja dela, kar bo povratno vplivalo na trg dela in organiziranost delovnega procesa. Cilj podprograma je ustvariti takšne pogoje mrežne ekonomije, ki pomenijo prevlado inovativnosti in fleksibilnosti nad produktivnostjo, za Koroško regijo pa vključevanje nove razvojne paradigme v regionalni razvoj.

Glavni program : Turizem in promocija regije

Izhodišča

Turizem, najhitreje rastoča gospodarska panoga v svetu, predstavlja veliko razvojno priložnost tudi v turistično še slabše prepoznavnih območjih Slovenije. Vedno večji pomen dobiva tudi na Koroškem, kjer prihaja v zadnjem desetletju, zaradi sprememb v tradicionalni gospodarski strukturi, do pospešenega iskanja novih, lokalnih, razvojnih priložnosti in panog, ki lahko zagotovijo dvig kvalitete življenja lokalnemu prebivalstvu, omogočijo izboljšanje dohodkovne strukture in ustvarijo prepotrebna nova, kakovostna delovna mesta.

Razvita turistična ponudba pomeni izboljšanje vrste lokalnih storitev, dvig kvalitete bivanja ter boljšo prepoznavnost regije kot celote v širšem prostoru.

Cilj glavnega programa je pospešen in usklajen razvoj turizma (dvig kvalitete, kreiranje novih ponudb, infrastruktura) na osnovi obstoječih možnosti in ponudbe, vzpostavitev podpornega okolja za turizem ter učinkovitejša promocija in trženje turistične ponudbe Koroške kot tudi regije same.

Strateški cilji na področju razvoja turizma so:

- oblikovanje turističnega produkta Koroške z vzpostavitvijo podpornega okolja za vodenje turističnega razvoja,
- skupno načrtovanje in izvajanje promocije ter trženja regije,
- razvoj novih produktov in programov,
- dvig kvalitete turističnih storitev,
- obnova obstoječe in razvoj nove turistične infrastrukture.

Indikatorji:

- rast števila turistov,
- rast števila prenočitev,
- ustvarjena nova delovna mesta,
- ustvarjeni novi turistični objekti (nastanitvene kapacitete, šport in rekreacija, atrakcije,...),
- ustvarjeni novi turistični programi,
- ustanovljene lokalne turistične organizacije,
- število ponudnikov vključenih v skupne aktivnosti,
- število izvedenih usposabljanj in število vključenih vanje,
- število izvedenih promocijskih aktivnosti.

Podprogram 1: Podporno okolje

Nesodelovanje med javnim sektorjem in nosilci turistične ponudbe, neobstoječa skupna regijska razvojna strategija na področju turizma, neuskladene razvojne usmeritve med posameznimi dolinami, lokalnimi skupnostmi in ponudniki turističnih storitev, razpršenost finančnih virov in nepovezanost pri izvajanju promocijskih aktivnosti se odražajo v slabših kazalcih turistične uspešnosti regije.

Vzpostaviti je potrebno takšno organizacijsko strukturo, ki bo omogočala boljše sodelovanje javnega sektorja in ponudnikov turističnih storitev, pospešen razvoj turizma na lokalnem nivoju ter regionalno povezovanje pri razvoju skupnih programov in ponudb, trženju in promociji turistične ponudbe Koroške.

Načrtovane aktivnosti, v skladu z Zakonom o pospeševanju turizma, zajemajo ustanovitev lokalnih turističnih organizacij - predvidoma po dolinah, pridobitev statusa turističnega območja za Koroško regijo, sprejetje odlokov o lokalni turistično vodniški službi in vzpostavitev registrov lokalnih oziroma regionalnih turističnih vodnikov, razvoj skupnega turistično-informacijskega sistema...

Podprogram 2: Promocija

Turistična ponudba Koroške in regija kot celota sta slabo prepoznavni v širšem slovenskem in evropskem prostoru. Promocija turistične ponudbe regije je omejena in razdrobljena. Nesodelovanje in nepovezanost posameznih izvajalcev na področju turizma in promocije se odraža v neučinkovitih, naključnih in dražjih individualnih promocijskih akcijah in v nezadostnem trženju turističnih in drugih produktov regije.

Na podlagi naših identificiranih skupnih, od drugih območij razlikovalnih, posebnosti je potrebno definirati identiteto regije ter pripraviti načrt izvajanja promocijskih aktivnosti in trženja turistične ponudbe ter ostalih elementov ponudbe Koroške regije. Ker je turizem tista dejavnost, ki povečuje splošno atraktivnost določenega območja, se učinki skupno načrtovane in usmerjene promocije ne bodo kazali samo v kazalcih turistične uspešnosti, ampak se bo skozi njo lahko posredno uspešno promovirala in tržila tudi ostala ponudba Koroške regije.

Podprogram 3: Novi produkti in programi

Prevladuje ponudba, ki je več ali manj namenjena enodnevnim obiskovalcem. Turistične zanimivosti niso dovolj tržno izkoriščene. Ni programov, ki bi v zanimive tematske pakete združevali razvite lokalne ponudbe s celotne Koroške. Prav tako manjkajo vodeni programi dodatnih aktivnosti.

Ključne razvojne priložnosti se kažejo na področjih razvoja športno-rekreativnega turizma, izletniškega turizma, turistične ponudbe na kmetijah in stacionarnega turizma. Obilo še neizkoriščenih možnosti je predvsem v povezovanju obstoječih in razvoju novih elementov ponudbe.

Podprogram zajema oblikovanje kvalitetnih skupnih ponudbenih paketov, ki bodo temeljili na povezovanju obstoječih ponudb doživljajskih atrakcij, tematskih poti, kulturne in naravne dediščine, aktivnosti v naravi ter prireditev, nadaljnji razvoj in privlačnejšo predstavitev že obstoječih turističnih zanimivosti ter kreiranje novih elementov osnovne in dodatne ponudbe.

Podprogram 4: Dvig kakovosti storitev

Kakovost turističnih storitev na Koroškem zaostaja za standardi, ki so uveljavljeni v

turistično razvitejših območjih. Ponudniki turističnih storitev so slabo motivirani za dodatno pridobivanje znanj in veščin. Opazno je pomanjkanje usposobljenih kadrov za vodenje skupin izletnikov in za izvajanje dodatnih programov in aktivnosti.

Prva aktivnost bo izdelava celostne analize potrebnih znanj in spretnosti. Na podlagi teh prepoznanih potreb bo možno oblikovati programe za obstoječe ponudnike turističnih storitev, njihove zaposlene in za potencialne nove nosilce dejavnosti. Hkrati s tem je potrebno definirati možne izvajalce posameznih vsebin in po potrebi tudi usposobiti lastne ekipe predavateljev. Uspešna izvedba tega podprograma bo odvisna od motivacijskih aktivnosti oziroma promoviranja pridobivanja novih znanj s področja turizma in s turizmom povezanih dejavnosti. Novo pridobljena znanja bodo vplivala na dvig kvalitete ponudbe in na boljše poslovne rezultate. Poleg specialističnih usposabljanj je potrebno zastaviti tudi program osveščanja lokalnega prebivalstva za to dejavnost in interno promocijo turizma kot perspektivne gospodarske panoge.

Podprogram 5: Turistična infrastruktura

Turistična infrastruktura je na Koroškem slabo razvita in v več primerih tudi dotrajana. Nastanitvenih kapacitet je malo in so po večini nižje kakovostne ravni. Športno rekreativne aktivnosti so še vedno v največji meri odvisne od naravnih danosti. Turistične atrakcije niso dovolj privlačno predstavljene, večina jih tudi ni tržno izkoriščenih. Tematske turistične poti so redke.

Nujen je dvig kakovosti obstoječe turistične infrastrukture in prilagoditev aktualnim standardom. Hkrati z izboljšanjem kakovosti in izkoriščenosti obstoječih nastanitvenih kapacitet je potrebno razvijati nove kapacitete. Konstantno je potrebno vlagati v obnovo in razvoj novih objektov za šport in rekreacijo, v razvoj turističnih atrakcij in ureditev turističnih poti. Poleg razvoja turistične infrastrukture je nujna tudi urejena osnovna komunalna infrastruktura.

Glavni program : Kmetijstvo in podeželje

Izhodišča

Delež kmetijstva v gospodarski strukturi Koroške regije je skromen. Kmetijstvo predstavlja dobre 3% v družbenem produktu, delež kmečkega prebivalstva pa je 3,4%. Kmetijstvo in podeželje imata v Koroški regiji bistveno večji pomen, kot to prikazujejo statistični podatki. Ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine, ohranjanje kmetijske zemlje, varstvo kmetijskih zemljišč in voda pred onesnaževanjem in nesmotrno rabo so med glavnimi razvojnimi cilji kmetijstva, kot jih opredeljuje slovenska strategija razvoja kmetijstva in ki veljajo tudi za Koroško.

V občinah Koroške regije tečejo številni projekti in programi, ki so v različnih razvojnih fazah. Območje je večinoma že pokrito z inicialnimi programi CRPOV, ki postopoma prehajajo v izvedbene faze. Prav tako so bile že izdelane različne raziskovalne naloge in pa regionalni program razvoja kmetijstva in podeželja za Mežiško dolino in Občino Dravograd, ki hkrati predstavlja tudi osnovo za pripravo glavnega programa Razvoja kmetijstva in podeželja v okviru priprave RRP.

Razvoj podpornega okolja za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah je ob osnovni kmetijski proizvodnji ključna usmeritev razvojnih aktivnosti na področju razvoja podeželja v zadnjih letih. Prve izkušnje so hkrati nakazale nove potrebe, s katerimi se bo potrebno soočiti v prihodnje.

Namen glavnega programa je zagotavljati celovito in usklajeno podporo za realizacijo obstoječih in novih razvojnih iniciativ v vseh podeželskih območjih Koroške regije.

Cilj programa je razvoj dolgoročno stabilnih delovnih mest v kmetijstvu, gozdarstvu ter s kmetijstvom in gozdarstvom povezanih dejavnostih, ki bodo omogočile izboljšanje dohodkovne uspešnosti kmetij z uvajanjem novih dodatnih dejavnosti na osnovi še neizkoriščenih potencialov ter povečanje privlačnosti za mlade na kmetiji in za bivanje na podeželju in s tem za ohranjanje poseljenosti podeželja.

Realizacija cilja po potekala preko naslednjih ključnih področij – podprogramov:

- skladen razvoj podeželja,
- razvoj osnovne kmetijske proizvodnje,
- vzpostavitev skupne razvojne infrastrukture za razvoj kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti,
- organizacijska, svetovalna in finančna pomoč pri razvoju novih delovnih mest in dejavnosti na podeželju.

Indikatorji na nivoju glavnega programa:

- delež kmetijstva in s kmetijstvom povezanih dejavnosti v gospodarski strukturi regije,
- število zaposlenih v kmetijstvu in s kmetijstvom povezanih dejavnostih,
- višina dohodka ustvarjenega na zaposlenega v kmetijski dejavnosti,
- število novo registriranih dopolnilnih dejavnosti.

Podprogram 1: Skladen razvoj podeželja

Podeželje zaradi majhnih zaposlitvenih možnosti postaja vedno manj privlačno za mlade. Na kmetijah prevladujejo starejše generacije, zemljišča se zaraščajo. Spremembe v poseljenosti podeželja pa vplivajo tudi na kulturno krajino in identiteto območja.

Za zaustavitev tega procesa je potrebno ustvariti pogoje za povečanje privlačnosti podeželja z zagotavljanjem možnosti za uresničevanje podjetniških priložnosti, ki jih podeželje kljub vsemu ima, in pa okrepiti identiteto podeželja tako v regiji kot navzven. Osnovni pogoj za to je učinkovita organiziranost vseh nosilcev razvoja v regiji in vzpostavitev potrebne koordinacije na vseh nivojih.

Podprogram 2: Razvoj osnovne kmetijske proizvodnje

Na območju Koroške regije obstajajo ugodne naravne danosti za rejo goveje živine in drobnice ter pridelavo osnovne živalske krme. Naravni pogoji, kot so nadmorska višina, pedološka sestava tal, podnebne razmere in konfiguracija terena, otežujejo pridelavo poljščin in okopavin z izjemo ravninskega dela Dravske in Mislinjske doline. V bodoče lahko na Koroškem pričakujemo več tipov kmetij glede na proizvodno usmeritev: proizvodno tržno usmerjene kmetije (specializirane kmetije, ki imajo za to ustrezne pogoje) in kmetije, ki bodo proizvodnjo diverzificirale (zagotavljanje dohodka iz več dejavnosti).

Usmeritve na teh področjih sledijo ukrepom nacionalne kmetijske politike. Intenziviranje proizvodnje je usmerjeno na specializirane kmetije, ki imajo za to ustrezne pogoje, kmetije, ki ne bodo mogle intenzivirati kmetijske pridelave, pa je potrebno spodbuditi v diverzifikacijo proizvodnje, v razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Podprogram 3: Vzpostavitev skupne razvojne infrastrukture za razvoj kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti

V preteklih letih je imela velika večina koroških kmetij kombiniran vir dohodka iz kmetijstva in zaposlitve v nekmetijskih dejavnostih. Zmanjšanje števila delovnih mest v tradicionalni industriji je pomembno vplivalo na situacijo v kmetijstvu, saj je to pomenilo izpad dodatnega dohodka za veliko število kmetij. Kot posledica zniževanja odkupnih cen mleka, mesa ter ostalih osnovnih kmetijskih proizvodov se je zmanjšal tudi dohodek iz osnovne kmetijske dejavnosti.

Kmetijska gospodarstva je nujno potrebno usmeriti v pridobivanje dohodka iz drugih dejavnosti (diverzifikacija), ki so povezane s kmetijstvom oziroma potrebno bo poiskati druge vire dohodka, kot so dopolnilne dejavnosti, turistična dejavnost, posek in prodaja lesa, zaposlitev izven kmetije.

Potencial za razvoj dodatnega dohodka pretežno mešanih kmetij v območju se kaže zlasti v smereh razvoja turizma na kmetiji, predelave hrane in lesne predelave ter domače in umetnostne obrti. 73% kmetij je izrazilo interes za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Ta pa je vezan na zagotovitev ustreznih pogojev, predvsem na področju predelave hrane. Posebej velja izpostaviti problem skupne infrastrukture na

področju osnovne kmetijske dejavnosti. Na Koroškem namreč ni več klavnice, kar je bistveno podražilo proizvodnjo.

Podprogram 4: Organizacijska, svetovalna in finančna pomoč pri razvoju novih delovnih mest na podeželju

Realizacija ciljev opredeljenih podprogramov zahteva tudi ustrezno organizacijsko, svetovalno in finančno podporo posameznim nosilcem dejavnosti.

V prvi vrsti je potrebno zagotoviti ustrezno koordinacijo med posameznimi nosilci razvoja in zagotoviti ustrezno spremljanje izvajanja celotnega programa razvoja kmetijstva in podeželja. V tem delu je bil posebej izpostavljen tudi problem spremljanja in zajemanja podatkov.

V regiji obstaja kar nekaj institucij, ki se ukvarjajo z razvojem in svetovanjem na področju kmetijstva in razvoja podeželja. Nove usmeritve in ukrepi države na eni strani, proces vključevanja v EU pa na drugi strani zahtevajo tudi ustrezno usposobljenost strokovnih kadrov na tem področju.

Ena od ključnih nalog bo tudi povezovanje finančnih instrumentov in drugih oblik podpore na različnih nivojih za razvoj podjetništva na podeželju v najširšem smislu in hkrati tudi prilagojeno posebnim ciljnim skupinam.

4.4. STRATEŠKA PRIORITETA: TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ

Osrednji cilj na področju prostora je usmerjanje razvoja v oblikovanje prostorske strukture, ki bo podpirala trajnostni razvoj gospodarskega in socialnega podsistema ter hkrati omogočala nemoteno delovanje naravnega podsistema. Glede na to, da je prostor omejen vir, je potrebna varčna in preudarna raba oziroma ravnanje z njim. Kvaliteta okolja je bistvena sestavina kvalitete življenja. Glede na to, da je osnova za delovanje usmeritev v trajnostni razvoj, je osrednji cilj na področju okolja doseči čim bolj ustrezno rabo obnovljivih in neobnovljivih virov, ohranjanje ali izboljšanje kvalitete okolja ter doseganje pravičnosti znotraj generacij in med njimi.

Uresničevanje ciljev bo potekalo v okviru naslednjih glavnih programov:
Policentrični sistem poselitve, tradicionalni poselitveni vzorci, teritorialna delitev dela v regiji,
Prometna dostopnost regije,
Naravna in kulturna krajina,
Kvaliteta okolja in trajnostni okoljski razvoj.

Indikator: ekološka stopinja.

Glavni program: Policentrični sistem poselitve, tradicionalni poselitveni vzorci, teritorialna delitev dela v regiji

Izhodišča

Kljub policentrični zasnovi je za poselitveni sistem v Koroški regiji značilna sorazmerna šibkost, ki je posledica tako premajhne velikosti in moči posameznih središč, kot tudi ne najbolj ustrezne teritorialne delitve funkcij med njimi. Po drugi strani so v regiji obširna območja, kjer prevladuje tradicionalni razpršeni vzorec poselitve. Zaradi neugodne demografske strukture, nezadostne opremljenosti z infrastrukturo in slabih zaposlitvenih možnosti so ta območja v veliki meri ogrožena.

Cilj glavnega programa je okrepiti poselitveni sistem v regiji, ohraniti strukturo in obseg poselitvenega prostora ter identiteto regije, ohraniti kvaliteto prostora in doseči ustrezno teritorialno delitev dela med središči v (prekomejni) regiji.

Izvajanje programa bo potekalo z aktivnostmi naslednjih podprogramov:
Krepitev poselitvenega sistema v regiji in doseganje ustrezne teritorialne delitve dela.
Ohranjanje tradicionalnih poselitvenih vzorcev, razvoj kompaktnih naselij v regiji.

Indikator: število izvedenih projektov v okviru programa in območje, ki so ga zajeli (pokritost regije).

Podprogram 1: Krepitev poselitvenega sistema v regiji in doseganje ustrezne teritorialne delitve dela

Namen podprograma je preprečiti ali vsaj omiliti neugodne učinke trenda racionalizacije in koncentracije storitvenih dejavnosti višjega ranga v najpomembnejših urbanih ali regionalnih središčih Slovenije, ki se ujema tudi s prevladujočo težnjo nekaterih upravnih organov, da bi v Sloveniji na mezoregionalni ravni določili osem središč, kjer bi bile prebivalstvu na voljo storitve višjega ranga.

Podprogram zajema aktivnosti, usmerjene v ohranitev obstoječih centralnih dejavnosti in njihovo čim ustreznejšo prostorsko razmestitev v regiji. V ta namen je potrebno izdelati strokovne osnove, kot so pregled in ocena ustreznosti razporeditve centralnih storitvenih dejavnosti v središčih različnega ranga v regiji ter zasnova »idealne« razporeditve dejavnosti s predlogi udejanjanja. Preveriti je treba smotrnost vzpostavitve regionalnega informacijskega sistema na področju prostora ter izdelati zasnovo sistema. Pomemben element bodo tudi prizadevanja za tesnejše čezmejno povezovanje Koroške regije s središči na avstrijskem Koroškem in Štajerskem ter pripravo in izvedbo skupnih projektov na področju razvoja poselitvenega sistema.

Sedanja razporeditev dejavnosti/delovnih mest v regiji ima za posledico obsežne dnevne delovne migracije, kar vpliva tako na kvaliteto življenja ljudi kot tudi na okolje. Predvidene aktivnosti za doseganje ustreznije razporeditve delovnih mest so: priprava zasnove, kriterijev, ukrepov razporeditve ipd., izvedba pilotnih projektov, uvajanje instrumentov za usmerjanje investicij v posamezna območja ter pridobitev in obdelava/priprava podatkov v okviru informacijskega sistema za prostor.

Podprogram 2: Ohranjanje tradicionalnih poselitvenih vzorcev, razvoj kompaktnih naselij v regiji

Namen podprograma je prispevati k ohranitvi identitete regije, ki se kaže v tradicionalni razpršeni poselitvi, hkrati pa z vidika razvoja poselitve in varčne rabe prostora pretežno negativne procese suburbanizacije preusmeriti v bolj trajnostne oblike razvoja prostora. S podprogramom želimo tudi spodbujati čim bolj racionalno rabo prostora, ki je v Koroški regiji dokaj omejen vir.

Za področje ohranjanja tradicionalnih poselitvenih vzorcev bodo opredeljeni kriteriji, ukrepi in viri financiranja. Primernost oblikovanih rešitev bo preverjena v obliki pilotnih projektov za manjša območja, npr. naselja ali njihove dele.

Tudi usmerjanje razvoja naselij v kompaktne strukture bo temeljilo na pripravi kriterijev in izvedbenih programov/ukrepov, ki bodo preverjeni na manjših pilotnih območjih. Poleg ukrepov za čim bolj racionalno rabo zemljišč za potrebe grajenega okolja bodo pripravljene idejne rešitve za spodbujanje razvoja sistema javnega potniškega prometa, ki naj kompaktna mesta racionalno in trajnostno poveže. Oblikovan bo nabor instrumentov za varčevanje s prostorom kot omejenim virom.

Glavni program: Prometna dostopnost regije

Izhodišča

Prometna dostopnost navzven in navznoter je s prostorskega vidika v Koroški regiji zelo pereč problem, uspešnost reševanja pa bo vplivala tudi na razvoj na drugih področjih. Kljub povečanju pomena ti. mehkih dejavnikov je določena stopnja opremljenosti s prometno infrastrukturo še vedno nujni pogoj, npr. za razvoj gospodarstva. Z vidika kvalitete življenja je pomembna tudi stopnja razvitosti javnega potniškega prometa oziroma stopnja mobilnosti skupin prebivalstva, ki nimajo na voljo osebnega avtomobila.

Cilj glavnega programa je doseči skladen prostorski razvoj v regiji, dopolniti prometno omrežje in vzpostaviti ugodne infrastrukturne pogoje za gospodarske dejavnosti.

Program zajema dva podprograma:

Razvoj integriranega prometno-poselitvenega sistema v regiji.

Načrtovanje in izgradnja manjkajočih prometnih povezav, razvoj prometnih vozlišč.

Indikator: spremembe v dostopnosti v regiji in navzven.

Podprogram 1: Razvoj integriranega prometno-poselitvenega sistema v regiji

Podprogram je usmerjen v zagotovitev osnov za sočasno in usklajeno načrtovanje ter udeležanje prometnega in poselitvenega sistema v regiji, pri čemer je prometni sistem podporni element sistemu poselitve.

Stanje lokalnega in regionalnega cestnega omrežja v Koroški regiji ni zadovoljivo ter zahteva sistematičen pristop oziroma aktivnosti: izdelavo prometne študije, oceno ustreznosti prometnega omrežja glede na poselitveni sistem in pripravo drugih strokovnih osnov, kot so študije izvedljivosti, usmeritve, ukrepi, ter izvedbo pilotnih projektov.

Poseben vidik cestnega omrežja v regiji so gozdne ceste, za katere bodo pripravljene ukrepi, ki se nanašajo na pravno-formalno ureditev stanja, problematiko vzdrževanja in razvoja omrežja.

Podprogram 2: Načrtovanje in izgradnja manjkajočih prometnih povezav, razvoj prometnih vozlišč

Podprogram je usmerjen v reševanje problematike slabše dostopnosti regije, ki je tesno povezana z manjkajočimi povezavami in neustreznimi kategorijami povezav, in sicer tako s Slovenijo kot tudi s sosednjo državo.

Načrtovanje in izgradnja novih povezav je povezana s pripravo programov dopolnitve omrežja, opredelitvijo potrebnih aktivnosti ter nosilcev izvedbe v (prekomejni) regiji. Sprejeti je potrebno tudi ustrezne dogovore v (prekomejni) regiji in na (nad)državni

ravni ter opraviti vse korake do priprave izvedbene dokumentacije (študije izvedljivosti, idejni načrti, presoje vplivov na okolje in prostor, planska dokumentacija).

Razvita prometna infrastruktura daje možnost za razvoj prometnih vozlišč in z njimi povezanih gospodarskih dejavnosti. Ob razvoju prometne infrastrukture bodo potekale aktivnosti za vzpostavitev (državnega, prekomejnega) prometnega vozlišča v Otiškem Vrhju. Potrebni koraki zajemajo dogovor na ravni (prekomejne) regije ter države, načrtovanje in vzpostavitev ustrezne infrastrukture.

Glavni program: Naravna ter kulturna krajina

Izhodišča

Naravna in kulturna krajina je eden od potencialnih dejavnikov razvoja. V regiji obstaja trenutno le eno zavarovano območje, to je krajinski park Topla. Za zavarovanje je predlaganih več območij, vendar so postopki težavni in dolgotrajni. Poseben problem je varstvo ter razvoj naravne in kulturne krajine izven zavarovanih območij, saj razen krajinskih zasnov, katerih priprava ni zelo razširjena, za to ni na voljo posebnih instrumentov. Vredna območja tako v glavnem sploh niso zaščitena pred razvrednotenji.

Cilj glavnega programa je učinkovito varovati naravno in kulturno krajino ter vzpostaviti ugodne razmere za delovanje naravnega sistema v (prekomejni) regiji.

Za uresničevanje opisanega cilja sta bila pripravljena dva podprograma:

Sistem varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih in izven njih.

Vzpostavitev integriranega prostorskega sistema krajine.

Indikator: višina in sestava (viri) sredstev, namenjenih varstvu in razvoju naravne ter kulturne krajine.

Podprogram 1: Sistem varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih in izven njih

Namen podprograma je prispevati k varstvu in razvoju naravne ter kulturne krajine z opredelitvijo in omogočanjem uporabe instrumentov, ki dopolnjujejo nabor države ter občin na tem področju. Predvsem so pomanjkljive možnosti varovanja in razvoja krajine izven zavarovanih območij.

Na regionalni ravni bodo potekale aktivnosti, ki dopolnjujejo dejavnosti države in občin ter spodbujevalno vplivajo na pospešitev postopkov zavarovanja. Na tej ravni je možen tudi preizkus in uvajanje različnih inovativnih instrumentov ter izvedba ustreznih pilotnih projektov (npr. v okviru programov EU).

Za varstvo naravne in kulturne krajine izven zavarovanih območij bodo pripravljene predlogi instrumentov, opredeljeni deležniki in možni viri sredstev. Udeležanje bo potekalo v obliki pilotnih projektov na (manjših) zaključenih območjih.

Tematiko (varstva in razvoja) naravne ter kulturne krajine bo potrebno približati širši regionalni ter posameznim ciljnim javnostim z usmerjenimi akcijami. Sistem krajine oz. podatki o njem bodo vključeni v regionalni prostorski informacijski sistem.

Podprogram 2: Vzpostavitev integriranega prostorskega sistema krajine

Udejanjanje podprograma naj bi pripomoglo k vzpostavitvi ekološkega omrežja, ki sestoji iz naravno pomembnih območij in povezav (ekoloških koridorjev) med njimi in je pomembno za delovanje naravnega sistema v (prekomejni) regiji.

Aktivnosti zajemajo pripravo strokovnih osnov za vzpostavitev in vzdrževanje ekološkega omrežja: opredelitev elementov omrežja, instrumentov, programa udejanjanja, nosilcev/deležnikov in virov finančnih sredstev. Udejanjanje omrežja bo potekalo postopno s pilotnimi projekti. Pri tem je možna navezava na aktivnosti/programme, ki potekajo na ravni države, evropskih makroregij (območje Alp, CADSES) in EU (Natura 2000).

Glavni program: Kvaliteta okolja in trajnostni okoljski razvoj

Izhodišča

Področje okolja in trajnostnega razvoja v Koroški regiji zaznamuje obstoj območij z visoko kvalitetnim okoljem, kot tudi močno degradiranih območij. Obravnava ter reševanje problematike sta doslej potekala predvsem na ravni občin, deloma pa upravnih enot (ravljanje z odpadki). Predvidevati je mogoče, da se bo v prihodnjem obdobju težišče aktivnosti preneslo na raven regije, saj to spodbuja tudi država.

Cilj glavnega programa je prispevati k ohranitvi ali povečanju kvalitete bivalnega okolja in privlačnosti za lociranje gospodarskih dejavnosti ter k izboljšanju stanja okolja in kvalitete življenja na okoljsko degradiranih območjih regije.

Glavni program vsebuje dva podprograma:

Izboljševanje stanja okolja, preprečevanje degradacij in vzpostavitev osnov za trajnostni razvoj (prekomejne) regije.

Sanacija okoljsko degradiranih območij.

Indikator: stopnja zadovoljstva različnih javnosti s stanjem in trendi v okolju.

Podprogram 1: Izboljševanje stanja okolja, preprečevanje degradacij in vzpostavitev osnov za trajnostni razvoj (prekomejne) regije

Podprogram se nanaša predvsem na območja z zmerno do visoko kvaliteto okolja, kjer si je potrebno prizadevati za ohranitev kvalitete in preprečevanje degradacij. Usmerjen je tudi v spodbujanje aktivnosti in procesov, pomembnih za trajnostni razvoj (prekomejne) regije.

V Koroški regiji že potekajo skupne aktivnosti občin na področju varstva okolja, npr. za reševanje problematike ravnanja z odpadki ali odvajanja ter čiščenja odpadnih vod, ki jih je potrebno nadaljevati in širiti na druga pereča področja.

Za bolj celovit pristop k varstvu okolja in trajnostnega razvoja je potrebna izdelava regionalne strategije trajnostnega razvoja (regionalne Agende 21). Agenda lahko zajame območje prekomejne regije. Pripravo in uresničevanje posameznih projektov ter strategije bo podpiral sodoben in učinkovit sistem varstva okolja z ustrezno strukturo, ki bo v pomoč občinam ter različnim javnostim v regiji.

V tem okviru bodo potekale tudi aktivnosti za vzpostavitev regionalnega informacijskega sistema za okolje, s čimer se bo izboljšala kvaliteta in količina informacij kot osnova za odločanje, prav tako pa tudi obveščenost različnih javnosti v regiji o stanju in procesih v okolju ter potekajočih aktivnostih.

Učinkovitost reševanja problemov okolja se bo dolgoročno povečevala z uvajanjem širšega nabora sodobnih orodij varstva okolja, npr. okoljskih presoj, energetskih zasnov/pregledov, sistemov poročanja v občinah, podjetjih, šolah in z vključevanjem čim več deležnikov v aktivnosti. Slednje bo potrebno spodbujati s promocijo problematike okolja v različnih javnostih, predvsem pa z uvajanjem ustreznih oblik seznanjanja otrok v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah s to tematiko.

Aktivnosti v okviru podprograma bodo zajemale še vprašanje izrabe alternativnih energetskih virov v regiji, predvsem lesne biomase.

Podprogram 2: Sanacija okoljsko degradiranih območij

Sanacija okoljsko degradiranih območij v regiji zasluži vso pozornost in prednostni položaj, saj gre deloma za kompleksno in kritično onesnažene dele okolja, kjer je kvaliteta življenja zaradi tega zmanjšana, v nekaterih primerih pa je ogroženo zdravje prebivalstva. Nenazadnje predstavljajo okoljsko degradirana območja potencialno oviro za razvoj drugih dejavnosti, npr. kmetijstva ali turizma.

Aktivnosti podprograma vključujejo izdelavo celovitega pregleda ogroženih območij v regiji ter ocene stanja posameznih območij. Za posamezna območja je potrebno izdelati programe sanacije z elementi, kot so ukrepi, nosilci, možni viri financiranja. Na območjih, kjer te osnove obstajajo, je potrebno začeti z oblikovanjem in izvajanjem (pilotnih) projektov sanacije.

4.5. STRATEŠKA PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

Z ustreznimi motivacijskimi aktivnostmi in prilagojenimi specifičnimi programi izobraževanja in usposabljanja je potrebno spodbuditi kadrovsko prestrukturiranje za zagotovitev strukture, ki bo ustrezala novim trendom na področju gospodarskega razvoja.

Glavni program: Zaposljivost prebivalstva

Izhodišča

Koroška regija se v zadnjem desetletju srečuje z velikimi spremembami na področju gospodarske dejavnosti in njene strukture, s tem pa tudi s problemi na področju zaposlovanja in brezposelnosti. Brezposelnost je od leta 1991 konstantno naraščala in dosegla višek v letu 1997, od takrat pa že zaznamo trend zmanjševanja števila brezposelnih. Stopnja registrirane brezposelnosti v regiji je konec leta 1999 znašala 11,7%.

Cilj glavnega programa je povečati zaposlitvene možnosti prebivalcev Koroške z razvojem ustreznih programov, inštrumentov in izvajanjem aktivnosti na področju izobraževanja, usposabljanja in lokalnega trga dela.

Indikator:

Nižja stopnja registrirane brezposelnosti in spremenjena struktura brezposelnih oseb – prilagojena potrebam delodajalcev.

Podprogrami, s katerimi se bodo izvajale zastavljene usmeritve:

Podprogram 1: Prilagajanje izobrazbene strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev

Nizka izobrazbena struktura brezposelnih v regiji v kombinaciji z drugimi značilnostmi (starost, dolgotrajna brezposelnost, invalidnost, ženski spol) predstavlja poseben problem pri reševanju te problematike. Potrebe delodajalcev po delovni sili se ne ujemajo s strukturo brezposelnih oseb, kar kaže na neustrezno smer in stopnjo strokovne izobrazbe ter pomanjkanje specialnih znanj, spretnosti in veščin, ki jih delodajalci iščejo.

Zato je potrebno motivirati brezposelne osebe za pridobivanje novih znanj, razviti potrebne vsebine, oblike in programe izobraževanja in usposabljanja, spodbuditi podjetja in podjetnike k učinkovitemu načrtovanju potreb po delovni sili in s tem spremeniti izobrazbeno strukturo iskalcev zaposlitve in jo čimbolj prilagoditi in približati potrebam delodajalcev. S tem pa se bodo povečale možnosti za zaposlitev teh oseb.

Podprogram 2: Izobraževanje in usposabljanje delodajalcev in zaposlenih oseb

Večina delodajalcev v malih podjetjih opravlja več funkcij hkrati (so lastniki, direktorji, komercialisti, kadrovski delavci, računovodje...), saj jih v to silijo razmere, ko si zaradi dodatnih stroškov ne morejo privoščiti strokovnjakov za posamezno področje. Zaradi tega potrebujejo vedno več znanj z najrazličnejših področij, ki pa si jih prav tako le s težavo pridobijo zaradi različnih vzrokov, med katerimi prevladujejo tile: visoke cene usposabljanj, programi se izvajajo v večjih centrih, kar zahteva daljšo odsotnost z delovnega mesta in povzroča še dodatne stroške, programi niso prilagojeni specifičnim potrebam in niso naravnani funkcionalno in racionalno, usposabljanje je enkratni dogodek, nadaljnjega svetovanja ob reševanju konkretnih problemov izvajalci ne zagotavljajo, niso motivirani za pridobivanje dodatnih znanj...

Večina manjših delodajalcev prav tako ne vloga v razvoj in dodatno usposabljanje zaposlenih - zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, neprilagojenih vsebin in oblik usposabljanja, neizdelanih razvojnih strategij podjetja in neizdelanih individualnih načrtov poklicne kariere.

Prepoznati je treba potrebe delodajalcev in zaposlenih po izobraževanju in usposabljanju, zastaviti prilagojene vsebine in oblike izobraževanja, izdelati dobre načrte poklicne kariere in poiskati vire financiranja za izvedbo zastavljenih aktivnosti.

Podprogram 3: Lokalni trg dela

Kljub številnim institucijam, organizacijam, projektom ter programom, ki se na Koroškem izvajajo, in precejšnjemu številu brezposelnih oseb, pa se lokalni trg dela še ni vzpostavil. Kar nekaj organizacij na Koroškem ima koncesijo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za posredovanje dela in zaposlitve, vendar so njihove aktivnosti večinoma omejene na posredovanje dela študentom – dejavnost študentskih servisov in na delo z brezposelnimi osebami.

Vzpostaviti je potrebno stalen pretok informacij in s pomočjo sodobne informacijske tehnologije vzpostaviti učinkovite mreže, ki bodo povezovale oba pola na trgu dela – delodajalce in iskalce dela. S hitrim, aktualnim posredovanjem informacij do specifičnih ciljnih skupin iskalcev zaposlitve in delodajalcev se bo vzpostavil lokalni trg dela. V okviru trga dela pa je potrebno zagotoviti in vzpostaviti sistem svetovanja za področje zaposlovanja, izobraževanja, delovno pravne zakonodaje...

Podprogram 4: Posebni programi in instrumenti za specifične ciljne skupine

Zaradi pretekle, izrazito industrijsko determinirane strukture gospodarstva med brezposelnimi osebami na Koroškem prevladujejo naslednje ciljne skupine: invalidi, ženske, brezposelni s kmetij, starejše osebe, osebe brez izobrazbe, dolgotrajno brezposelni. Mnogi med njimi se hkrati uvrščajo v dve ali celo več teh ciljnih skupin. Zaradi specifičnih lastnosti vsake od teh skupin in vedno bolj pereče problematike pri reševanju njihovega statusa, le – te zahtevajo posebno obravnavo, poseben pristop

in razvoj specifičnih programov in inštrumentov, s katerimi bo njihova situacija rešljiva.

Spoznati je potrebno specifično problematiko in zahteve vsake posamezne ciljne skupine in na tej osnovi razviti posebne programe in inštrumente za reševanje njihove problematike.

Glavni program: Nivo izobrazbe in kritična masa strokovnega kadra

Izhodišča

Izobrazbena struktura na Koroškem je nizka – tako izobrazbena struktura brezposelnih oseb kot tudi zaposlenih, saj večina delovnih mest ne zahteva srednje, višje ali visoke izobrazbe. Prav tako so zaradi opuščanja razvojno raziskovalne dejavnosti v večjih podjetjih Koroško zapustili številni strokovnjaki, mladi pa se po končanem študiju prav tako ne vračajo, saj jim regija ne ponuja kvalitetnih delovnih mest in visokega življenjskega standarda.

Cilj glavnega programa je dvigniti nivo izobrazbene strukture prebivalstva in zagotoviti kritično maso strokovnjakov v koroških podjetjih in organizacijah.

Indikator: Bolj ugodna izobrazbena struktura prebivalstva, vrnitev strokovnjakov – vsaj 50 % študentov - v podjetja in institucije na Koroškem.

Glavni program se bo izvajal z naslednjimi podprogrami:

Podprogram 1: Izobraževanje za pridobitev srednje in visoke stopnje izobrazbe

Kljub vsebinsko relativno pestri in dobro razvejeni mreži srednjih šol v Koroški regiji, in prisotnosti več programov visokega izobraževanja pa je delež udeležencev v teh programih relativno nizek. Spodbuditi je potrebno vključitev mladih, brezposelnih oseb in že zaposlenih v nadaljnje pridobivanje znanja za pridobitev stopnje izobrazbe. Z organizacijo novih – aktualnih smeri srednjega in visokošolskega izobraževanja ter razvojem finančnih in drugih inštrumentov je potrebno spodbuditi prebivalstvo za vključitev v te programe in pridobitev stopnje izobrazbe. Z izboljšanjem kakovosti šolskega sistema pa je treba zmanjšati število mladih, ki iz najrazličnejših razlogov opustijo šolanje.

Glavni program: Vseživljenjsko učenje

Izhodišča

Pridobivanje znanja se v današnjem svetu nikdar ne konča. S pridobitvijo stopnje izobrazbe in z uspešnem dokončanjem rednih oblik izobraževanja se prične drugačno, specifično pridobivanje znanj, ki se nadaljuje vse življenje. Različne oblike, vsebine in metode le-tega pa omogočajo, da se vanj vključijo vse starostne in druge kategorije prebivalcev.

Cilj glavnega programa je spodbuditi vključevanje različnih ciljnih skupin prebivalstva v pridobivanje novih znanj in spretnosti in zagotovitev pogojev za uveljavljanje ter izvajanje koncepta vseživljenjskega učenja.

Indikator:

Vključitev 70 % prebivalstva v različne aktivnosti za pridobitev znanj, veščin in spretnosti.

Glavni program je razdeljen na naslednje podprograme:

Podprogram 1: Podporno okolje za spodbujanje vseživljenjskega učenja

Vzpostaviti redne oblike sodelovanja izobraževalnih institucij na Koroškem, zagotoviti prostorske in kadrovske pogoje ter stalne vire sredstev za razvoj in izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja na Koroškem, s tem pa postaviti temelje za dinamično in inovativno prilagajanje ljudi spreminjajočim se razmeram in zahtevam.

Podprogram 2: Razvoj programov – različnih vsebin, oblik in načinov izobraževanja in usposabljanja

Pri spodbujanju vseživljenjskega učenja je bistvenega pomena ponudba programov in vsebin usposabljanja, različnih oblik in metod, ki so čimbolj prilagojene potrebam in željam različnih ciljnih skupin prebivalstva. Prebivalce je potrebno spodbuditi k sodelovanju tako pri pridobivanju novih znanj kot tudi pri posredovanju svojih znanj in spretnosti drugim ljudem.

Na osnovi pregleda obstoječih programov, oblik, vsebin in izvajalcev ter sodobnih trendov in prepoznanih potreb v regiji je potrebno razviti nove vsebine in prilagojene načine izvajanja teh aktivnosti ter k sodelovanju pritegniti vse ljudi, ki lahko s svojimi znanji in spretnostmi pri tem sodelujejo.

Podprogram 3: Vključevanje različnih ciljnih skupin v razvojne projekte in pridobivanje sodobnih znanj.

Priprava in izvajanje razvojnih projektov zahtevata sodelovanje ne le visoko izobraženih strokovnjakov ampak tudi čim širšega kroga prebivalcev, ki jim je posamezen projekt ali aktivnost namenjena.

S pridobivanjem sodobnih znanj in razvojem novih, sodobnih pristopov in vsebin vseživljenjskega učenja je potrebno vključiti v aktualna dogajanja čimveč ljudi – iz vseh ciljnih skupin.

Glavni program: Kakovost življenja v regiji

Izhodišča

Prebivalcem Koroške regije je treba zagotoviti visoko kvaliteto bivanja na vseh področjih življenja in dela. Mladim je potrebno ponuditi priložnost za pridobivanje aktualnih znanj, jim s paleto kvalitetnih delovnih mest omogočiti uveljavitev na strokovnih poklicnih področjih. S ponudbo stanovanj in kvalitetnih storitev je potrebno zagotoviti prijetno življenje vsem članom družine. Prav tako je potrebno starejšim prebivalcem s posebej prilagojeno ponudbo storitev omogočiti aktivno in varno starost.

Cilj glavnega programa je dvigniti kvaliteto življenja v Koroški regiji.

Indikator:

Znižati obolevost prebivalstva predvsem na področju nalezljivih bolezni in znižati število samomorov.

Z vzpostavitvijo podpornega okolja in zagotavljanjem ustreznih pogojev omogočiti izvajanje kulturnih, športnih in drugih dejavnosti, njihov nadaljnji razvoj in vključitev mladih.

Glavni program je razdeljen na naslednje podprograme:

Podprogram 1: Varovanje in krepitev zdravja

Zdravje je osnova, ki zagotavlja možnost za doseg vseh ostalih zastavljenih ciljev. Z različnimi aktivnostmi je potrebno zmanjšati obolevanje prebivalstva, zagotoviti bivanje v varnem in čistem okolju, spodbujati zdrav način življenja in vzpostaviti pozitiven pristop k reševanju težav in konfliktov.

Podprogram 2: Izboljšanje pogojev za razvoj kulturnih dejavnosti in delovanje društev

Številnim kulturnim društvom in sekcijam, ki delujejo na Koroškem, je potrebno zagotoviti pomoč pri nadaljnjem razvoju dejavnosti, pri organizaciji ter izvedbi različnih aktivnosti in z različnimi spodbudami motivirati mlade za vključevanje v tovrstne dejavnosti.

Podprogram 3: Izboljšanje pogojev za razvoj in izvajanje športnih aktivnosti.

Športne aktivnosti so na Koroškem zelo razvite, aktivnih je veliko klubov in društev, katerih člani se ponašajo z zelo odmevnimi dosežki. Zagotoviti je potrebno pogoje za nadaljnje delovanje športnih društev in spodbuditi čimveč mladih, da se aktivno vključijo v različne športne panoge.

4.6. ANALIZA SKLADNOSTI REGIONALNIH PRIORITET S STRATEGIJO REGIONALNEGA RAZVOJA SLOVENIJE IN DRUGIMI DRŽAVNIMI STRATEŠKIMI DOKUMENTI

4.6.1. Skladnost regionalnih prioritet s strateškimi nacionalnimi dokumenti

Pri načrtovanju regionalnega razvoja in izdelavi strateškega dokumenta so bili analitično obdelani vsi ključni sektorski dokumenti, ki bodo predvsem s svojimi prioritetnimi usmeritvami, ukrepi in aktivnostmi pomembneje vplivali na izvajanje RRP.

Temeljni strateški dokument slovenske regionalne politike je Strategija regionalnega razvoja Slovenije (2001), ki opredeljuje vizijo, načela in cilje regionalne politike. Le-ti določajo temelje za nadaljnje načrtovanje regionalnega razvoja in so upoštevani tudi pri pripravi RRP za Koroško regijo.

Strategija regionalnega razvoja Slovenije opredeljuje prednostna območja regionalne politike ter prednostni namen in oblike dodeljevanja regionalnih razvojnih spodbud, ki so upoštevane in uporabljene tudi pri pripravi RRP za Koroško regijo.

Prav tako so razvojne aktivnosti na regionalni ravni na Koroškem sledile razvoju institucij, ki so v SRRS predvidene za uresničevanje regionalne politike. V skladu s tem je bila ustanovljena RRA Koroška in izdelan temeljni regionalni razvojni dokument RRP.

Prav tako so bile v podporo izvajanju v SRRS zastavljenih aktivnosti v Koroški regiji že na voljo tako neposredne kot posredne oblike spodbud.

- ♦ Na področju gospodarstva so v zadnjih letih nastali programi različnih sektorjev, med katerimi sta pomembnejša Koncept proaktivne industrijske politike in Razvojni program za pospeševanje konkurenčnosti slovenske industrije.

Ključne usmeritve teh programov so: spodbujanje strategij za povečanje produktivnosti, povečevanje konkurenčne sposobnosti na ravni podjetij, spodbujanje trženjskih pristopov, spodbujanje tehnološke prenove podjetij, povečevanje prilagodljivosti podjetij in posameznikov, spodbujanje povezovanja podjetij, internacionalizacije, novih domačih in tujih investicij ter razvoja poslovne infrastrukture.

Vse te usmeritve so zajete tudi v RRP za Koroško regijo (1.1. GP : Spodbujanje konkurenčnosti in podjetništva in 1.2. GP: Krepitev razvojne moči regije), ki je znana kot ena najstarejših slovenskih industrijskih regij. Da industriji tudi prestrukturiranja v zadnjem desetletju niso odvzela prvega mesta, je razvidno tudi iz zastavljenih programov v RRP. Programi so skladni z usmeritvami na področju pospeševanja gospodarske rasti na državni ravni, na kar kažejo tudi številni projekti, ki so na nacionalnih javnih razpisih v letošnjem letu že dobili finančno podporo ali zanjo

kandidirajo (Garancijska shema, Tehnološki center, Konstrukcijski biro, Ureditev infrastrukture, Poslovno – obrtne cone, Grozdi).

- ♦ Ključne usmeritve za razvoj SME podaja Strategija razvoja malih in srednjih podjetij in podjetništva v Sloveniji, in sicer: spodbujanje rasti SME, spodbujanje zaposlovanja na delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo, pospešena internacionalizacija poslovanja, povezovanje SME med seboj in z večjimi podjetji, spodbujanje razvoja kakovosti inovacij in tehnološke prenove SME, podpora razvoju skupnih poslovnih storitev, podpora sodelovanju slovenskih SME s SME iz ostalih evropskih držav.

RRP za Koroško regijo ne ločuje programov za večjo industrijo in malo gospodarstvo ampak so vsi skupaj zajeti v 1.1. GP: Spodbujanje konkurenčnosti in podjetništva in 1.2. GP: Krepitev razvojne moči regije, kjer zastavljeni podprogrami in projekti prav tako sledijo navedenim strateškim usmeritvam. Sodelovanje velikih industrijskih kompleksov in SME se je že pričelo z vključitvijo v nekatere skupne projekte (Tehnološki center, Konstrukcijski biro).

- ♦ Ukrepi makroekonomske politike za doseganje razvojnih ciljev na področju turizma so definirani v Resoluciji o strateških ciljih na področju razvoja turizma v RS, in se nanašajo predvsem na spodbujanje razvoja storitev in infrastrukture, spodbujanje turističnega prometa, prilagajanje kakovosti, zaščito in obnovo virov za razvoj turizma ter ohranjanje krajinskih in drugih kulturnih znamenitosti, ohranjanje in poudarjanje izvirnosti in identitete...

Koroška regija razpolaga s številnimi potenciali za razvoj turizma, ki pa so zaradi necelovitega in nesistematičnega pristopa še vedno zelo skromno izkoriščeni. V 1.3. GP: Turizem in promocija regije so zastavljeni podprogrami, ki so skladni s področji, ki jih z zastavljenimi ukrepi spodbuja nacionalna politika na tem področju (podporno okolje, promocija, novi produkti in programi, dvig kakovosti storitev in turistična infrastruktura).

- ♦ Temeljna dokumenta razvojnega načrtovanja na področju razvoja človeških virov sta Predlog strateških ciljev razvoja trga dela do leta 2006, politike zaposlovanja in programov za njeno uresničevanje in iz tega izhajajoč Akcijski program zaposlovanja v Sloveniji za leti 2000 in 2001.

V dokumentih so opredeljene naslednje ključne naloge:

- povečati vključenost ljudi v formalne oblike izobraževanja,
- omogočiti prehajanje med formalnim in neformalnim izobraževanjem,
- vzpostaviti kulturo vseživljenjskega učenja in priznavanja pridobljenega znanja ter ustvarjanje pogojev za uveljavljanje znanja,
- zagotoviti pogoje za pridobivanje stopnje in vrste izobrazbe, ki nam bo omogočala zaposljivost, gibljivost na trgu delovne sile,
- kakovostno znanje in svobodomiselno omiko utrditi med najpomembnejšimi vrednotami naroda.

Akcijski program zaposlovanja predstavlja splet programov in ukrepov različnih institucij in jasno opredeljuje tako vlogo državnih institucij kot tudi socialnih partnerjev in lokalnih skupnosti. Usmeritve Akcijskega programa so zajete v 4 stebrih, in sicer:

- I. Povečanje zaposljivosti prebivalstva,
- II. Pospeševanje podjetništva,
- III. Povečanje prilagodljivosti podjetij in zaposlenih,
- IV. Izenačevanje možnosti zaposlovanja.

Področje razvoja človeških virov je v RRP za Koroško regijo opredeljeno kot eno izmed prioritetnih strateških razvojnih prioritet in je razdelano na 4 glavne programe (3.1. Zaposljivost prebivalstva, 3.2. Nivo izobrazbe in kritična masa strokovnega kadra, 3.3. Vseživljenjsko učenje, 3.4. Kakovost življenja v regiji), ki s podprogrami pokrivajo ključna področja in usmeritve, ki so skladni z državnimi usmeritvami na tem področju.

Številne aktivnosti na področju razvoja človeških virov se na Koroškem že izvajajo na podlagi podeljenih koncesij in podpore s strani nacionalnih institucij, kar dodatno potrjuje skladnost regionalnih in nacionalnih usmeritev in uporabnost nacionalno zastavljenih ukrepov na regionalni oziroma lokalni ravni.

Osnovni dokument za področje kmetijstva in razvoj podeželja predstavlja Strategija razvoja slovenskega kmetijstva (1993). V letu 1998 je bila zaradi spremenjenih razmer v luči približevanja EU pripravljena in sprejeta Reforma kmetijske politike 1999 - 2002. Izvajanje reforme kmetijske politike pa podaja sektorski razvojni načrt Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000 – 2002, sprejet septembra 1999, ki ob že omenjenih dokumentih temelji tudi na Državnem programu za prevzem pravnega reda EU.

Ključni poglavji Programa kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000 – 2002, ki sta pomembni z vidika razvoja kmetijstva in podeželja Koroške regije, sta:

- Program kmetijsko – tržne cenovne politike,
- Program kmetijske strukturne politike in politike razvoja podeželja.

Cilji in predvideni ukrepi Koroške regije na tem področju so skladni z nacionalnim programom, še zlasti v sklopu programa kmetijske strukturne politike in politike razvoja podeželja. V RRP je področje kmetijstva in podeželja opredeljeno kot glavni program v okviru strateške prioritete Gospodarski razvoj in je podrobneje definirano s 4 podprogrami, in sicer: Razvoj osnovne kmetijske proizvodnje, Vzpostavitev skupne razvojne infrastrukture za razvoj kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti, Organizacijska, svetovalna in finančna pomoč pri razvoju novih delovnih mest na podeželju in Skladen razvoj podeželja.

Med pomembnimi dejavniki na področju razvoja kmetijstva in podeželja so tudi aktivnosti na področju prilagajanja EU. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je za koriščenje pristopne pomoči iz programa SAPARD sprejelo Program razvoja podeželja 2000 - 2006.

Vsi predvideni ukrepi so pomembni tudi za Koroško: podpora investicijam v kmetijska gospodarstva, podpore investicijam v živilsko – predelovalno industrijo, podpore investicijam za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, podpore investicijam za razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju.

Pri tem velja poudariti, da Koroška že ima izdelan in s strani ministrstva potrjen regionalni program razvoja kmetijstva in podeželja, ki je potreben pogoj za koriščenje nekaterih ukrepov iz programa SAPARD.

Strateška prioriteta: Trajnostni prostorski in okoljski razvoj

Strateška prioriteta in opredeljeni glavni programi za Koroško regijo so skladni s cilji in usmeritvami Strategije regionalnega razvoja Slovenije (v nadaljevanju SRRS). Tako je zahteva po uravnoteženosti gospodarskega, socialnega, kulturnega, prostorskega in okoljskega vidika razvoja v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven in kakovost bivalnega okolja vseh prebivalcev Slovenije, že del vizije SRRS. Vizija stremi k trajnostnemu razvoju v najširšem pomenu, ki optimalno izrablja vse potencialne v regiji, pri tem pa ne zmanjšuje virov in možnosti razvoja prihodnjih generacij (SRRS: 6). Strateška prioriteta in glavni programi so skladni tudi z dolgoročnim ciljem SRRS, ki je usmerjen v "doseganje visokega življenjskega standarda in kvalitete življenja prebivalcev vseh slovenskih regij s pospeševanjem razvoja okolju prijaznega gospodarstva z oblikovanjem vseslovenskega gospodarskega razvojnega pola z gospodarsko krepitvijo in dobro prometno povezavo regionalnih središč drugega reda ter z dvigom kategorije najpomembnejših slovenskih središč ter s pritegnitvijo in križanjem glavnih evropskih prometnih smeri. S tem bodo mesta kot najpomembnejši generatorji razvoja dobila novo vlogo v evropskem in nacionalnem okviru" (SRRS: 6).

Strateška prioriteta in glavni program Policentrični sistem poselitve, tradicionalni poselitveni vzorci, teritorialna delitev dela v regiji sta skladna tudi z dvema ciljema SRRS do leta 2006, in sicer:

- "zaustaviti povečevanje razlik v gospodarski razvitosti in pri življenjskih možnostih med regijami, s poudarkom na celostnem razvoju mest, ki so nosilci regionalnega razvoja v povezavi s podeželjem,
- ohranjanje minimalne poseljenosti na celotnem ozemlju Republike Slovenije" (SRRS: 7)

ter s temeljno usmeritvijo SRRS, v kateri je med drugim predvideno, da bo "posebna pozornost namenjena razvoju središč nacionalnega pomena (usmerjena geografska decentralizacija) s krepitvijo regionalnih središč in njihove medsebojne povezanosti s pomočjo sektorskih in področnih politik. Spodbujena bo tudi delitev funkcij med regionalnimi in lokalnimi središči (omrežje središč na regionalni ravni). Pri tem ne bo zanemarjena vloga podeželja, ki ima pomembno socialno in gospodarsko vlogo" (SRRS: 8).

Strateška prioriteta in glavni program Prometna dostopnost regije sta skladna tudi z dolgoročno usmeritvijo "izboljšanje infrastrukture (lokalne in medregionalne prometne povezave)" (SRRS: 7).

Strateška prioriteta in opredeljeni glavni programi za Koroško regijo so nadalje skladni tudi s cilji in usmeritvami Strategije gospodarskega razvoja Slovenije (v nadaljevanju SGRS). Za razvoj Koroške regije so pomembni naslednji dolgoročni prostorski razvojni cilji: (1) konsolidacija somestij, ki naj z delitvijo funkcij in učinkovitim javnim prometom prevzamejo vlogo manjkajočih večjih središč, kar je posebej pomembno na obrobju države kot partnerstvo in protiutež tujim središčem; (2) prostorska kohezivnost države oziroma regij ter (3) ohranitev in razvijanje kakovosti naravne in kulturne krajine na osnovi načrtovalske členitve tipov krajin in na tej osnovi uravnoteženja med rabo in varovanjem lokalnih in drugih obnovljivih virov (SGRS: 105).

Strateška prioriteta in glavni program Kvaliteta okolja in trajnostni okoljski razvoj sta skladna s "prednostnimi ukrepi za spodbujanje razvoja okolja, ki so:

- Povečati javnofinančno uspešnost in učinkovitost formiranja in razporejanja okoljevarstveno nominiranih sredstev;
- Uveljaviti sistematično spremljanje, analiziranje in projiciranje sprememb stanja okolja, izvajanja Nacionalnega programa in politik varstva okolja ter spreminjanja razvojne funkcionalnosti okolja;
- Polno implementirati sistemsko zagotovljeno vplivnost okoljskih argumentov pri oblikovanju razvojnih usmeritev, programov in ukrepov. Integracijo je treba prednostno uveljaviti za področje štirih ključnih obnovljivih lokalnih virov: prostora, biotske raznovrstnosti, površinske vode in biomase;
- Poglobiti okoljsko davčno reformo - z dražitvijo energije in energentov ter splošnim dviganjem narodnogospodarskih stroškov razvrednotenja okolja;
- Varstvo okolja povezati s sektorskimi in regionalnimi politikami v funkcionalno celoto okoljskega razvoja, s poudarkom na prednostnem povečevanju razvojne funkcionalnosti obnovljivega lokalnega okoljskega kapitala. Razmah integrativnega instrumentarija (študije ranljivosti okolja, strateške okoljske presoje, ipd)" (SGRS: 114).

Glavni program Kvaliteta okolja in trajnostni okoljski razvoj ter podprogrami vsebujejo cilje, aktivnosti in okvirne projekte, ki so skladni s cilji, temeljnimi načeli prihodnjega urejanja okoljskih vprašanj, akcijskim programom in ukrepi za podporo izvajanja Nacionalnega programa varstva okolja (v nadaljevanju: NPVO) (Uradni list RS, št. 83/1999). Kot primer naj navedemo:

- prednostne cilje NPVO, ki se nanašajo na izboljšanje stanja vodnega okolja, uveljavitev sodobnih oblik ravnanja z odpadki, ohranjanje in varstvo biotske raznovrstnosti, krepitev institucij varstva okolja na vseh ravneh (Uradni list RS, št. 83/1999: 12775);
- temeljna načela: zasuk k trajnostnemu razvoju (prav tam), deljena odgovornost za okolje (prav tam: 12777);
- akcijski program in ukrepe: izgradnja naprav za čiščenje komunalnih odpadnih vod in sistemov zbiranja odplak (UK-INV-2.VO) (prav tam: 12781), vzpostavitev sistemov za zbiranje, sortiranje, predobdelavo in predpripravo odpadkov (UK-INV-1.ODP), vključevanje ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstva

naravnih vrednot v razvojne programe, plane in načrte urejanja prostora ter v programe, sektorske načrte in ukrepe rabe ali izkoriščanja naravnih dobrin ter v načrte in ukrepe varstva kulturne dediščine (UK-PO-2.BIO) (prav tam: 12789), vključevanje vsebin varstva narave v šolske in izobraževalne programe (UK-IZO-1.BIO) (prav tam: 12791), populariziranje varstva narave z različnimi promocijskimi sredstvi ter ostale aktivnosti za naravovarstveno ozaveščanje ljudi (UK-IZO-2.BIO) (prav tam: 12791), nadaljevanje raziskav onesnaženosti tal (Koroška, Zasavje idr.) s predlogom programa ukrepov nujnih sanacij (UK-RAZ-2.TLA) (prav tam: 12801);

- ukrepe za podporo izvajanja NPVO: pregled stanja okoljskih vsebin v učbenikih ter priprava programov za pouk predmeta okolje (prav tam: 12829), zagotavljanje informacij o okolju (prav tam: 12830).

4.6.2. Izkušnje pri izvajanju mednarodnih programov

Koroška regija si je v preteklih letih že pridobila določene izkušnje pri izvajanju projektov iz mednarodnih programov, zlasti programov EU.

Med prvimi projekti, podprtimi s strani EU, je bila tudi ustanovitev lokalnega razvojnega centra A.L.P. PECA. Uspešna realizacija projekta je pripomogla tudi k vzpostavitvi povezav in prenosa izkušenj na področju razvoja mreže lokalnih pospeševalnih centrov v Sloveniji.

Koroška kot obmejna regija vstopa v novo programsko obdobje programa Phare prekomejno sodelovanje Slovenija/Avstrija 2000 – 2006. Izvajanja projektov v obdobju 1995 – 1999 so Koroški prinesla prve praktične izkušnje in pa okrepitev stikov z različnimi institucijami v Avstriji. Glede na število in višino odobrenih projektov na področju vzpostavljanja podpornega okolja za razvoj podjetništva v primerjavi z ostalimi slovenskimi obmejnimi regijami ni bila preveč uspešna. Več sodelovanja je bilo na področju razvoja turizma (ureditev kolesarskih poti), okolja (čistilne naprave) in človeških virov (sodelovanje poklicnih šol).

Povezovanje in sodelovanje med regijami se je okrepilo z vzpostavitvijo antena birojev v Mariboru in Kranju. Dobro zastavljeno delo je v zadnjem letu zamrlo in regije so s tem po našem mnenju precej izgubile. Ključna ovira pri izvajanju programa je bila namreč v sami organiziranosti, saj Slovenija razen nekaterih institucij ni imela vzpostavljenih regionalnih struktur, ki bi bile enakovreden sogovornik partnerjem na avstrijski strani.

Pomemben del programa Phare CBC je izvajanje malih projektov (Sklad za male projekte), kjer je Koroška vzpostavila redno sodelovanje s partnerskimi institucijami na zelo različnih področjih (turizem, kultura, razvoj podeželja, kulturna dediščina, človeški viri, okolje). Pri tem velja poudariti tudi to, da so ravno mali projekti postali področje interesnega povezovanja slovenskih regij, zlasti Koroške, Savinjske in Gorenjske. Regija se je s projekti vključevala v Sklad za male projekte iz sredstev za leta 1995 – 1997, presenetili pa so rezultati izbora za sredstva iz leta 1998, saj direktno niti en prijavitelj projekta ne prihaja iz Koroške regije.

Koroška je bila aktivno vključena v pripravo programskih dokumentov za obe programske obdobje. Prioritete programa Phare CBC / Interreg III za obdobje 2000 – 2006 so skladne tudi s prioriteta pričajučega Regionalnega razvojnega programa Koroške regije.

Glede na izkušnje pri realizaciji projektov iz tega programa bo morala regija močnejše zastopati in uveljavljati lastne interese ter tako omogočiti hitrejši napredek pri realizaciji zastavljenih usmeritev.

4.7. PRIČAKOVANI UČINEK URESNIČEVANJA STRATEGIJE GLEDE NA TRENUTNO STANJE IN GLEDE NA POSTAVLJENE RAZVOJNE CILJE

Rezultat zastavljenih aktivnosti na področju razvoja gospodarstva bodo:

- Kljub velikim težavam in procesu prestrukturiranja večjih industrijskih podjetij v regiji imajo le-ta še vedno prevladujočo vlogo in delež v gospodarskem razvoju regije. Storitvene dejavnosti se le počasi razvijajo, z ustvarjanjem pozitivne podjetniške klime in uveljavljanjem spodbud iz podpornega okolja pa bodo ustvarjeni pogoji za intenzivnejši razvoj teh dejavnosti, ki bodo posledično zagotavljale tudi večjo kvaliteto bivanja v regiji. Intenzivnejši razvoj novih dejavnosti bo postopno spremenil strukturo gospodarstva, v kateri bodo poleg industrijskih dejavnosti pomembnejšo vlogo prevzele tudi storitvene dejavnosti in dejavnosti, ki temeljijo na uporabi novih tehnologij.
- Obstoječa mala in srednja podjetja se zaradi vsakodnevnih problemov na finančnem, kadrovskem, tehnološkem in drugih področjih le počasi razvijajo in širijo. Tista, ki so preživela in si zagotovila stabilnejši obstoj, večinoma stagnirajo in štejejo za uspeh že ohranitev obstoječega stanja. Uvajanje novih inštrumentov in spodbud ter zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje dejavnosti bodo spodbudili tudi rast in razvoj obstoječih dejavnosti, s tem pa odpiranje novih delovnih mest, razvoj novih produktov in ustvarjanje večjega dohodka.
- Počasnemu razvoju obstoječih in novih dejavnosti botruje tudi pomanjkanje ustrezno usposobljene delovne sile – na eni strani gre za pomanjkanje kadra določene poklicne strukture, na drugi pa za pomanjkanje specialističnih znanj vodstva podjetij oziroma podjetnikov. S sistematičnim pristopom k razvoju prilagojenih programov poklicnega usposabljanja in prekvalificiranju razpoložljive delovne sile bodo delodajalci pridobili ustrezno delovno silo in s tem možnosti za razširitev dejavnosti. Prav tako pa bo na to pomembno vplivala možnost pridobivanja specialističnih znanj in svetovanja (domačih) ekspertov – pod ugodnimi pogoji in na način, ki bo maksimalno prilagojen potrebam vsakega posameznega podjetnika ali podjetja.
- Specifična lega in problematika Koroške regije še posebej zahtevata uvajanje novih tehnoloških postopkov in dejavnosti, ki bodo te konkurenčne slabosti eliminirali in omogočili Koroški regiji enakovreden nastop na trgu. Spremljanje sodobnih trendov razvoja – še posebej informacijske tehnologije – in vzpostavljanje prostorskih, kadrovskih in finančnih pogojev za uvajanje teh dejavnosti v regiji, je bistvenega pomena za njen nadaljnji razvoj in izboljšanje konkurenčnih prednosti v primerjavi z ostalimi regijami v Sloveniji in tudi onkraj meje.
- Vzpostavljena organizacijska struktura, ki bo omogočala boljše sodelovanje javnega in zasebnega sektorja pri načrtovanju in izvajanju razvojnih projektov, pospešene skupne promocijske aktivnosti, učinkovitejše trženje in izboljšana

kakovost vseh segmentov turistične ponudbe bodo vplivali na porast kazalcev turistične uspešnosti, na boljšo prepoznavnost regije in na povečanje števila delovnih mest v turizmu in s to panogo povezanih dejavnostih.

Pričakovani učinki izvajanja programa na področju razvoja kmetijstva in podeželja so naslednji:

- Vzpostavljena koordinacija in sodelovanje med pristojnimi institucijami na področju razvoja kmetijstva in podeželja, ki bo zagotavljala racionalnejšo izrabo virov;
- Izboljšana dohodkovna struktura nosilcev kmetijske dejavnosti z razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah kot dodatnega vira dohodka;
- Vzpostavljeno podporno okolje za razvoj novih dejavnosti, ki bo nosilcem dejavnosti omogočilo uspešnejše uveljavljanje na lokalnem in širšem trgu ter s tem racionalizacijo virov in preseganje ovir, s katerimi se zaradi majhnih količin na trgu soočajo kot posamezniki;
- Izboljšana usposobljenost nosilcev kmetijske dejavnosti za razvoj novih produktov in uspešnejše poslovanje kmetij kot podjetij.

Rezultat zastavljenih aktivnosti na področju trajnostnega prostorskega in okoljskega razvoja bodo:

- Izboljšan prostorski položaj in vloga Koroške v odnosu do države, drugih statističnih regij in sosednje avstrijske Koroške ter Štajerske. Kot že omenjeno, je za sistem poselitve v regiji značilna sorazmerna šibkost. S policentričnim razvojem, temelječim na ohranjanju obstoječih in lociranju novih centralnih dejavnosti v skladu z ugotovljenimi primerjalnimi prednostmi središč in njihovih subregionalnih območij, se bo poselitveni sistem okrepil in bolje podpiral bivalne in gospodarske funkcije posameznih območij. Hkrati bodo lahko središča v Koroški regiji prevzemala ustrezne funkcije v prekomerni regiji.
- Ohranjanje tradicionalnega vzorca razpršene poselitve. Pomen aktivnosti na tem področju je v ohranjanju značilne strukture in obsega poselitvenega prostora ter identitete regije. Po eni strani gre za izboljšanje bivalnih razmer prebivalstva v obrobni območjih, po drugi strani pa za ohranjanje osnov za druge dejavnosti, predvsem turizem. Dostop do novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij hkrati omogoča vzpostavljane dejavnosti s področja nove ekonomije oz. podpira nove življenjske sloge.
- Enakovredne možnosti povezovanja vseh treh subregij (dolin) znotraj regije in navzven. Z vzpostavitvijo/izboljšanjem prometnih povezav se bodo izboljšali pogoji za lociranje gospodarskih dejavnosti, pa tudi potencialna kvaliteta življenja prebivalcev regije /hitrejši dostop do delovnega mesta, (večjih) središč in ponudbe v njih/.
- Izboljšani prostorski in prometni pogoji za razvoj središč Koroške in njihovih zalednih območij. Načrtovanje in razvoj integriranega prometno-poselitvenega sistema bosta prispevala k bolj skladni in uravnoteženi prostorski strukturi regije. V

povezavi s tem je pomembno omeniti tudi izboljšanje javnega potniškega prometa, ki lahko prispeva k manjšemu obremenjevanju okolja, bolj trajnostni rabi neobnovljivih virov ter večji mobilnosti zapostavljenih skupin prebivalcev.

- Boljše varstvo in ustrežnejši razvoj naravne ter kulturne krajine v zavarovanih območjih in izven njih. V programskem obdobju je mogoče pričakovati začetne korake na področju vzpostavljanja regionalnega sistema oziroma izvedbo nekaj projektov. Ob izvedbi ustreznih aktivnosti je mogoče doseči višjo stopnjo ozaveščenosti regionalnih javnosti o problematiki, kar je ena od osnov za uspešnejše varstvo/razvoj krajine. Regionalni pristop bo predvidoma pospešil tudi zavarovanje predlaganih območij naravne in kulturne krajine.
- Zasnova integriranega prostorskega sistema krajine. Vzpostavljanje ekološkega omrežja je zahteven in dolgoročen projekt. V prvi fazi ga bo najverjetneje mogoče zasnovati ter uresničiti na manjših (pilotnih) območjih. Omrežje je osnova za ohranjanje biotske pestrosti in ekološke stabilnosti prostora.
- Ohranjanje sorazmerno visoke kvalitete delov okolja regije v povezavi s kvaliteto bivanja ali kot območij rekreacije/turističnih območij. Do sedaj zastavljeni projekti na regionalni ravni, kot je reševanje problematike odpadkov ali komunalnih odpadnih voda, bodo prispevali k manjšemu obremenjevanju prvin okolja in k višji kvaliteti življenja v regiji. Osnova za bolj celovit pristop je regionalna strategija varstva okolja ali trajnostnega razvoja, ki bo prispevala k poglobljenemu razumevanju problemov in doseganju sinergetskih – predvsem teritorialnih – učinkov. Prav tako bo predstavljala osnovo za usmeritev regije v trajnostni razvoj. Širše uvajanje sodobnih orodij varstva okolja vodi k vključevanju večjega števila javnosti in praviloma boljših rezultatov. Eden od pogojev za to je razpoložljivost zadostnih informacij o okolju.
- Sanacija okoljsko degradiranih območij. Priprava pregleda in natančnejših analiz okoljsko ogroženih območij je osnova za realno oceno stanja. Obstoječe strokovne osnove že omogočajo izvedbo nekaterih projektov, npr. na področju izobraževanja prebivalstva, ki živi na degradiranih območjih, kar bo v določeni meri zmanjšalo tveganja za zdravje prebivalstva. Aktivnosti naj bi bile usmerjene v čim hitrejši začetek izvajanja projektov sanacije okoljskih prvin ter preprečevanje nadaljnjih onesnaževanj. Dostop do zanesljivih, zadostnih informacij bo prispeval k večji ozaveščenosti o problematiki in omogočil ustrežnejše ravnanje prebivalcev/akterjev v regiji ter še posebej na okoljsko degradiranih območjih.

Rezultat zastavljenih aktivnosti na področju razvoja človeških virov bodo:

- izdelana analiza stanja, pregled kadrov in programov,
- vzpostavljen dogovor in sodelovanje med posameznimi izvajalci aktivnosti, kar pomeni usklajene programe, dopolnjevanje ponudbe, prilagajanje ciljnim skupinam,
- izvajanje obstoječih in razvoj novih inštrumentov za pospeševanje zaposlovanja in uvajanje fleksibilnih oblik zaposlitve,

- večje sodelovanje med podjetji oz. posameznimi gospodarskimi sektorji in izobraževalnimi organizacijami s ciljem prilagajanja strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev.

Učinki teh aktivnosti bodo večplastni, in sicer:

- S sistematično zastavljenimi aktivnostmi na področju razvoja novih vsebin izobraževanja in usposabljanja, prilagojenim potrebam delodajalcev in sodobnim razvojnim trendom na posameznih področjih, se bo postopno izboljšala poklicna in izobrazbena struktura prebivalstva v regiji. Trenutno je izobrazbena struktura zelo nizka, saj je v regiji na voljo le nekaj vsebin izobraževanja, prav tako pa počasen in omejen razvoj dejavnosti ne ponuja kvalitetnih delovnih mest za strokovni kader, ki se tako po končanem študiju ne vrača na Koroško.

- S prilagoditvijo poklicne in izobrazbene strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev se bo postopno zmanjšalo število brezposelnih in spremenila njihova struktura. Med brezposelnimi osebami bodo ostale kategorije težje zaposljivih oseb (invalidi, starejše osebe, osebe brez izobrazbe), za katere pa bo potrebno razviti specifične inštrumente pomoči.

Trenutno strukturno neskladje na trgu delovne sile, ko se struktura brezposelnih bistveno razlikuje od zahtev in potreb delodajalcev, ima posledice tako za brezposelne, ki ne najdejo zaposlitve, kot tudi za delodajalce, ki ne najdejo ustrezne delovne sile.

- Za Koroško regijo je poleg strukturne brezposelnosti značilno tudi pomanjkanje delovnih mest, saj mala in srednja podjetja le malo zaposlujejo ker iz različnih vzrokov, med katerimi je tudi pomanjkanje ustreznega kadra, svoje dejavnosti ne širijo ali nadgrajujejo.

Kvalitetnejši in ustrežnejši kader ter fleksibilnejše - manj obremenjujoče oblike in možnosti zaposlovanja bodo poleg drugih spodbudnih dejavnikov omogočile hitrejšo rast in razvoj posameznih dejavnosti, kar bo imelo spet povratni učinek na razvoj novih delovnih mest in večje zaposlovanje, predvsem mladih strokovnjakov.

- Z bolj aktivno in vse pomembnejšo vlogo strokovnjakov s področja razvoja človeških virov se bo vedno bolj uveljavljala nova vloga kadrovske funkcije v podjetjih in širšem okolju in s tem možnosti za zaposlitev mladih strokovnjakov. Prav tako bo možno na osnovi zastavljene strategije razvoja in v njej definirane vloge razvoja človeških virov bolj izkoristiti nacionalne in mednarodne vire financiranja posameznih projektov in programov. Zaradi nedefinirane strategije razvoja človeških virov in neusklajenega delovanja različnih institucij in podjetij s tega področja, se danes na Koroškem izvaja le malo nacionalnih, še manj pa mednarodnih programov, ki bi podprli kadrovsko prestrukturiranje in razvojne aktivnosti na tem področju.

- Za prebivalstvo Koroške regije je značilna velika pasivnost, nepripravljenost za vključevanje v najrazličnejše projekte skupnosti, nemotiviranost za pridobivanje novih znanj in vključevanje obstoječe programe usposabljanja. Z razvojem novih vsebin in načinov pridobivanja znanja in spretnosti za različne kategorije prebivalcev se bo

postopno povečala motiviranost in aktivnost prebivalstva, s tem pa tudi pripravljenost, da se vključijo v razvojne projekte skupnosti na najrazličnejših strokovnih področjih.

- Koroška regija je še vedno močno obremenjena s preteklostjo, prebivalstvo je navezano na tradicionalno industrijo, ki je v preteklosti zagotavljala socialno varnost in bila generator vsega razvoja, in le počasi dojema vse te spremembe, ki so se zgodile v zadnjih desetih letih.

Vse našteje aktivnosti bodo postopno povzročile spreminjanje tradicionalne miselnosti, večjo odprtost in sprejemanje sprememb ter lažje prilagajanje novim razvojnim trendom.

4.8. OCENA GLOBALNEGA JAVNOFINANČNEGA OKVIRA ZA IZVAJANJE PROGRAMA

4.8.1. Javno-finančni okvir regije

Pri oblikovanju javno finančnega okvira regije smo upoštevali naslednje vire:

- sredstva občinskih proračunov,
- sredstva gospodarskih družb v regiji ter
- sredstva državnega proračuna namenjena za skladen regionalni razvoj.

Finančni viri občin v regiji

Potencial sredstev občinskih proračunov je zajet v masi sredstev za investicijske odhodke in investicijske transferje v tabeli, ki je zbirna tabela vseh dvanajstih občin v regiji. Iz podatkov proračunov za leto 2001 lahko ugotovimo, da investicijski odhodki in transferji v skupni višini znašajo **3.244.961.706,19 SIT**. Glede na oblikovanje proračunov in pokrivanje obveznosti v posameznih občinah lahko ta sredstva upoštevamo v izhodišču samo v višini 20%. Proračunski primanjkljaj je posledica pokrivanja obveznosti iz preteklih let ali drugih kreditnih obveznosti občin.

Tabela 28 :Prihodki in odhodki občin v Koroški regiji

PRIHODKI	V SIT
1.Davčni prihodki	3.946.607.326,34
2.Nedavčni prihodki	1.113.133.421,05
3.Kapitalski prihodki	420.188.041,90
4.Donacije	72.700.000,00
5.Transferni prihodki (ostali prihodki)	2.390.852.661,34
Skupaj prihodki	7.943.481.450,63
ODHODKI	
6.Tekoči odhodki	2.256.529.804,15
7.Tekoči transferji	2.631.730.784,42
8.Investicijski odhodki	2.985.849.400,01
9 Investicijski transferji	259.112.306,18
Skupaj odhodki	8.133.222.294,76
Proračunski presežek oziroma primanjkljaj	- 189.740.844,13

Vir: Občine

Finančni viri gospodarstva v regiji

Pri opredelitvi investicijske moči gospodarstva upoštevamo temeljne postavke, s katerimi določamo poslovanje gospodarskih družb, in sicer: osnovni kapital, amortizacijo, čisti dobiček in izredni prihodki.

V tabeli 29 lahko vidimo gibanje vseh naštetih kazalcev od leta 1994 do 2000 in ugotovimo, da predstavljajo izredni prihodki v regiji v primerjavi s prihodki iz poslovanja le 2,5% in smo jih pri izdelavi finančnega okvira regije zanemarili.

Tabela 29: Osnovni kapital, amortizacija, čisti dobiček in izredni prihodki gospodarstva v Koroški regiji od 1994 do 2000, v tisoč SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Osnovni kapital	53.780,93	47.256,95	40.536,32	60.100,32	43.251,03	44.433,67
Amortizacija	4.832,07	6.260,19	6.347,57	6.901,99	7.352,27	8.482,98
Čisti dobiček	1.392,97	1.825,48	3.169,35	4.023,01	5.696,38	6.870,11
Izredni prihodki	4.059,13	4.123,36	5.635,88	12.468,06	4.534,01	6.085,95

Vir:APP Maribor

Osnovo za določitev finančnega okvira gospodarstva predstavljajo sredstva amortizacije in čistega dobička, pri čemer pa lahko upoštevamo v prvih letih 10% vrednosti amortizacije in 20% neto dobička gospodarstva v regiji.

Po višini čistega dobička še vedno prevladujejo velike družbe, čeprav jih je številčno manj in ustvarijo 4,276 mrd SIT, srednje 1,152 mrd SIT in majhne 1,442 mrd SIT z upoštevanjem čiste izgube v višini 4,031 mrd SIT.

Uspešnost po finančnih kazalcih je različna tudi po občinah v regiji, saj je več kot polovica občin izkazala neto izgubo.

Tabela 30 : Čisti dobiček, čista izguba in neto izid po občinah Koroške regije v letu 1999/2000

(v tisoč SIT)

OBČINE	ČISTI DOBIČEK			ČISTA IZGUBA			NETO IZID	
	1999	2000	rast v %	1999	2000	rast v %	1999	2000
Črna na Koroškem	8.882	45.339	410,5	45.770	26.413	-42,3	-36.888	18.926
Dravograd	424.328	507.045	19,5	794.156	675.006	-15,0	-369.828	-167.961
Mežica	639.764	416.885	-34,8	74.801	342.724	358,2	564.963	74.161
Mislinja	101.338	201.180	98,5	31.042	220.759	611,2	70.296	-19.579
Muta	445.550	550.418	23,5	249.781	1.322.730	429,6	195.769	-772.312
Podvelka	1.068	2.990	180,0	37.781	34.718	-8,1	-36.713	-31.728
Prevalje	217.580	108.376	-50,2	99.729	164.513	65,00	117.851	-56.137
Radlje	127.301	180.680	41,9	207.310	119.252	-42,5	-80.009	61.428
Ravne na Koroškem	436.045	874.703	100,6	235.664	501.731	112,9	200.381	372.972
Ribnica na Pohorju	16.440	1.520	-90,8	1.919	14.568	659,1	14.521	-13.048
Slovenj Gradec	3.232.909	3.922.561	21,3	470.488	387.140	-17,7	2.762.421	3.535.421
Vuzenica	45.178	58.417	29,3	19.508	221.594		25.670	-163.177
KOROŠKA REGIJA	5.696.385	6.870.114	20,6	2.267.949	4.031.148	77,7	3.428.434	2.838.966

Vir:APP Maribor

Z upoštevanjem predvidenega deleža obračunane amortizacije gospodarstva v regiji, ki je bila v letu 2000 v višini 8,483 mrd SIT in neto dobička v višini 2,839 mrd SIT ter upoštevanjem izhodišč glavnih pokazateljev gospodarske uspešnosti kot so inflacija, rast cen življenjskih potrebščin in povečanja sredstev občinskih poračunov za določitev višine sredstev za regionalna vlaganja, dobimo okvirno višino sredstev regije potencialno namenjenih za izvajanje regionalnih razvojnih projektov.

Tabela 31: Finančni okvir regije za izvajanje RRP do leta 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
delež sofinanciranja regije	0,5	0,45	0,42	0,38	0,35	0,3
potencial občinskih proračunov	648.992.341	681.441.958	715.514.056	751.289.759	788.854.247	828.296.959
indeksacija amortizacije	10%	20%	25%	30%	35%	45%
amortizacija	848.298.400	1.834.869.439	2.293.586.799	2.752.304.159	3.211.021.519	4.128.456.238
delež neto dobička za investicije	567.793.200	614.068.345	664.114.915	718.240.281	776.776.864	840.084.179
skupaj regija	2.065.083.941	3.130.379.743	3.673.215.771	4.221.834.200	4.776.652.631	5.796.837.377
sofinanciranje	2.065.083.941	3.826.019.686	5.072.536.065	6.888.255.800	8.870.926.314	13.525.953.880
Skupaj	4.130.167.883	6.956.399.430	8.745.751.837	11.110.089.999	13.647.578.944	19.322.791.257

indeksacija v % 5% inflacija (povprečje 2002 - 2006)

do leta 2006 5% rast proračunov

3% povečevanje dobička in amortizacije v skladu s pričakovano gospodarsko rastjo

In rastjo cen življenjskih potrebščin

Sredstva regije 2001

potencial sredstev občinskih proračunov I.2001		3.244.961.706,19 SIT	20,00%	648.992.341,24 SIT
skupni investicijski potencial gospod.(I.2000)	Amortizacija	8.482.984.000,00 SIT	10,00%	848.298.400,00 SIT
	neto dobiček	2.838.966.000,00 SIT	20,00%	567.793.200,00 SIT
sredstva regije				2.065.083.941,24 SIT

IZVEDBENI DEL

1. STRATEŠKA PRIORITETA: GOSPODARSKI RAZVOJ

Opreljuje gospodarsko rast ob zagotavljanju skladnega socialnega in prostorskega razvoja ter kakovosti življenja prebivalcev v regiji.

1.1. GLAVNI PROGRAM: SPODBUJANJE KONKURENČNOSTI IN PODJETNIŠTVA

Cilj je ustvariti stimulatívno podporno okolje za razvoj podjetništva, povečanje konkurenčnosti, razvoj perspektivnih dejavnosti izven tradicionalnih industrij ter izboljšanje dostopa do kapitala, znanja in informacij, povezovanje podjetij in odpiranje regije navzven.

1.1.1. Podprogram: Mreženje in internacionalizacija

Cilj je dvig lastne konkurenčne sposobnosti na domačem in tujem trgu spodbujanje povezovanja malih in srednjih podjetij ob predpostavki, da bo država uspešno odpravila ovire za internacionalizacijo.

Indikatorji:

- število ustvarjenih povezav med podjetji,
- število grozdov,
- večja produktivnost,
- manjše število likvidacij podjetij.

Nosilci izvajanja programa: podjetja v regiji in lokalni pospeševalni centri.

Terminski plan: 2001- 2006

2001 – izdelava projektov,
2002 – začetek izvajanja projektov,
2003 – 2006 delovanje grozdov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	155	435	547	694	853	1208

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije v sodelovanju s podjetji izven regije, kar je odvisno od posamezne dejavnosti podjetij in nosilca aktivnosti

Projekti:

1. Formiranje grozda podjetij za področje kovinsko predelovalne industrije
2. Formiranje grozda podjetij za področje metalurških izdelkov
3. Formiranje grozda podjetij za področje lesno predelovalne industrije
4. Povezovanje koroških zadrug
5. Regionalni konstrukcijski biro
6. Skupen nastop na domačem in tujem trgu

1.1.2.Podprogram: Vzpodbujanje tehnološke prenove podjetij

Cilj podprograma je uvajanje novih tehnologij ter vzpodbujanje razvojnih oddelkov in njihova povezava v skupni tehnološko razvojni center, ki bo vključeval tudi razvojne načrte kritičnih podjetij, ki nimajo dovolj razvojnih kapacitet z vključitvijo raziskovalnih inštitutov in strokovnjakov, sočasno pa pridobivanje dodatnih sredstev za razvojno delo.

Indikatorji:

- število razvojno raziskovalnih projektov,
- število podjetij, ki prejemajo finančno pomoč za razvojne projekte in kupujejo potrebno opremo,
- naraščanje investicij v uvajanje tehnologij,
- vrednost investicij v nove tehnologije in modernizacijo,
- novi projekti in procesi,
- dodatna delovna mesta, ki so nastala na osnovi razvojno raziskovalnih projektov.

Nosilci:

Podjetja v regiji s projekti tehnološke prenove, lokalni pospeševalni centri in razvojno - svetovalna podjetja.

Terminski plan: 2001 - 2006

2001 – 2006 priprava in izvajanje projektov posodabljanja in novih tehnologij,
2001 – 2002 povezava vseh zainteresiranih in priprava dokumentacij, vključevanje kadrov,
2003 - 2006 izvajanje projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	103	217	273	347	427	604

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Vzpostavitev tehnološkega centra
2. Vzpostavitev baze in mreže strokovnjakov
3. Vzpostavitev in razširitev razvojno inovacijskih jeder

1.1.3. Podprogram: Razvoj skupne poslovne infrastrukture

Cilj podprograma je vzpostavljanje poslovne infrastrukture za pospešen razvoj dejavnosti in zagotavljanje osnovnih pogojev za izvajanje nekaterih dejavnosti, ki so v okolju potrebne oziroma lahko njihov razvoj v bodoče omejijo nove zakonske regulative v procesu vključevanja v EU.

Indikatorji:

- inkubator za razvoj MSP,
- rast malih podjetij,
- večja dodana vrednost,
- nove dejavnosti v okolju.

Nosilci:

Lokalne skupnosti v regiji, podjetja, RRA, Gospodarska zbornica, Obrtne zbornice in podjetniki.

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 – 2002 povezovanje zainteresiranih in priprava dokumentacije,

2003 – 2006 izvajanje projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	129	109	137	174	213	302

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Inkubator za razvoj MSP
2. Vzpostavitev potrebne infrastrukture za avtoprevozništvo
3. Skupna servisna enota za živilsko predelovalno dejavnost
4. Razvoj lesne predelave in boljše izkoriščanje lesne mase
5. Izkoriščanje vodnih virov in razvoj predelave vode.

1.1.4.Podprogram: Razvoj podpornega okolja za podjetništvo

Cilj podprograma je ustvariti pogoje za izboljšanje dostopa do virov informacij in kapitala, spodbujanje podjetnosti ter ustvarjanje podjetniške klime v okolju za razvoj perspektivnih dejavnosti.

Indikatorji:

- povečanje pritoka zunanjega kapitala,
- koriščenje sredstev razvojnih vzpodbud, ugodnih kreditov,
- svetovanje – število uporabnikov in vrednost izdanih napotnic za subvencije svetovanja,
- višina sredstev v garancijski shemi,
- število koristnikov finančnih vzpodbud ,
- število pridobljenih novih investorjev,
- število novih podjetij in rast obstoječih (večji finančni promet, število zaposlenih,...),
- število novih dejavnosti v okolju.

Nosilci:

lokalne skupnosti v regiji, podjetja , RRA, Gospodarska zbornica, Obrtne zbornice in podjetniki.

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 (sept. – dec.) – vzpostavitev garancijske sheme,
 2001 – 2002 vzpostavljanje finančnih instrumentov in baz
 podatkov ter ponudbe prostora,
 2003 - 2006 izvajanje projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	129	217	273	347	427	604

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Vzpostavitev mreže podjetniških svetovalcev
2. Vzpostavitev garancijske sheme
3. Promocija kadrov in prostora
4. Vzpostavitev informacijskega sistema
5. Katalog in registracija lokacij
6. Vzpostavitev banke strokovnih kadrov
7. Obrtno – poslovne cone v Koroški regiji.

1.2. GLAVNI PROGRAM: KREPITEV RAZVOJNE MOČI REGIJE

Cilj je spodbujanje uvajanja ekološko sprejemljivih tehnologij, spodbujanje investicij v človeški kapital, ustvarjanje učinkovitega informacijskega sistema, prilagojenega ciljnim uporabnikom, in priprava sistemskih pogojev za razvoj mrežne ekonomije.

1.2.1. Podprogram: Usmerjanje v ekološko sprejemljive tehnologije

Cilj je povečanje vlaganj v ekološke sanacije problematičnih tehnoloških postopkov, spreminjane strategije podjetij iz masovne proizvodnje v kvalitetno in zahtevnejšo.

Indikatorji:

- število podprtih okoljevarstvenih projektov,
- število podjetij, ki dobivajo strokovno okoljevarstveno pomoč,
- število podjetij, ki prejemajo finančno podporo za vzpostavitev okoljevarstvenih tehnologij,
- število novih eko produktov in procesov,
- zmanjšano onesnaževanje okolja (hrup, vode, zrak, tla),
- število podjetij, ki je pridobilo nove strokovnjake,
- število zagotovljenih svetovalnih služb.

Nosilci: podjetja, Gospodarska zbornica, Obrtne zbornice in podjetniki

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 – 2002 priprava sanacij in projektov, analiz stanja,
2003 - 2006 izvajanje projektov, spremljanje.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	145	243	306	389	478	676

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Regulacija termičnih emisij
2. Sistem ogrevanja in čiščenja livnih ponvic
3. Sanacija prahu in hrupa
4. Sanacija halde
5. Izdelava projekta za ločitev tehnoloških komunalnih vod.

1.2.2.Podprogram: Mrežna ekonomija

Cilj podprograma je doseči prepoznavnost Koroške regije na svetovnem spletu in pripraviti pogoje za razvoj mrežnega gospodarstva ter hkrati zagotavljati pogoje za razvoj novih dinamičnih oblik dela, učenja in bivanja.

Indikatorji:

Število podjetij, ki poslujejo preko interneta,
Vključevanje podjetij v eDelo,
Certificiranje podjetij o računalniški pismenosti.

Nosilci: podjetja v regiji, RRA, Gospodarska zbornica, obrtne zadruga in podjetniki.

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 – 2002 vzpostavljanje infrastrukture in promocija za
izvajanje projektov, priprava izobraževalnih
programov
2003 – 2006 izvajanje projektov v lokalnih skupnostih in podjetjih

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	62	104	153	194	239	338

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na območju celotne Koroške regije in v povezavi z drugimi regijami in državami.

Projekti:

1. Izgradnja sistema mehkih vzpodbud za razvoj mrežne ekonomije
2. Vzpostavitev Centra za eDelo
3. Izgradnje lokalnih in regionalnih eShem
4. Zagotavljanje digitalne pismenosti - vzpostavljen sistem certificiranja računalniških znanj.

1.3. GLAVNI PROGRAM: TURIZEM IN PROMOCIJA REGIJE

Turizem je na Koroškem prepoznan kot ena izmed ključnih panog in razvojnih priložnosti za ustvarjanje novih delovnih mest in dvig kvalitete življenja. Hkrati je ta panoga tista, ki lahko poveča razpoznavnost regije v širšem prostoru in skozi katero se lahko uspešno promovira tudi ponudba ostalih gospodarskih panog.

Trenutno je v turizmu zaposlenih 785 oseb, kar predstavlja 2,2% vseh zaposlenih v regiji.

1.3.1. Podprogram: Podporno okolje

Cilj zastavljenega podprograma je vzpostavitev takšne organizacijske strukture, ki bo omogočala:

- boljše sodelovanje javnega sektorja in ponudnikov turističnih storitev,
 - pospešen razvoj turizma na lokalnem nivoju
- ter
- regionalno povezovanje pri razvoju skupnih programov in ponudb, trženju in promociji turistične ponudbe Koroške.

Indikatorji

- ustanovljene lokalne turistične organizacije,
- pridobljen status turističnega območja,
- število ponudnikov vključenih v skupne razvojne aktivnosti.

Nosilci izvajanja podprograma: občine v sodelovanju z lokalnimi podjetniškimi centri in ponudniki turističnih storitev, kasneje bodo nosilci lokalne turistične organizacije.

Terminski načrt: 2001 - 2006

2001 postavitve izhodišč, dogovorov in priprava dokumentov za lokalno turistično organiziranost,
2002 – 2003 vzpostavitev informacijskega sistema in ostalih služb,
2003 – 2006 izvajanje in spremljanje ter priprava novih projektov.

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	11	18	23	29	36	51

Geografsko območje:

- Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije.

Projekti:

1. Vzpostavitev lokalnih turističnih organizacij

2. Pridobitev statusa turističnega območja
3. Lokalna turistična vodniška služba
4. Skupni turistično informacijski sistem

1.3.2. Podprogram: Promocija

Cilji zastavljenega podprograma je na podlagi naših prepoznanih, od drugih območij razlikovalnih posebnosti definirati identiteto regije, pripraviti strategijo promocije, izvajati skupne aktivnosti promocije in trženja turistične ponudbe ter ostalih elementov ponudbe Koroške regije ter povečati prepoznavnost regije v širšem prostoru.

Indikatorji:

- definirana identiteta regije in izdelana marketinška strategija;
- število realiziranih skupnih promocijskih akcij;
- število novih promocijskih gradiv;
- število registriranih turistov in prenočitev.

Nosilci izvajanja podprograma:

Park kralja Matjaža, Črna na Koroškem, Urad za turizem pri MO Slovenj Gradec, Odbor za turizem pri GZS Območna zbornica Dravograd. Po ustanovitvi bodo nosilke in izvajalke lokalne turistične organizacije.

Terminski načrt: 2001 – 2006,

2001 priprava programa promocije regije,

2002 izvajanje programa in priprava skupne strategije promocije vseh nosilcev turistične ponudbe,

2003 – 2006 izvajanje zastavljenih programov in projektov

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	31	52	66	83	102	145

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal za območje celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Izoblikovanje identitete Koroške regije
2. Priprava strategije promocije
3. Izvedbe letnih načrtov skupnih aktivnosti promocije in trženja turistične ponudbe (produkcija promocijskih gradiv, nastopi na sejnih, prireditve, predstavitve novinarjem in predstavnikom agencij, PR...).

1.3.3. Podprogram: Novi produkti in programi

Cilji podprograma so oblikovanje kvalitetnih skupnih ponudbenih paketov, ki bodo temeljili na povezovanju obstoječih ponudb doživljajskih atrakcij, tematskih poti, kulturne in naravne dediščine, aktivnosti v naravi ter prireditev, razvoj in privlačnejša predstavitev že obstoječih turističnih zanimivosti ter kreiranje novih tržno naravnanih elementov osnovne in dodatne ponudbe.

Indikatorji:

- število izoblikovanih paketov,
- število realiziranih vodenih ogledov,
- število novo ustvarjenih in prenovljenih turističnih atrakcij,
- število registriranih turistov in prenočitev.

Nosilci izvajanja podprograma: lokalni podjetniški centri, ponudniki turističnih storitev, lokalne skupnosti, društva

Terminski načrt: 2001 - 2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	39	65	82	104	128	181

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije.

1.3.4. Podprogram : Dvig kakovosti storitev

Cilji podprograma so dvig kakovosti osnovnih in dodatnih turističnih storitev na območju celotne regije v različnih področjih turistične ponudbe, osveščanje prebivalstva ter promoviranje turizma kot ene izmed ključnih razvojnih priložnosti regije.

Indikatorji:

- število pripravljenih in realiziranih programov usposabljanj,
- število oseb vključenih v aktivnosti.

Nosilci izvajanja podprograma:

lokalni podjetniški centri, Območne obrtne zbornice Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Dravograd in Radlje ob Dravi, Šolski center Slovenj Gradec (Poklicna gostinska šola) in ostale izobraževalne institucije na Koroškem;

Terminski načrt: 2001 – 2006

- 2001 izvedba analize obstoječega in stanja potrebnih znanj,
- 2002 oblikovanje programov in usposabljanj,
- 2003 – 2006 motivacija, osveščanje in izvajanje programov za dvig kvalitete turistične ponudbe

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	15	26	33	42	51	72

Geografsko območje:

Podprogram bo izveden na območju celotne Koroške regije.

Projekti:

1. Analiza potrebnih znanj in spretnosti
2. Oblikovanje programov usposabljanj
3. Motivacija, osveščanje in izvajanje programov za dvig kvalitete turistične ponudbe

1.3.5. Podprogram: Turistična infrastruktura

Cilji podprograma so dvigniti kakovost turistične infrastrukture, zagotoviti pogoje za razvoj obstoječih in novih kakovostnih kapacitet ter izvesti investicije v infrastrukturo novih elementov turistične ponudbe.

Indikatorji:

- število turističnih postelj,
- kakovost / kategorizacija nastanitvenih kapacitet,
- število novo ustvarjenih elementov ponudbe,
- število in vrednost izvedenih investicij v infrastrukturo.

Nosilci izvajanja podprograma:

obstoječi in potencialni ponudniki turističnih storitev ter lokalne skupnosti.

Terminski načrt: 2001 – 2006

- 2001 postavitve skupnih izhodišč z predvidenimi nosilci,
- 2002 – 2006 priprava tehničnih dokumentacij, iskanje(so)investitorjev, gradnja novih objektov in trženje, dodatno vključevanje novih nosilcev in priprava spremljajočih projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	59	99	125	158	194	275

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, v skladu z že obstoječimi načrti. Dinamika izvajanja po posameznih območjih bo odvisna od zagotovljenih finančnih sredstev.

Projekti:

1. Razvoj novih nastanitvenih kapacitet (Turistična vas Ivarčko jezero, GTC Kope, Sv. Primož);
2. Razvoj tematskih turističnih poti.

1.4. GLAVNI PROGRAM: KMETIJSTVO IN PODEŽELJE

Cilj glavnega programa je razvoj dolgoročno stabilnih delovnih mest v kmetijstvu, gozdarstvu in s kmetijstvom ter gozdarstvom povezanih dejavnostih, ki bodo omogočila izboljšanje dohodkovne uspešnosti kmetij z uvajanjem novih dodatnih dejavnosti na osnovi še neizkoriščenih potencialov ter povečanje privlačnosti za mlade na kmetiji in za bivanje na podeželju in s tem za ohranjanje poseljenosti podeželja.

1.4.1. Podprogram: Razvoj osnovne kmetijske proizvodnje

Cilj podprograma je izboljšati proizvodnjo v osnovni kmetijski dejavnosti s poudarkom na specializiranih kmetijah ter spodbuditi ekološko pridelavo na tistih kmetijah, ki imajo za to pogoje, in s tem doseči boljše možnosti za trženje pridelkov in produktov ter z ukrepi preprečiti zaraščanje kmetijskih površin.

Indikatorji

- produktivnost specializiranih kmetij (meso, mleko, gozd),
- vrednost investicij v posodobitev proizvodnje na kmetijah,
- število ekoloških kmetij,
- število kmetij vključenih v integrirano pridelavo,
- površine in donosi ekstenzivnih sadovnjakov s starimi sortami sadja,
- število vključenih v programe usposabljanja,
- število mladih gospodarjev na kmetiji,
- število prenosov kmetij na mlade gospodarje.

Nosilci:

- Kmetijsko gozdarska zbornica – Enote za kmetijsko svetovanje Ravne, Radlje, Slovenj Gradec, Dravograd,
- Občine,
- Lokalni razvojni centri,
- Zadruge in druga podjetja, združenja,
- Nosilci kmetijske dejavnosti.

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 (sept.- dec.): pregled načina kmetovanja, analiza stanja in možnosti za skupno infrastrukturo (klavnica, tržnica),
2002: izdelava študij izvedljivosti in priprava projektne dokumentacije za skupno infrastrukturo, izvajanje projektov v teku,
2003 –2006: izvajanje projektov in priprava nadaljevalnih projektov.

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	31	52	66	83	102	145

Geografsko območje:

Celotna regija, poudarek na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo

Okvirni projekti:

1. Spodbujanje ekološkega kmetovanja
2. Ureditev skupne infrastrukture za uvajanje ekološkega kmetovanja (ekološka klavnica, ekološka tržnica)
3. Ureditev klavnice
4. Urejanje pašnikov
5. Obnova starih sadovnjakov
6. Vzpostavitev centra za sadjarstvo
7. Feasibility študije za uvajanje tradicionalnih poljščin (pira, ajda, ipd.)

1.4.2. Podprogram: Vzpostavitev skupne razvojne infrastrukture za razvoj kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti

Cilj podprograma je zagotoviti ustrezno podporno okolje za razvoj dopolnilnih in drugih dejavnosti na kmetijah, ki zajema:

- vzpostavitev skupnih predelovalnih enot,
- organizacijo trženja produktov s kmetij,
- načrtno usposabljanje in izobraževanja nosilcev dejavnosti.

Indikatorji:

- število (skupnih) predelovalnih enot,
- število registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah,
- število nosilcev blagovnih znamk, število izdelkov vključenih v blagovne znamke,
- število in vrednost investicij v ureditev prostorov za izvajanje dejavnosti,
- število pridobljenih certifikatov usposobljenosti za izvajanje dopolnilne dejavnosti,
- število zaposlitev v dopolnilnih dejavnostih,
- število registriranih turističnih kmetij,
- število izvedenih programov usposabljanja,
- število vključenih v usposabljanje in izobraževanje.

Nosilci:

- Kmetijsko gozdarska zbornica – Enote za kmetijsko svetovanje Ravne, Radlje, Slovenj Gradec, Dravograd,
- lokalni razvojni centri Ravne, Radlje in Slovenj Gradec,
- občine,
- nosilci kmetijske dejavnosti,
- društva.

Terminski načrt: 2001 - 2006

2001 (septem.- dec.): pregled možnosti, lokacije in področja za skupno infrastrukturo,

2002: izdelava študij izvedljivosti za vzpostavitev skupne predelovalne infrastrukture priprava projektne dokumentacije,

2003: izdelava poslovnega načrta za regionalno izobraževalno središče za razvoj kmetijstva in podeželja, zagotavljanje

finančnih virov, izvajanje že začelih projektov,

2004 – 2006: izvedba projektov skupne razvojne infrastrukture.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	39	65	82	104	128	181

Geografsko območje:

Celotna regija, poudarek na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo

Okvirni projekti:

1. Preverjanje pogojev za vzpostavljanje skupne predelovalne infrastrukture
2. Regionalno izobraževalno središče za razvoj kmetijstva in podeželja
3. Nadaljnji razvoj blagovne znamke Dobrote izpod Pece – pridobivanje nacionalnih znakov
4. Nadaljnji razvoj turističnega produkta Cesta mošta
5. Podjetniško jedro na podeželju
6. Računalniško opismenjevanje nosilcev kmetijske dejavnosti
7. Energija s kmetije.

1.4.3. Podprogram: Organizacijska, svetovalna in finančna pomoč pri razvoju novih delovnih mest na podeželju

Cilj podprograma je zagotoviti ustrezno strukturo za izvajanje in spremljanje programa razvoja kmetijstva in podeželja; s povezovanjem različnih ukrepov in instrumentov pa zagotoviti ustrezno svetovalno in finančno pomoč nosilcem dejavnosti pri realizaciji podjetniških idej.

Indikatorji

- organizacijska struktura za izvajanje in spremljanje programa,
- število usposobljenih strokovnih kadrov (specialistični, generalistični svetovalci),
- število pridobljenih licenc s posameznih strokovnih področij,
- število opravljenih ur svetovanja (generalistično, specialistično),
- število izdelanih investicijskih načrtov,
- število izdelanih razvojnih programov / poslovnih načrtov kmetij,
- vrednost investicij,
- višina pridobljene podpore iz različnih virov za realizacijo načrtovanih investicij.

Nosilci:

Kmetijsko gozdarska zbornica – Enote za kmetijsko svetovanje Ravne, Radlje, Slovenj Gradec, Dravograd, občine, lokalni razvojni centri, zadruga in druga podjetja, združenja.

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 (septem.- dec.): izvajanje obstoječega svetovanja,
2002: vzpostavitev mreže svetovalcev in vzpostavitev spremljanja izvajanja programa razvoja kmetijstva in podeželja ter informacijskega sistema z bazo podatkov, povezovanje in organiziranje ponudbe obstoječih ukrepov in instrumentov za razvoj novih dejavnosti,
2003 – 2004: nadaljevanje usposabljanja in organiziranja strokovnih kadrov glede na potrebe v regiji, razvoj novih oblik pomoči glede na potrebe, priprava nadaljevalnih projektov,
2005 - 2006: izvajanje projektov in priprava nadaljevalnih aktivnosti.

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	39	65	82	104	128	181

Geografsko območje:

Celotna regija, poudarek na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo

Okvirni projekti:

1. Povezovanje in specializacija strokovnih kadrov za ključna področja svetovanja na področju razvoja kmetijstva in podeželja s poudarkom na novih znanjih in potrebah
2. Vzpostavitev enotnega informacijskega sistema na področjih kmetijstva in gozdarstva

1.4.4. Podprogram: Skladen razvoj podeželja

Cilj podprograma je po eni strani krepiti zavest o pomenu podeželja kot pomembnem delu identitete Koroške regije tako v regiji sami kot navzven, na drugi strani pa krepiti sposobnost prebivalcev na podeželju, da aktivno prevzamejo odgovornost za svoj razvoj.

Indikatorji

- število izvedenih animacijsko – promocijskih aktivnosti za različne ciljne skupine,
- število skupnih projektov,
- število oblikovanih interesnih skupin,
- število vzpostavljenih stikov in sodelovanja med interesnimi skupinami v regiji in med njimi,
- število mladih gospodarjev na kmetiji.

Nosilci:

Kmetijsko gozdarska zbornica – Enote za kmetijsko svetovanje Ravne, Radlje, Slovenj Gradec, Dravograd, društva in druga združenja, lokalni razvojni centri, lokalne skupnosti

Terminski načrt: 2001 – 2006

2001 (sept.- dec.): pomoč pri pripravi prijav na razpis

2002: priprava prvih skupnih projektov, zagotavljanje finančnih in kadrovskih virov ter začetek izvajanja, priprava projekta promocije regije,

2003 – 2006: izvajanje zastavljenih projektov in priprava nadaljevalnih glede na izražene potrebe in ugotovljene nove priložnosti.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	46	78	98	125	154	217

Geografsko območje:

Celotna regija, poudarek na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo

Okvirni projekti:

1. Spodbujanje podjetništva in poklicnega uveljavljanja žensk na podeželju
2. Znanja za razvoj mladih na podeželju
3. Promocija regije (v povezavi z ostalimi sektorji).

2. STRATEŠKA PRIORITETA: TRAJNOSTNI PROSTORSKI IN OKOLJSKI RAZVOJ

2.1. GLAVNI PROGRAM: POLICENTRIČNI SISTEM POSELITVE, TRADICIONALNI POSELITVENI VZORCI, TERITORIALNA DELITEV DELA

2.1.1. Podprogram: Krepitev poselitvenega sistema v regiji in doseganje ustrezne teritorialne delitve dela

Cilj podprograma je okrepiti poselitveni sistem v regiji z ohranjanjem obstoječih in lociranjem ter razvijanjem novih centralnih storitvenih dejavnosti v regiji in doseči smotno ter učinkovito razporeditev dejavnosti/delovnih mest v (prekomejni) regiji.

Indikatorji:

- razporeditev centralnih dejavnosti med središči iste in različnih ravni v regiji,
- porazdelitev delovnih mest med naselji v regiji.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	271	457	575	730	897	1270

Geografsko območje:

Izvajanje podprograma bo zajemalo Koroško regijo in čezmejno območje v Avstriji.

Okvirni projekti:

1. Razporeditev centralnih storitvenih dejavnosti v središčih različnega ranga v regiji. Zasnova "idealne" razporeditve dejavnosti, ukrepi za udejanjanje zasnove.
2. Teritorialna delitev dela med naselji v (prekomejni) regiji, zasnova "idealne" delitve, ukrepi za udejanjanje zasnove. Pilotni izvedbeni projekti.
3. Poslovne cone.
4. Priročnik/navodila za občine, potencialne investitorje in druge zainteresirane akterje.
5. Regionalni informacijski sistem na področju razvoja in urejanja prostora.
6. Regionalna zasnova prostorskega razvoja.

2.1.2. Podprogram: Ohranjanje tradicionalnih poselitvenih vzorcev, razvoj kompaktnih naselij v regiji

Cilj udejanjanja podprograma je ohraniti strukturo in obseg poselitvenega prostora ter s tem povezano identiteto regije, prav tako pa ohranjati tudi druge kvalitete prostora ter doseči varčno ravnanje s prostorom kot omejenim virom.

Indikatorji:

- gibanje obsega poselitvenega prostora v regiji po tipih.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	100	169	213	270	332	470

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal v celotni Koroški regiji, pilotni projekti pa v posameznih občinah ali delih naselij.

Okvirni projekti:

1. Kriteriji, ukrepi in viri financiranja za ohranjanje tradicionalne razpršene poselitve. Pilotni projekti v posameznih občinah/naseljih.
2. Kriteriji in ukrepi za razvoj kompaktnih naselij v Koroški regiji. Pilotni projekti v posameznih občinah/naseljih.
3. Kriteriji in ukrepi za varčevanje s prostorom kot omejenim virom.

2.2. GLAVNI PROGRAM: PROMETNA DOSTOPNOST REGIJE

2.2.1. Podprogram: Razvoj integriranega prometno-poselitvenega sistema v regiji

Cilj udejanjanja podprograma je doseči čim bolj skladen prostorski razvoj v regiji.

Indikatorji:

- dostopnost postaj javnega potniškega prometa z rednimi povezavami s centrom višjega reda za prebivalce v regiji.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji;
- komunalna podjetja v regiji;
- Cestno podjetje Maribor, Družba za gradnjo, vzdrževanje in varstvo cest Otiški Vrh;
- Zavod za gozdove Slovenije.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	245	412	518	659	809	1145

Geografsko območje:

Izvajanje podprograma je predvideno v celotni Koroški regiji.

Okvirni projekti:

1. Prometna študija za Koroško regijo.
2. Razvoj in vzdrževanje regionalnega in lokalnega cestnega omrežja, ki podpira sistem poselitve: zasnova, študije izvedljivosti, usmeritve, ukrepi, viri financiranja. Pilotni izvedbeni projekti za manjša zaključena območja.
3. Gozdne ceste: pravno-formalna ureditev stanja, vzdrževanje in razvoj omrežja.

2.2.2. Podprogram: Načrtovanje in izgradnja manjkajočih prometnih povezav, razvoj prometnih vozlišč

Cilj udejanjanja podprograma je prispevati k dopolnitvi prometnega omrežja v regiji in vzpostaviti ugodne infrastrukturne razmere za gospodarske dejavnosti.

Indikatorji:

- delež cest in železniških prog, ki so bile v programskem obdobju posodobljene in/ali ki so prešle v višjo kategorijo,
- sprememba števila in pomena (kategorije) prometnih vozlišč v regiji.

Nosilci izvajanja podprograma: občine Dravograd, Ravne in Slovenj Gradec.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	697	1174	1476	1874	2303	3260

Geografsko območje:

Izvajanje podprograma je predvideno v celotni Koroški regiji.

Okvirni projekti:

1. Cestno omrežje: (prekomejni) program dopolnitve omrežja, potrebne aktivnosti, nosilci izvedbe. Sprejem dogovorov v regiji, izvedba potrebnih korakov na ravni države in čezmejne regije. Študije izvedljivosti, idejni načrti, presoje vplivov na okolje, priprava planske dokumentacije.
2. Železniško omrežje: (prekomejni) program dopolnitve omrežja, potrebne aktivnosti, nosilci izvedbe. Sprejem dogovorov v regiji, izvedba potrebnih korakov na ravni države in čezmejne regije. Študije izvedljivosti, idejni načrti, presoje vplivov na okolje, priprava planske dokumentacije.
3. Načrtovanje in izgradnja infrastrukture regionalnega (državnega, prekomejnega) prometnega vozlišča v Otiškem Vrhu.

2.3. GLAVNI PROGRAM: NARAVNA IN KULTURNA KRAJINA

2.3.1. Podprogram: Sistem varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih in izven njih

Cilj podprograma je prispevati k vzpostavitvi učinkovitega sistema ohranjanja/ varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih ter izven njih.

Indikatorji:

- sredstva države in sredstva iz regije, vložena v varstvo naravne in kulturne krajine.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji;
- Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor;
- Zavod za gozdove Slovenije.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	37	62	78	99	121	172

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na vsem območju Koroške regije.

Okvirni projekti:

1. Program aktivnosti v regiji v podporo vzpostavitvi zavarovanih območij: potrebni koraki, instrumenti, finančna sredstva, deležniki.
2. Varstvo naravne in kulturne krajine izven zavarovanih območij: instrumenti, potrebna finančna sredstva, deležniki. Pilotni projekti za zaključena območja.

3. Promocija tematike (varstva) naravne in kulturne krajine. Vključevanje ustreznih vsebin v programe vrtcev in šol.
4. Regionalni informacijski sistem na področju prostora – podatki o naravni in kulturni krajini, npr. tipi območij, varstveni režimi, instrumenti.

2.3.2. Podprogram: Vzpostavitev integriranega prostorskega sistema krajine

Cilj podprograma je prispevati k vzpostavitvi ugodnih razmer za delovanje naravnega sistema v (prekomejni) regiji ter s tem k ohranjanju biotske pestrosti.

Indikatorji:

- površina in delež med seboj ustrezno povezanih naravno bolj ohranjenih ali vrednih območij v regiji.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji;
- Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor;
- Zavod za gozdove Slovenije.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	13	22	27	35	43	60

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na vsem območju Koroške regije, po možnosti pa naj bi se razširil na čezmejno regijo.

Okvirni projekti:

1. Zasnova ekološkega omrežja v (prekomejni) regiji. Instrumenti, ukrepi, program udejanjanja, nosilci/deležniki, viri finančnih sredstev.
2. Zasnova in izvedba pilotnih projektov.

2.4. GLAVNI PROGRAM: KVALITETA OKOLJA IN TRAJNOSTNI OKOLJSKI RAZVOJ**2.4.1. Podprogram: Izboljševanje stanja okolja, preprečevanje degradacij in vzpostavitev osnov za trajnostni razvoj (prekomejne) regije**

Cilj podprograma je ohranitev ali povečanje kvalitete bivalnega okolja ter privlačnosti regije za umeščanje gospodarskih dejavnosti. V okviru tega je posebej pomembna vzpostavitev osnov za trajnostni okoljski razvoj regije.

Indikatorji:

- stopnja zadovoljstva različnih javnosti s stanjem in trendi v okolju;
- nabor sodobnih instrumentov varstva okolja, ki so v uporabi v regiji ter aktivni deležniki.

Nosilci izvajanja podprograma:

- RRA Koroška;
- javna komunalna podjetja v regiji;
- občine v Koroški regiji;
- Območna gospodarska zbornica;
- Zavod za gozdove Slovenije;
- Zavod za zdravstveno varstvo Ravne.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	870	1465	1842	2340	2874	4069

Geografsko območje:

Udejanjanje podprograma bo potekalo v vsej Koroški regiji.

Okvirni projekti:

Regionalna strategija trajnostnega razvoja (regionalna Agenda 21).

Zasnova ter vzpostavitev struktur na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja na regionalni ravni.

Uvajanje sodobnih orodij varstva okolja (okoljske presoje, sistemi poročanja, energetske pregledi/osnove) za različne deležnike, npr. podjetja, občine, šole.

Informacijski sistem za okolje v regiji.

Aktivnosti za promocijo problematike varstva okolja v vrtcu, osnovni in srednji šoli.

Projekti za posamezna problemska področja (sistem ravnanja z odpadki na regionalni ravni, industrijske deponije, čiščenje odpadnih voda, oskrba z vodo).

Tipi območij glede na kvaliteto okolja (npr. kataster lokacij za ekološke kmetije).

Alternativni energetski viri (izraba biomase).

2.4.2. Podprogram: Sanacija okoljsko degradiranih območij

Cilj podprograma je prispevati k izboljšanju stanja okolja in kvalitete življenja na okoljsko degradiranih območjih regije.

Indikatorji:

- znaki regeneracije okoljsko degradiranih območij (npr. ponoven pojav občutljivih vrst),
- sredstva iz različnih virov, vložena v sanacijo okoljsko degradiranih območij.

Nosilci izvajanja podprograma:

- občine v Koroški regiji,
- Zavod za zdravstveno varstvo Ravne.

Terminski načrt: 2001-2006

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva (v mio SIT)	245	413	520	660	811	1148

Geografsko območje:

Izvajanje podprograma je predvideno na vseh okoljsko degradiranih območjih v Koroški regiji.

Okvirni projekti:

Pregled okoljsko ogroženih območij v regiji in ocena stanja. Program sanacije s prednostnimi območji/problemi, orodji in ukrepi, deležniki/akterji, potrebna finančna sredstva in viri.

Zasnova in izvedba pilotnih projektov sanacije.

3. STRATEŠKA PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

Z ustreznimi motivacijskimi aktivnostmi in prilagojenimi specifičnimi programi izobraževanja in usposabljanja je potrebno spodbuditi kadrovsko prestrukturiranje za zagotovitev strukture, ki bo ustrezala novim trendom na področju gospodarskega razvoja.

3.1. GLAVNI PROGRAM: ZAPOSILJIVOST PREBIVALSTVA

Koroška regija se v zadnjem desetletju srečuje z velikimi spremembami na področju gospodarske dejavnosti in njene strukture, s tem pa tudi s problemi na področju zaposlovanja in brezposelnosti. Brezposelnost je od leta 1991 konstantno naraščala in dosegla višek v letu 1997, od takrat pa je že opazen trend zmanjševanja števila brezposelnih. Stopnja registrirane brezposelnosti v regiji je konec leta 1999 znašala 11,7%.

3.1.1. Podprogram: Prilagajanje izobrazbene strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev

Cilj zastavljenega podprograma je motivirati brezposelne osebe za pridobivanje novih znanj, razviti potrebne vsebine, oblike in programe izobraževanja in usposabljanja, spodbuditi podjetja in podjetnike k učinkovitemu načrtovanju potreb po delovni sili in s tem spremeniti izobrazbeno strukturo iskalcev zaposlitve in jo čimbolj prilagoditi in približati potrebam delodajalcev. S tem pa se bodo povečale možnosti za zaposlitev teh oseb.

Indikatorji:

- stopnja zaposlenosti,
- stopnja brezposelnosti,
- delež brezposelnih oseb, vključenih v programe usposabljanja in izobraževanja.

Nosilci izvajanja podprograma:

- Izobraževalne organizacije in institucije v regiji.

Terminski načrt:

- 2001 – 2002 : priprava projektov in programov, pridobitev potrebnih soglasij,
- 2003 – 2006 : izvajanje projektov in v njih zastavljenih aktivnosti.

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	43	73	92	117	143	203

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer je že zastavljen konkreten projekt za to področje.

Projekti:

1. Center za informiranje in poklicno svetovanje

3.1.2. Podprogram: Izobraževanje in usposabljanje delodajalcev in zaposlenih oseb

Cilji zastavljenega podprojekta so prepoznati potrebe delodajalcev in zaposlenih po izobraževanju in usposabljanju, zastaviti prilagojene vsebine in oblike izobraževanja, izdelati dobre načrte poklicne kariere in poiskati vire financiranja za izvedbo zastavljenih aktivnosti.

Indikatorji:

- število zaposlenih oseb, vključenih v programe usposabljanja in izobraževanja
- javna in zasebna poraba sredstev za izobraževanje
- neustrezno zasedena delovna mesta

Nosilci izvajanja podprograma: izobraževalne organizacije in institucije v regiji.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : priprava projektov in programov, začetek izvajanja nekaterih že zastavljenih projektov,
2003 – 2006 : izvajanje projektov in programov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	64	110	138	175	215	304

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline in v Slovenj Gradcu, kjer so že zastavljeni konkretni projekti s tega področja.

Projekti:

1. Medpodjetniški izobraževalni center
2. Osebna in strokovna rast zaposlenih
3. Razvijanje pozitivnih vrednot za delo

3.1.3. Podprogram: Lokalni trg dela

Cilji podprograma so vzpostaviti stalen pretok informacij in s pomočjo sodobne informacijske tehnologije vzpostaviti učinkovite mreže, ki bodo povezovale oba pola na trgu dela – delodajalce in iskalce dela. S hitrim, aktualnim posredovanjem informacij do specifičnih ciljnih skupin iskalcev zaposlitve in delodajalcev, se bo vzpostavil lokalni trg dela. V okviru trga dela pa je potrebno zagotoviti in vzpostaviti sistem svetovanja za področje zaposlovanja, izobraževanja, delovno pravne zakonodaje...

Indikatorji:

- izdelana spletna stran in zagotovljena finančna sredstva,
- oblikovano informativno gradivo.

Nosilci izvajanja podprograma: lokalni podjetniški centri.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : izvajanje že zastavljenih projektov, priprava novih projektov in pridobivanje finančnih virov,
2003 – 2006 : nadaljnje izvajanje aktivnosti na posameznih projektih

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	22	37	46	58	72	101

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer svoje aktivnosti na področju posredovanja dela in zaposlitve izvaja največ institucij.

Projekti:

1. Izdelava kataloga »Kam po znanje na Koroškem«
2. Vzpostavitev informacijskega sistema – spletna stran, informativno glasilo
3. Posredovanje dela in zaposlitve.

3.1.4. Podprogram : Posebni programi in inštrumenti za specifične ciljne skupine

Cilji podprograma so spoznati specifično problematiko in zahteve vsake posamezne ciljne skupine in na tej osnovi razviti posebne programe in inštrumente za reševanje njihove problematike.

Indikatorji:

- število programov javnih del in vanje vključenih udeležencev,
- število mladih, vključenih v projektno učenje,

- število udeležencev programov izobraževanja, ki imajo učno pomoč,
- število žensk, vključenih v aktivnosti za izboljšanje poklicnega položaja oz. položaja na trgu dela.

Nosilci izvajanja podprograma:

- lokalni podjetniški centri, izobraževalne organizacije in institucije v regiji

Terminski načrt: 2001 – 2002: izvajanje že zastavljenih projektov, priprava projektov in programov, začetne informativne in motivacijske aktivnosti,
2003 – 2006: intenzivno izvajanje zastavljenih projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	87	146	184	233	287	406

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije.

Projekti:

1. Center za dinamično učenje, študij in delo na daljavo
2. Izvajanje nalog s področja javnih del
3. Spodbujanje poklicnega uveljavljanja žensk
4. Projektno učenje za mlade
5. Učna pomoč

3.2. GLAVNI PROGRAM: NIVO IZOBRAZBE IN KRITIČNA MASA STROKOVNEGA KADRA

Izobrazbena struktura na Koroškem je nizka – tako izobrazbena struktura brezposelnih oseb kot tudi zaposlenih, saj večina delovnih mest ne zahteva srednje, višje ali visoke izobrazbe. Prav tako so zaradi opuščanja razvojno raziskovalne dejavnosti v večjih podjetjih Koroško zapustili številni strokovnjaki, mladi pa se po končanem študiju prav tako ne vračajo, saj jim regija ne ponuja kvalitetnih delovnih mest in visokega življenjskega standarda.

3.2.1. Podprogram: Izobraževanja za pridobitev srednje in visoke stopnje izobrazbe

Cilji podprograma so z organizacijo novih – aktualnih smeri srednjega in visokošolskega izobraževanja ter razvojem finančnih in drugih inštrumentov spodbuditi prebivalstvo za vključitev v te programe in pridobitev stopnje izobrazbe. Z

izboljšanjem kakovosti šolskega sistema pa želimo zmanjšati število mladih, ki iz najrazličnejših razlogov opustijo šolanje.

Indikatorji:

- število srednješolskih programov,
- število novih višje in visokošolskih programov,
- delež prehoda med posameznimi ravni šolanja.

Nosilci izvajanja podprograma: izobraževalne organizacije in institucije v regiji.

Terminski načrt: 2001 – 2006 : postopna vzpostavitev višješolskih izobraževalnih središč za poslovno področje, področje storitvenih dejavnosti in tehnično področje.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	93	157	197	250	307	435

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer je že zastavljen konkretni projekt s tega področja.

Projekti:

1. Višja strokovna šola.

3.3. GLAVNI PROGRAM: VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

3.3.1. Podprogram: Podporno okolje za spodbujanje vseživljenjskega učenja

Cilji podprograma so vzpostaviti redne oblike sodelovanja izobraževalnih institucij na Koroškem, zagotoviti prostorske in kadrovske pogoje ter stalne vire sredstev za razvoj in izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja na Koroškem – s tem pa postaviti temelje za dinamično in inovativno prilagajanje ljudi spreminjajočim se razmeram in zahtevam.

Indikatorji:

- vzpostavljen regijski sklad za razvoj človeških virov,
- zastavljene skupne aktivnosti – izvedbeni projekti,
- vzpostavljeno koordinacijsko telo.

Nosilci izvajanja podprograma: izobraževalne organizacije in institucije v regiji, lokalni podjetniški centri, KOK dr. Franca Sušnika Ravne.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : izvajanje že zastavljenih projektov, priprava novih projektov in pridobivanje finančnih virov,
2003 – 2006 : nadaljnje izvajanje aktivnosti na posameznih projektih

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	112	188	236	300	368	522

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer so že zastavljeni konkretni projekti s tega področja.

Projekti:

1. Katalog institucij s področja izobraževanja in usposabljanja in njihovih programov
2. Univerza za tretje življenjsko obdobje
3. Pisna kulturna dediščina
4. Nadgradnja informacijske in komunikacijske infrastrukture.

3.3.2. Podprogram: Razvoj programov – različnih vsebin, oblik in načinov izobraževanja in usposabljanja

Cilji podprograma so na osnovi pregleda obstoječih programov, oblik, vsebin in izvajalcev ter sodobnih trendov in prepoznanih potreb v regiji razviti nove vsebine in prilagojene načine izvajanja teh aktivnosti ter k sodelovanju pri tem pritegniti vse ljudi, ki lahko s svojimi znanji in spretnostmi pri tem sodelujejo.

Indikatorji:

- izdelan pregled obstoječih programov izobraževanja in usposabljanja,
- evidentirane nove potrebe po vsebinah izobraževanja in usposabljanja,
- razvoj in izvedba treh novih programov izobraževanja in usposabljanja.

Nosilci izvajanja podprograma: izobraževalne organizacije in institucije v regiji.

Terminski načrt: 2001 – 2006 : vsakoletna priprava projektov in aktivnosti ter njihova izvedba.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	37	63	79	100	123	174

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer so že zastavljeni konkretni projekti s tega področja.

Projekti:

1. Študijski krožki
2. Teden vseživljenjskega učenja.

3.3.3. Podprogram: Vključevanje različnih ciljnih skupin v razvojne projekte in pridobivanje sodobnih znanj

Cilji projekta so s pridobivanjem sodobnih znanj in razvojem novih, sodobnih pristopov in vsebin vseživljenjskega učenja vključiti v aktualna dogajanja čimveč ljudi iz vseh ciljnih skupin.

Indikatorji:

- izvajanje podjetniških krožkov na OŠ in SŠ – število vključenih učencev in dijakov,
- število vključenih v računalniško usposabljanje oziroma opismenjevanje,
- število udeležencev usposabljanja za pripravo in spremljanje razvojnih projektov,
- število usposabljanja za pripravo projektov za pridobivanje sredstev iz EU.

Nosilci izvajanja podprograma: izobraževalne organizacije in institucije v regiji, KOK dr. Franca Sušnika Ravne.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : priprava projektov in programov, usposabljanje izvajalcev,
do 2006 : postopno izvajanje projektov in v njih zastavljenih aktivnosti.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	37	63	79	100	123	174

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline in v Slovenj Gradcu, kjer so že zastavljeni konkretni projekti s tega področja.

Projekti:

1. Središče za samostojno učenje
2. Koroški biografski leksikon
3. Formalno opismenjevanje.

3.4. GLAVNI PROGRAM: KAKOVOST ŽIVLJENJA V REGIJI

3.4.1. Podprogram: Varovanje in krepitev zdravja

Cilj podprograma je z zastavljenimi aktivnostmi zmanjšati dejavnike tveganja, spodbuditi zdrav način življenja in zmanjšati število samomorov.

Indikatorji:

- zmanjšanje umrljivosti prebivalstva zaradi CVB pod izhodiščno stanje,
- zmanjšanje števila samomorov..

Nosilec izvajanja podprograma: Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : pregled strokovne literature, izvedba okroglih miz, pridobivanje kadrov, priprava programa aktivnosti in iskanje izvajalcev,
2003 – 2006: izvajanje programa.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	62	104	131	167	205	290

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije, pričel pa se bo izvajati na območju Mežiške doline, kjer so že zastavljeni konkretni projekti s tega področja.

Projekti:

1. Zmanjševanje kroničnih nenalezljivih bolezni
2. Zmanjšanje samomorilnosti.

3.4.2. Podprogram: Izboljšanje pogojev za razvoj kulturnih dejavnosti in delovanje društev

Cilj podprograma je spodbuditi nadaljnji razvoj profesionalne in ljubiteljske kulturne dejavnosti in vključevanje mladih vanje.

Indikatorji:

- število aktivnih društev in sekcij,
- število mladih oziroma novih aktivnih članov.

Nosilci izvajanja podprograma:

- Javni zavodi za ljubiteljsko kulturno dejavnost
- Kulturna društva in sekcije.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : motivacijske in informativne aktivnosti za pridobivanje nosilcev aktivnosti in priprava projektov, iskanje virov financiranja,
2003 – 2006: izvajanje zastavljenih projektov.

Finančni načrt:

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	31	52	66	83	102	145

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije.

3.4.3. Podprogram: Izboljšanje pogojev za razvoj in izvajanje športnih aktivnosti

Cilj podprograma je spodbuditi nadaljnji razvoj športnih dejavnosti in vključevanje mladih vanje.

Indikatorji:

- število aktivnih društev in sekcij,
- število uspešnih nastopov posameznikov in ekip,
- število članov.

Nosilci izvajanja podprograma: športne zveze, zavodi, društva in klubi na Koroškem.

Terminski načrt: 2001 – 2002 : motivacijske in informativne aktivnosti za pridobivanje nosilcev aktivnosti in priprava projektov, iskanje virov financiranja,
2003 – 2006: izvajanje zastavljenih projektov.

Finančni načrt:

leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Potrebna sredstva v mio SIT	31	52	66	83	102	145

Geografsko območje:

Podprogram se bo izvajal na celotnem območju Koroške regije.

4. FINANČNI OKVIR ZA IZVAJANJE GLAVNIH PROGRAMOV IN PODPROGRAMOV

4.1. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO FINANČNEGA OKVIRJA

Pri pripravi finančnega okvira Regionalnega razvojnega programa za Koroško regijo smo upoštevali:

- javno finančni okvir regije (občinske proračune, sredstva podjetij, institucij...)
- sofinanciranje s strani države in Evropske skupnosti.

Pomembno izhodišče za pripravo finančne sheme je dejstvo, da regija v prvih dveh letih sofinancira 50% sredstev na projektih, potem pa se delež sofinanciranja postopno zniža na 30 % v zadnjem letu trajanja programa.

Država trenutno za regionalni razvoj namenja 0,28 % BDP. Zakon o spodbujanju regionalnega razvoja (UL RS št. 60/99) določa prispevek države za regionalni razvoj, zato je pričakovati, da bo država do leta 2006 postopoma povečevala % DBP za regionalni razvoj v vsaj do 1% BDP.

Mednarodno sofinanciranje v letih do 2003 temelji na osnovi predpristopnih pomoči - novi Phare, ki ukinja pilotne regije, Ispa in Sappard. V pristopnem obdobju je za našo državo predvidenih cca. 55 – 60 mio Eurov /leto, ki predstavlja cca. 0,2% BDP. Pričakujemo, da se bo zaradi ukinjanja statusa pilotnih regij delež sofinanciranja v Koroško regijo že v letu 2002 izenačil z višino sredstev v ostalih regijah in bodo vsem regijam dostopne podobne višine sredstev. Če uporabimo predpostavko enakosti - $100\% / 12 = 8,33\%$

$60 \text{ mio E} \times 8,33\% = 4.998 \text{ mio Eurov,}$

lahko ugotovimo, da so regiji v prvem obdobju na razpolago sredstva v višini 4.998 mio Eurov.

Za obdobje polnopravnega članstva v letih 2004 - 2006 pričakujemo, da se bo obseg sredstev povečal za cca. 2,5 – 3 krat.

Dejanska alokacija sredstev za regionalni razvoj je odvisna od izida pogajanj v okviru 21. poglavja. Ob predpostavki akceptiranja predloga Slovenije o razdelitvi države na dve regiji na NUTS II. nivoju se bo Koroška regija nahajala v Cilju 1, kar bo še ugodneje vplivalo na delež sofinanciranja s strani EU.

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

1.4.2.PP	Osnovna kmetijska proizvodnja	31	15	15	52	29	23	66	38	28	83	52	40	102	67	36	145	101	43	479
1.4.3.PP	Skupna razvojna infrastruktura	39	19	19	65	36	29	82	48	34	104	65	50	128	83	45	181	127	54	599
1.4.4.PP	Organizacijska, svetovalna in finančna pomoč	39	19	19	65	36	29	82	48	34	104	65	50	128	83	45	181	127	54	599
	leto 2001 (v mio SIT)	leto 2006 (v mio SIT)																		
	GLAVNI PROGRAMI IN PODPROGRAMI	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški
	%	4130	2065	2065	6956	3826	3130	8746	5073	3673	11110	6888	4222	13648	8871	4777	19323	13526	5797	63913
	stopnja pomembnosti cilja	60																		
2.SP	SP: Okolje in prostor	2478	1239	1239	4174	2295	1878	5248	3044	2204	6666	4133	3200	8189	5323	2866	1159	8116	3478	38348
2.1. GP	Policentrični sistem poselitve	372	186	186	626	344	282	787	457	331	1000	620	480	1228	798	430	1739	1217	522	5752
2.1.1.PP	Poselitveni sistem v regiji	271	136	136	457	251	206	575	333	241	730	453	350	897	583	314	1270	889	381	4199
2.1.2.PP	Tradicionalni poselitveni vzorec	100	50	50	169	93	76	213	123	89	270	167	130	332	216	116	470	329	141	1553
2.2. GP	Prometna dostopnost regije navznoter in navzven	942	471	471	1586	872	714	1994	1157	838	2533	1571	1216	3112	2023	1089	4406	3084	1322	14572
2.2.1.PP	Integriran prometno-poselitveni sistem v regiji	245	122	122	412	227	186	518	301	218	659	408	316	809	526	283	1145	802	344	3789
2.2.2.PP	Manjkajoče prometne povezave	697	348	348	1174	645	528	1476	856	620	1874	1162	900	2303	1497	806	3260	2282	978	10783
2.3. GP	Naravna ter kulturna krajina in integrirani prostorski sistem krajine	50	25	25	83	46	38	105	61	44	133	83	64	164	106	57	232	162	70	767
2.3.1.PP	Sistem varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih ter izven njih	37	18	18	62	34	28	78	45	33	99	61	47	121	79	42	172	120	51	568

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

2.3.2.PP	Integrirani prostorski sistem krajine	13	6	6	22	12	10	27	16	11	35	21	17	43	28	15	60	42	18	199
2.4. GP	Visoka kvaliteta delov regije, sanacija okoljsko degradiranih območij	1115	558	558	1878	1033	845	2361	1370	992	3000	1860	1440	3685	2395	1290	5217	3652	1565	17257
2.4.1.PP	Izboljševanje stanja okolja, Preprečevanje degradacij in vzpostavitev osnov za traj- nostni razvoj (prekomejne) regije	870	435	435	1465	806	659	1842	1068	774	2340	1451	1123	2874	1868	1006	4069	2849	1221	13460
2.4.2.PP	Sanacija okoljsko degradiranih krajin	245	123	123	413	227	186	520	301	218	660	409	317	811	527	284	1148	803	344	3796
		leto 2001 (v mio SIT)			leto 2002 (v mio SIT)			leto 2003 (v mio SIT)			leto 2004 (v mio SIT)			leto 2005 (v mio SIT)			leto 2006 (v mio SIT)			
	GLAVNI PROGRAMI IN PODPROGRAMI	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj stroški	Država EU	regija	skupaj 2001- 2006
	%	4130	2065	2065	6956	3826	3130	8746	5073	3673	11110	6888	4222	13648	8871	4777	19323	13526	5797	63913
	stopnja pomembnosti cilja																			
3. SP	Človeški viri	620	310	310	1043	574	470	1312	761	551	1667	1033	800	2047	1331	717	2898	2029	870	9587
3.1. GP	Zaposljivost prebivalstva	217	108	108	365	201	164	459	266	193	583	362	280	717	466	251	1014	710	304	3355
3.1.1.PP	Prilagajanje izobrazbene strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev	43	22	22	73	40	33	92	53	39	117	72	56	143	93	50	203	142	61	671
3.1.2.PP	Izobraževanje in usposabljanje delodajalcev in zaposlenih oseb	65	33	33	110	60	49	138	80	58	175	108	84	215	140	75	304	213	91	1007
3.1.3.PP	Lokalni trg dela	22	11	11	37	20	16	46	27	19	58	36	28	72	47	25	101	71	30	336
3.1.4.PP	Posebni programi in inštrumenti za specifične ciljne skupine	87	43	43	146	80	66	184	107	77	233	145	112	287	186	100	406	284	122	1342
3.2. GP	Nivo izobrazbe in kritična masa strokovnega kadra	93	46	46	157	86	70	197	114	83	250	155	120	307	200	107	435	304	130	1438
3.2.1.PP	Izobraževanje za pridobitev srednje, višje in visoke stopnje izobrazbe	93	46	46	157	86	70	197	114	83	250	155	120	307	200	107	435	304	130	1438

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

3.3. GP	Vseživljenjsko učenje	186	93	93	313	172	141	394	228	165	500	310	240	614	399	215	870	609	261	2876
3.3.1.PP	Podporno okolje za spodbujanje vseživljenjskega učenja	112	56	56	188	103	85	236	137	99	300	186	144	368	240	129	522	365	157	1726
3.3.2.PP	Razvoj programov izobraževanja in usposabljanja	37	19	19	63	34	28	79	46	33	100	62	48	123	80	43	174	122	52	575
3.3.3.PP	Vključevanje različnih ciljnih skupin v razvojne projekte in pridobivanje sodobnih znanj	37	19	19	63	34	28	79	46	33	100	62	48	123	80	43	174	122	52	575
3.4. GP	Kakovost življenja v regiji	124	62	62	209	115	94	262	152	110	333	207	160	409	266	143	580	406	174	1917
3.4.1.PP	Varovanje in krepitev zdravja	62	31	31	104	57	47	131	76	55	167	103	80	205	133	72	290	203	87	959
3.4.2.PP	Izboljšanje pogojev za razvoj kulturnih dejavnosti in delovanja društev	31	15	15	52	29	23	66	38	28	83	52	40	102	67	36	145	101	43	479
3.4.3.PP	Izboljšanje pogojev za razvoj in izvajanje športnih aktivnosti	31	15	15	52	29	23	66	38	28	83	52	40	102	67	36	145	101	43	479

ZAKLJUČEK

Pričujoči obsežni dokument, ki se s tem poglavjem sklepa, je nastajal skoraj leto dni in v tem času povezoval številne strokovnjake in druge sodelavce, ki so s svojimi prispevki gradili njegovo vsebino.

Izdelan razvojni program pomeni začetek skrbno načrtovanih, usklajenih in merjenih aktivnosti, s katerimi se bo uresničeval in potrjeval v praksi. Pri tem pa bo še naprej potrebno sodelovanje vseh akterjev, ki so sodelovali pri njegovem nastanku.

Vsem, katerih načrti in ideje so vtkane v Regionalni razvojni program za Koroško regijo, in vsem, ki so z nasveti in informacijami pomagali pri njegovem nastanku, se na tem mestu zahvaljujemo za sodelovanje in potrpežljivost. Verjamemo, da je to šele začetek uspešnega sodelovanja in da bomo z izvajanjem programa pustili vidne sledi v razvoju Koroške regije.

UPORABLJENE KRATICE

ARSRR	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj
AMG	Agencija za malo gospodarstvo
USD	Ameriški dolar
BDP	Bruto družbeni proizvod
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
CRPOV	Celovit razvoj podeželja in obnova vasi
CBC	Cross border cooperation
CVB	Kardialno vaskularne bolezni
DeSUS	Demokratska stranka upokojencev Slovenije
DS	Demokratska stranka
DV	Dodana vrednost
DRP	Državni razvojni program
EIM	Ekonomski inštitut Maribor
EU	Evropska unija
FPK	Funkcionalna programska kvalifikacija
GTC Kope	Gorsko turistični center Kope
GZS - OZ Dravograd	Gospodarska zbornica Slovenije - Območna zbornica Dravograd
KGZ	Kmetijsko gozdarska zadruga
KZU	Kmetijsko zemljišče v uporabi
KOK dr. Franca Sušnika	Koroška osrednja knjižnica Dr. Franca Sušnika Ravne
LDS	Liberalna demokracija Slovenije
LTO	Lokalna turistična organizacija
LPC	Lokalno pospeševalni center
MO Slovenj Gradec	Mestna občina Slovenj Gradec
MF	Ministrstvo za finance
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
NUTS	Nomenclature of statistical territorial units
Nsi	Nova Slovenija
OPRP	Območje z posebnimi razvojnimi problemi
OI	Območne izpostave
OŠ	Osnovna šola
OD	Otroški dispanzer
PP	Podprogram
R&R	Raziskovanje in razvoj
PO	Programski odbor
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRP	Regionalni razvojni program
RS	Republika Slovenija
RM - MPI	Rudnik Mežica – Metalurško predelovalna industrija
SDR	Standardizirana raven umrljivosti
SME	Small and medium enterprises
SLO	Slovenija
SLS + SKD	Slovenska ljudska stranka

SNS	Slovenska nacionalna stranka
SŽ	Slovenske železarne
SIT	Slovenski tolar
SDS	Socialno demokratska stranka
SGRS	Strategija gospodarskega razvoja Republike Slovenije
SŠ	Srednja šola
SKTE	Statistične klasifikacije teritorialnih enot
SMS	Stranka mladih Slovenije
Svet za SP	Svet za strukturno politiko
SWOT	Strenghts, Weeknesess, Oportunities, Threats
TDM	Travno-deteljna mešanica
ZSRR	Zavod RS za zaposlovanje
ZRSZ - OS Velenje	Zavod RS za zaposlovanje - Območna služba Velenje
ZLSD	Združena lista socialnih demokratov
ZS	Zeleni Slovenije

VIRI:

- Strategija regionalnega razvoja Slovenije, 2001.
- Državni razvojni program, osnutek, 2001.
- Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na Finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999, 2001.
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, 1999.
- Pravilnik o sestavi, organizaciji in nalogah agencije RS za regionalni razvoj, 2000.
- Navodilo o minimalni obvezni vsebini in metodologiji priprave ter načinu spremljanja in vrednotenja regionalnega razvojnega programa, 2000.
- Nacionalni program varovanja okolja, Uradni list RS, št. 83, 14. 10. 1999.
- Strategija gospodarskega razvoja Slovenije.
- Koncept proaktivne industrijske politike, 1999.
- Razvojni program za pospeševanje konkurenčnosti slovenske industrije.
- Strategija razvoja malih in srednjih podjetij in podjetništva v Sloveniji
- Resolucija o strateških ciljih na področju razvoja turizma v RS.
- Predlog strateških ciljev razvoja trga dela do leta 2006, politike zaposlovanja in programov za njeno uresničevanje.
- Akcijski program zaposlovanja v Sloveniji za leti 2000 in 2001.
- Strategija razvoja slovenskega kmetijstva (1993).
- Reforma kmetijske politike 1999 - 2002. Izvajanje reforme kmetijske politike pa podaja sektorski razvojni načrt Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000 – 2002.
- Trendi in stanje gospodarstva v Koroški regiji, 2001-08-08.
- Statistične informacije, SURS.
- Mesečne informacije ZRSZ, OS Velenje.
- Letno poročilo 2000, ZRSZ OS Velenje.
- Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2000 – 2001, urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
- Resolucija o strateških ciljih na področju razvoja turizma v Republiki Sloveniji, 1995.
- Prenova strategije razvoja slovenskega turizma (delovna verzija), MMGT, 2000
- Zakon o pospeševanju turizma, 1998.
- Priročnik za izvajanje Zakona o pospeševanju turizma v praksi na lokalni ravni, MMGT, 1999.
- Program dela STO za leto 2001 (predlog), Slovenska turistična organizacija, 2001
- Letni pregled turizma, Statistični urad Republike Slovenije, 2000.
- Interreg IIIA – Phare CBC, Joint Programming Document 2000-2006, 2000.
- Turistično območje Koroška, Ekonomski center Maribor, 1988.
- Strategija razvoja turizma v Parku kralja Matjaža, A.L.P. Peca d.o.o., 1996, 1999.
- Bogataj N., 1995, Poročilo o popisu propadanja v letu 1995, Gozdarski vestnik 53 (1995), s. 352-358.
- Bogataj N., 1997, Popis propadanja gozdov v letu 1996 in spremembe v obdobju 1987-1996 na bioindikacijski mreži, Gozdarski vestnik 55 (1997), s. 171-178.
- Čampa L. in I. Žonta, 1989, Naravni viri kot razvojni dejavnik in varstvo okolja. Gozd in gozdni prostor, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani, Ljubljana.

- A. Gulič, A. Plevnik, 2000, Analiza razvojnih možnosti prometne infrastrukture v prostoru, Urbanistični inštitut RS, naročnik Ministrstvo za promet, Ljubljana.
- A. Gulič, A. Plevnik, 2000, Promet in prostorski razvoj Slovenije – zasnova, Urbanistični inštitut RS naročnik Ministrstvo za okolje in prostor – Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana.
- A. Gulič, S. Praper, 2000, Zasnova regionalnega prostorskega razvoja Slovenije, Urbanistični inštitut RS naročnik Ministrstvo za okolje in prostor – Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana.
-
- Hočevar M., Mavsar R. in M. Kovač, 2001, Poškodovano je že skoraj vsako peto drevo. Zdravstveno stanje slovenskih gozdov v letu 2000, Delo, priloga Znanost, 17. 1. 2001, str. 22.
- Hrček D. et al., 1991, Onesnaženost zraka v Sloveniji, april 1990-marec 1991, Ministrstvo za okolje in prostor, Hidrometeorološki zavod Slovenije, Ljubljana.
- Lapajne S., Zupan M., Bole M., Rošer-Drev A. in E. Janet, 1999, Posnetek obstoječe vodooskrbe in kakovosti površinskih voda na območju Mežiške doline, v: Ribarič-Lasnik C., Pokorny B., Pačnik L. (ured.), 1999, Problem težkih kovin v Zgornji Mežiški dolini, Zbornik referatov, Zbornik referatov, ERICo Velenje, Velenje.
- Mavsar R., 2000, Rezultati popisa poškodovanosti gozdov leta 1999, Gozdarski vestnik 58 (2000) 1, str. 16-26.
- Okolje v Sloveniji 1996 (uredila Anita Pirc Velkavrh), 1998, Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.
- Operativni program odvodnje in čiščenja komunalnih odpadnih voda s programom projektov vodooskrbe, 1999, Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.
- Pačnik L., 2000, Okoljski vidiki regionalnega razvoja v Zgornji Mežiški dolini – Pripravljalna faza, ERICo Velenje, Velenje (tipkopis).
- Pačnik L., 2000, Pregled projektov na področju okolja v Mestni občini Slovenj Gradec, ERICo Velenje, Velenje (tipkopis).
- Planinšek A. (ured.), 1994, 1995, 1996, 1997, Onesnaženost zraka v Sloveniji v letu 1993, 1994, 1995, 1996, Ministrstvo za okolje in prostor, Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije, Ljubljana.
- Praper S., 1993, Regionalizacije Slovenije ter razvojne prednosti in pomanjkljivosti regij glede na naravne dejavnike, v: Gulič A., S. Kukar et al., 1993, Regionalni razvoj in regionalizacija Slovenije – 3. faza, Urbanistični inštitut RS in Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana.
- Ribarič-Lasnik C., Pokorny B., Pačnik L. (ured.), 1999, Problem težkih kovin v Zgornji Mežiški dolini, Zbornik referatov, Zbornik referatov, ERICo Velenje, Velenje.
- Sklepno poročilo o inventarizaciji odlagališč v R Sloveniji 1999, Ministrstvo za okolje in prostor, Uprava za varstvo narave, <http://www.sigov.si/uvn/slo/datoteke/okolje/odlagalisca/> (17. januar 2001).
- Statistični letopis 1996, 1997, 1999, 2000, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
- Zupan M. et al., 1991, Kakovost površinskih voda v Sloveniji v letu 1990, Ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora, Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije, Ljubljana.

- Zupan M. et al., 1994, 1996, 1997, Kakovost voda v Sloveniji v letu 1993, 1994, 1995, Ministrstvo za okolje in prostor, Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije, Ljubljana.

PRILOGE

PRILOGA 1: PREGLED TABEL

Številka tabele	Naziv
1	Občine po velikosti, številu prebivalcev, gostoti, indeksu staranja prebivalstva
2	Kazalci regije
3	Prebivalstvo po starostnih skupinah in povprečna starost, 31.12.1998
4	Naravno gibanje prebivalstva po spolu, 1999
5	Selitveno gibanje prebivalstva, 1999
6	Gospodarske družbe – izbrani kazalci - po velikosti 1995 in 2000
7	Število gospodarskih družb v Koroški regiji po zaposlenih in prihodkih po področjih standardne klasifikacije za leto 2000 v primerjavi z letom 1999
8	Število kmetij in ha zemljiških površin
9	Število živali na kmetijah (Koroška regija v primerjavi s Slovenijo)
10	Površina/ha in število kmetij
11	Tržna proizvodnja v letu 1999
12	Dopolnilne dejavnosti
13	Nastanitvene kapacitete in realizirane prenočitve
14	Kategorizacija nastanitvenih kapacitet
15	Število in struktura turistov
16	Zaposleni v turizmu
17	Delovno aktivno prebivalstvo na Koroškem, 1999
18	Gibanje števila brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem v letih 1991 – 2000
19	Značilne skupine registrirano brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem, oktober 2000
20	Prijavljene potrebe po delavcih in pripravnikih po Upravnih enotah na Koroškem v primerjavi z istim obdobjem lani, oktober 2000
21	Struktura prijavljenih potreb po delavcih na Koroškem v letu 2000
22	Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb po Upravnih enotah na Koroškem, oktober 2000
23	Izobraževanje, 1999
24	Kultura, 1998
25	Nekatere značilnosti ravnanja s komunalnimi odpadki v Koroški regiji
26 a	Prikaz nekaterih socio – ekonomskih kazalcev na ravni regij
26 b	Prikaz nekaterih socio – ekonomskih kazalcev na ravni regij
27	Kazalniki donosnosti, uspešnosti in produktivnosti po regijah (leto 2000)
28	Prihodki in odhodki občin v Koroški regiji
29	Osnovni kapital, amortizacija, čisti dobiček in izredni prihodki gospodarstva v Koroški regiji od 1994 do 2000
30	Čisti dobiček, čista izguba in neto izid po občinah Koroške regije v letu 1999/2000
31	Finančni okvir regije za izvajanje RRP do leta 2006
32	Finančni okvir RRP

PRILOGA 2:

KRONOLOŠKI PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI PRI PRIPRAVI RRP(GLEJ POGLAVJE 2.1)

DATUM	AKTIVNOST	SODELUJOČI
JUNIJ 2000	Poziv ARSRR za pripravo Dispozicije RRP za Koroško regijo	
JUNIJ 2000	Prvi uskladišveni sestanek partnerjev pri pripravi RRP	ARSRR, LPC –ji, GZS OZ Koroška, partnerska podjetja
AVGUST 2000	Izdelana Dispozicija za pripravo RRP	
SEPTEMBER 2000	Izdelana organizacijska shema z določenimi nosilci priprave RRP	
22. 09. 2000	Delavnica - razvoj podeželja	19 udeležencev: občine, ZZGS, KSS, LPC –ji, razvojna podjetja
5. 10. 2000	Delavnica - gospodarstvo	16 udeležencev: večja podjetja, LPC-ji, Svetovalna podjetja, GZS OZ Koroška
20. 10. 2000	Delavnica – malo gospodarstvo	23 udeležencev: UE, Območne OZ, LPC, podjetniki
9. 11. 2000	Delavnica – turizem in promocija regije	21 udeležencev: UE, občine. Obrtne OZ, podjetja in podjetniki, LPC-ji, Koroški muzej
22. 11. 2000	Delavnica – razvoj človeških virov	18 udeležencev: ZRSZ, Izobraževalne institucije, LPC, GZS OZ Koroška, Sklad dela, Kadrovske službe, občine

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

7.12. 2000	Strokovne podlage za izdelavo RRP – razmejitev med SP, GP, PP in projekti	Mag. Mateja Mešl, Projektna skupina
22. 12. 2000	1. konstitutivna seja PO pri pripravi RRP za Koroško regijo	Člani PO
12. 01.2000	Delavnica – Priprava strateškega dela RRP	Projektna skupina
23 .01. 2001	Delavnica – Okolje in prostor	20 udeležencev: občine, ZZGS, ZVKND, MOP IRSOP, Erico Velenje
12.2.2001	Delavnica – Okolje in prostor	
13.2. 2001	Delavnica – Preverba Strateškega dela RRP	27 udeležencev: Župani, GZS – OZ Koroška, OOZ, Glavni akterji delavnic po posameznih področjih: KSS, ZRSZ OS Velenje, UI, DU
6.3. 2001	Delavnica za izvedbeni del RRP – Struktura RRP: GP in PP	Projektna skupina
21.3. 2001	Delavnica za izvedbeni del RRP – Okolje in prostor	14 udeležencev: občine, ZZGS, ZVKND, MOP IRSOP, Erico Velenje
22.3. 2001	Delavnica za izvedbeni del RRP: Razvoj kmetijstva in podeželja	14 udeležencev:
29.3. 2001	Delavnica za izvedbeni del RRP: Razvoj turizma in promocija regije	12 udeležencev: UE, občine. Obrtne OZ, podjetja in podjetniki, LPC-ji, Koroški muzej
10.4.2001	Delavnica za izvedbeni del RRP: Razvoj človeških virov	13 udeležencev: ZRSZ, Izobraževalne institucije, LPC, GZS OZ Koroška, Sklad dela, Kadrovske službe, občine
23.4.2001	Predstavitev Strateškega dela RRP na državnem nivoju	ARSRR, MG – Oddelek za turizem, TIPO, MPZ

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

26.4.2001	2.seja PO pri pripravi RRP za Koroško regijo	Člani PO
8.5.2001	Delavnica za izvedbeni del RRP: delavnica za gospodarstvo – združena za malo gospodarstvo in velika podjetja	MG – Mešl, Mihelič, Čanak 70 udeležencev: podjetja, občine, GZS, OZ
15.5. 2001	Uskladitveni sestanek z ARSRR za celostno pripravo RRP	Šteblaj, Pečar, Košir, Devjak, Sonjak, Rogina, Nagernik, Vodovnik, Gulič, Praper
14.6.2001	Delavnica za pripravo RRP	Projektna skupina
15.6. – 15.7. 2001	Več delavnic s potencialnimi nosilci PP in regionalnih projektov na področju razvoja človeških virov, gospodarstva in malega gospodarstva	Projekta skupina + nosilci PP ali projektov
9.7.2001	Delavnica za identifikacijo regijskih projektov - Okolje in prostor	10 udeležencev – Občine, podjetja, Zavod za zdravstveno varstvo, Zavod za gozdove
10.7. 2001	Uskladitveni sestanek za celostno pripravo RRP	Sonjak, Rogina, Nagernik, Vodovnik, Jeriček, Marošek, Gulič, Praper

PRILOGA 3:
PREGLED PROJEKTOV SOFINCIRANIH S STRANI EU (GLEJ POGLAVJE 2.1.12)

Naslov projekta	Prejemnik sredstev / izvajalec	Program	Leto
Razvojni program Mežiške doline – Vzpostavitev razvojnega podjetja za aktiviranje lokalnih potencialov	Nov'na – studio za razvoj podeželja	PHARE Tacis	1994
Vzpostavitev svetovalnega in izobraževalnega centra za podporo razvoju turizma in spremljajočih dejavnosti	A.L.P. Peca	PHARE Partnership	1995
Skupni turistični produkt Karavank in Kamniško – Savinjskih Alp	A.L.P. Peca	PHARE CBC	1999/2000
Čistilna naprava Libeliče	Občina Dravograd	PHARE CBC	
Sodelovanje v izobraževanju	Občina Radlje ob Dravi	PHARE CBC SPF'95	
Prostovoljno združenje gasilskih društev	Občina Dravograd	PHARE CBC SPF'95	
Ex Tempore – Kreativna umetniška delavnica	Občina Dravograd	PHARE CBC SPF'95	
Ex Tempore Promocija	Občina Dravograd	PHARE CBC SPF'95	
Koledar prireditvev	Občina Ravne - Prevalje	PHARE CBC SPF'96	1999
Sodelovanje med srednjimi poklicnimi šolami Slovenija – Avstrija	Občina Slovenj Gradec	PHARE CBC SPF'96	1999
Od Pliberka do Traberka	Koroški muzej Ravne	PHARE CBC SPF'97	2000
Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah Koroške, Savinjske in Gorenjske	A.L.P. Peca	PHARE CBC SPF'97	2000
Viharnik – časopis za razvoj podeželja	Koroško gozdarsko društvo Slovenj Gradec	PHARE CBC SPF'97	2000
Splavarski muzej Javnik	Občina Podvelka	PHARE CBC SPF'97	2000

PRILOGA 4:

SEZNAM OBSTOJEČIH RAZVOJNIH IN STRATEŠKIH DOKUMENTOV V REGIJI (GLEJ POGLAVJE 2.3)

Raziskovalna naloga / Projekt	Leto
Program razvoja podeželja za Mežiško dolino in Dravograd	1999
Razvojni program CRPOV za območje naselij Javorje, Jazbina in Ludranski vrh	1998
Razvojni program CRPOV za območje naselij Jamnica, Šentanel, Suhi vrh, Strojna in Zelenbreg	1998
Mnenje prebivalcev Mežiške doline o razvoju turizma	1996
Strategija razvoja turizma v Parku kralja Matjaža	1995
REVIT - Mežiška dolina	1994
Celovit razvoj zgornje Mežiške doline	1994
Možnosti razvoja turizma v zgornji Mežiški dolini	1994
Invalidi v Sloveniji	1994
Statistični pregled za občine Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec	1992
Možnosti razvoja turizma v zgornji Mežiški dolini	1991
Podjetništvo in interes delavcev Železarne Ravne za podjetništvo	1990
Turistično športno območje Uršlja gora	1990
Analiza prilivov kupne moči v Koroško regijo in ocena oskrbe v KS	1989
Seminar o usmerjanju razvoja podeželja - Zbornik	1989
Celovit pristop k usmerjanju razvoja depopulacijskih območij	1989
Ekološki informacijski sistem	1988
Raziskava nakupovalnih navad potrošnikov na območju Koroške krajine	1988
Kriteriji razvitosti območja občine Dravograd, KS Dravograd, Občine Radlje ob Dravi ter KS Muta in Radlje ob Dravi	1988
Turistično območje Koroška	1987
Oblikovanje turistične ponudbe in izdelava zasnove dolgoročnega razvoja turizma v turističnih območjih	1987
Hidrogeološke raziskave porečja Meže in Mislinje	1987
Razvojni načrt za matični okoliš Črna na Koroškem	1987
Družbene razvojne raziskave v Koroški regiji - Spremljanje razvojnih trendov	1987
Nekateri pomembnejši kazalci družbenega razvoja občin Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec	1987
Preliminarna analiza gostinske in turistične dejavnosti v koroških občinah	1986
Planiranje kadrov in demografsko zaposlitvene bilance v	1986

Regionalni razvojni program za Koroško regijo

občinah koroške krajine	
Planiranje kadrov in demografsko zaposlitvene bilance v občinah koroške krajine	1986
Družbene razvojne raziskave	1986
Razvojno investicijski načrt za dve kovinsko - obdelovalni celici	1985
Analiza proizvodnih dejavnikov in proizvodnih usmeritev	1985
Razvoj metode za tehnološko optimizacijo proizvodnih celic	1984
Ocena razvojnih možnosti občine Slovenj Gradec za obdobje 1986 - 1995/2000	1984
Hidrogeološke raziskave porečja Meže in Mislinje	1984
Geografsko proučevanje primernosti organiziranja proizvodnih celic na Koroškem	1984
Analiza in problematika finančnih razmerij v gospodarstvu in drugih družbenih dejavnostih v občinah koroške krajine	1983-1985
Programske usmeritve hotela "Rimski vrelec" Kotlje	1983
Razvoj dislocirane celične proizvodnje za kovinsko predelovalno industrijo v koroški krajini	1983
Statistična analiza razvoja kmetijstva in gozdarstva v občinah koroške krajine	1983
Investicijski programi za investicije v koroški krajini 1976 - 1981	1983
Hidrogeološke raziskave porečja Meže in Mislinje	1983
Osnovni podatki za študijo "Rešitev prometnega problema Raven na Koroškem"	1982
Rešitev prometnega problema Raven na Koroškem	1982
Razvoj drobnega gospodarstva v koroških občinah	1982
Dolgoročni razvoj koroške krajine	1982
Analiza in ocena dolgoročnih razvojnih možnosti slovenskih regij - Koroška	1982
Možnosti energetske oskrbe na Koroškem - poročilo za leto 1981	1982
Biološki pokazatelji na olovo u trudnicama nastanjenih u dolini reke Meže	1982 - 1984
Regionalno planiranje na primeru Koroške krajine	1981
Možnosti energetske oskrbe na Koroškem - letno poročilo	1981
Trgovina v občini Ravne na Koroškem - Analiza trgovske ponudbe in zasnova razvoja	1980
Kmečki turizem v Mežiški dolini	1980
Program dolgoročnega razvoja kmečkega turizma na območju občine Ravne na Koroškem	1980
Program dolgoročnega razvoja kmečkega turizma na območju občine Ravne na Koroškem	1980
Analiza demografskega razvoja na območju občine Ravne na Koroškem	1980
Sanacija in načrtovanje kmečkih domov	1978
Investicijski program za turizem na vasi - Šentanel	1977
Aktiviranje obmejnih območij severovzhodne Slovenije	1974
Demografski oris občine Ravne na Koroškem	1966

